

LUPTELE ROMĂNILOR

IN

REBELUL DIN 1877-1878

2

264 813 (u)
264 814 (sg)

LUPTELE ROMĂNILOR

IN

REBELUL DIN 1877-1878

DE

T. C. VACARESCU

Lt.-COLONEL IN RESERVA ARMATEI.

In faptele oștilor, istoria națiunilor.

VOLUMUL I.

APARAREA TERITORULUI

BUCURESCI

EDITURA TYPOGRAPHIEI CURȚII REGALE, F. GÖBL FIII

12, Passagiul Român, 12.

1886.

SUPREMULUI COMANDANT
MAJESTATEI SALE REGELUI
CAROL I

ARMATEI ROMANE

Onorați șefi,

Scumpi camaradi.

Voă dedic această carte, căci ale vóstre sunt faptele ce istorisesc.

N'așteptați a afla aci o operă tehnică și specială. Pentru a compune asemenea lucrare lipsesc încă nu numai isvóre numeróse, documente, date, relațiuni și monografii ale diferitelor corpuri cari au luat parte la luptele din Bulgaria, nepublicate încă, dar imi lipsesc, mie personal, acea înaltă competență și autoritate ce comportă alcătuirea unui adevărat istoric tactic și strategic al răsboiului susținut de armata nóstră în 1877 — 1878.

Vă solicit, dar, indulgență pentru lipsele

II

și lacunele ce se întîmpină, fără îndoială, în această scriere, și cari nu era în puterea'mi a le înlătura.

Singura mea ambițiune a fost de a resuma, după un memorial ce'l am ținut și cu și în timpul campaniei, după notițe și amintiri particulare, faptele, întîmplările de căpetenie ale oștirilor românesce cari reapărură, după îndelung timp, pe câmpul de bătăiă, și de a face narațiunea lor.

Pornit din rîndurile armatei în care am început a'mi servi țera, aparținînd încă, ca oficier de rezervă, unuia din elementele ei constitutive, am păstrat pentru dînsa în diferitele pozițiuni ale vieței și carierei mele, acea amintire duiósă, acea afecțiune dăinuitoare, care remănă adânc întipărite în inimă, cu cât cine-va înaintéază în vîrstă, pentru casa în care a crescut, pentru scóla în care a învățat primele notițiuni ale datoriiei și ale onórei.

Simțirile acestea se întîlnesc, sum sigur,

nu numai la acei cari s'aũ prenumerat în rëndurile oștirea. Intr'un timp când toți cetățenii 'i aparțin, când toți sunt, aũ fost sau vor fi soldați, armata a devenit marea familie îmbrățisând pe toți fii țerei.

A iubi dar armata națională, a vē iubi pe voi, onorați șefi și scumpi camarađi, este a iubi tot ce omul are mai scump, este a iubi Patria a cărei imagină via, puternică, concentrată, este armata însă-și, sunteți voi.

Era de datoriă ca în fruntea acestei scrieri să pun, ca respectuos omagiũ, numele înaltei Căpetenii a oștirea pe care densusul a condus'o la isbândă, și a sciut că dacă Domnii cei mari întemeiază împărățiile și fac mărirea națiilor, acestea, la rëndul lor, asigură drept recunoscință celor ce se identifică cu dênsele și le împlinesc aspirațiunile, gloriă și nemuritor nume în istorie.

Era natural ca să fie scris asemenea numele Armatei Române pe acoperământul unei cărți care povesteste silințele, luptele

IV

și jertfele ei; care 'și-a luat de țintă a le reaminti, a le întreține neuitate până în dioacea de dreptate și de răsplată în care Națiunea va săpa cu recunoscință pe bronzuri și marmure neperitoare numele vitejilor care au reînviat gloria armelor române, numele eroilor care 'și au dat viața pentru Patrie.

Priimiți dar, onorați șefi și scumpi camarași, dedicația acestei cărți cu sentimentele de dragoste cu care vi se oferă.

T. C. VACARESCU

INTRODUCERE

PRELUDIUL RESBELULUI

Insurecțiunile din Bosnia, Herzegovina, Bulgaria în 1876.— Serbia și Montenegro declară resbel Turciei.— Atitudinea României.— Conferința de la Constantinople.— Neisbucirea ei.— România negociază în zadar recunoșterea neutralității sale.— Rusia și Turcia armază.— Protocolul de la Londra.— Respingerea lui de către Pórta Otomană.— Resbelul între Rusia și Turcia declarat.— Situațiunea dificilă a României.— Convențiunea din 4/18 Aprilie.

Evenimentele cari se desfășurară în anii 1875 și 1876 în peninsula balcanică și se întinseră până la hotarele României, lăsaū să se prevadă că lucrarea de transformațiune și reorganizare etnică și politică care de secole frământă răsăritul Europei, avea să intre în o fasă nouă și hotărîtoare.

Insurecțiunea în Bosnia și Herzegovina, is-

bucnită în 1875, care nici cu arma nici cu tratările diplomatice nu se putu domoli; răscóla din Bulgaria, în primăvara lui 1876, năbușită în măceluri și crușimă ca cele de la Batak cari umplură de gróză lumea civilisată; în fine intrarea în acțiune, în vara aceluiași an, a armatelor Serbiei și Montenegrului pentru apărarea coreligionarilor și frașilor de sânge, tóte aceste întimplări dovedeau îndestul că Europa orientálă este amenințată de nouă sguđuiră, și că în drama epică a luptei seculare d'între cruce și semi-lună, avea să se adaoge sângeróse acte.

Statele mari și puternice urmăreau de aprópe aceste mișcări cari puteau atinge influența, prestigiul și interesele lor. Țera noastră nu putea, nici dēnsa, fi nepăsătoare la fapte și evenimente cari se petreceau în vecinătate, pozițiunea ei geografică îi impunea deșteptare și veghiere. Era natural ca România să fie cu inima pentru populașunile de aceiași lege, cari tindeau la o sórtă mai fericită. Minteá, însă, recea rașiune, datoriile internașionale și grija propriilor sale interese îi comandaú prudentă și atitudine corectă.

Acésta fu linia de purtare a României, de la începutul mișcărilor în Balcani până la isbucnirea resbelului sērb-turcesc-montenegrén.

Când ostilitățile se apropiară de confinele sale, când terimul de peste Dunăre între Negotin, Zaiclar, Cladova și Vidin începu a deveni câmp de luptă, România, pentru a împedica ca unul sau altul din beligeranți se întrebuinteze teritoriul ei pentru operațiunile războiului, nu lipsi a face demersurile necesare spre a și chezași starea sa neutrală, și așeză un corp de observațiune în dreptul gurei Timokului.

În acest restimp evenimentele se precipitară. Norocul armelor, cu toate jertfele făcute, nu favorisă pe Sârbi. Mai răsplătit fu eroismul Montenegrenilor prin succesele dobândite. Sârbia ceru mijlocirea puterilor europene pentru pace. Un armistițiu de zece zile, de la 14 la 24 septembrie 1876, fu stabilit între beligeranți pentru a se începe negocierile diplomatice. Propunerile mai blânde ale puterilor neputându-se învoi cu condițiunile aspre sub care Pôrta consimția a acorda pacea, în 28 septembrie se luară din nou armele. Sârbi perdură linia Deligrad-Djunis-Krușievaț; cetățile Kneajevaț și Alexinaț căzură în mânele Turcilor, și la finele lui Octombre, valea Moravei, calea către Belgrad, capitala țerei, era deschisă învingătorului. Principele Milan adresă atunci un suprem apel Împăratului Rusiei, care ordonă ambasadorelui

sëu la Constantinopole, generalul Ignatieff, a presinta Porței un ultimatum în coprindere că, dacă dënsa în spaciũ de 48 ore nu va consimți la un armistițiũ de duoë luni, și nu va suspende imediat ostilitățile cu Sërbia și Montenegrul, atunci ambasadorele rusc cu întrëga ambasada avea să părăsescă Constantinopole. Turcia primi armistițiul, și Anglia propuse adunarea unei conferințe pentru ca puterile să delibere, împreună cu Pórta asupra condițiunilor de pace cu Sërbia și Montenegrul, și asupra reorganisărei provinciilor resculate.

Cu tóte acestea, nu semne de împăciuire, ci perspective de lupte mai mari și mai crâncene se arătau pe zarea politică.

Maï 'nainte, chiar, de a se aduna conferința, Țarul Alexandru II, în călătoria sa de întórcere de la Livadia la Petersburg, pronunciã în Moscova memorabile cuvinte din cari se vedea ferma hotărîre de a pãși cu armele contra Turciei, și în favórea populațiunilor slave din imperiul Otoman. Mișcările militare începute de cu tómnã în Rusia, dobândirã o consacrãre oficialã prin ukazurile imperiale cari ordonaũ mobilizarea a 6 corpurî de armatã, și emiterea unui împrumut de 100 milióne ruble, împrumut care se subscrise în câte-va ñile cu mare covërșire. Entusiasmul era nespus în Rusia în

tóte clasele sociale. În fața cursului ce luaă evenimentele, sgduirile revoluționare și nihiliste amortiră, o suflare răsboinică și patriotică începu a străbate peste imensul imperiū.

Turcia, de altă parte, nu rămase neactivă. Sub impulsivitatea lui Midhat-Pașa, care orî-cum i s'a ales urma, necontestat a fost, însă, unul din rarii și ultimii bărbați de stat turcesci cu o concepțiune energică și hotărîtă, sub direcțiunea acestui ministru ce'și impuse sarcina, în acele momente de grea cumpănă pentru țera lui, de a opri imperiul otoman pe priporul decăderei în care de mult începuse a se prăvăli, evenimente grave, transformățiunii adânci urmaseră în Constantinopole. Sultanul Abdul-Aziz fusese detronat și înlocuit cu nepotul său Murad, care, la rëndul său cedă, peste câte-va săptămâni, tronul fratelui său Abdul-Hamid. Midhat, ajuns la demnitatea de mare vizir, și desfășurând o activitate extraordinară pentru a insufla putere și viață nouă în corpul mistuit de bôlă a organismului otoman, edictă mari reforme cari tindău nici măi puțin de cât a face din Turcia un stat constituțional și parlamentar. Pentru a'și ajunge scopul și a învinge opozițiunea vechilor Turci, reformatorele din Stambul se sprijinea pe partidul *Nouei Turcii*, pe junime și pe softale, studenți ai școlilor de

lângă giami, pe masele osmanlîi, în fine, înflăcărare de fanatism și creștînd, în orbirea lor, că mai pot reînvia astă-dî dîilele Bajazidilor și Solimanilor.

Însă, pe lângă reformele pripite și nerealisabile în Turcia cu care Midhat vizirul voia să apuce înaintea decisiunilor conferenței și să înlătore amestecul străin în afacerile interne ale imperiului, grija de a se pregăti pentru luptă și a răspunde armărilor Rusiei prin contra armări, nu se negligea la Constantinopole. Activitatea cea mai mare domnea în arsenale. Neconținut se aduceau trupe din provinciile europene și asiatice, tabere de instrucțiune se formau la Beikos și pe alte puncte. Egiptul era chemat a-și trimite contingentele, flota se punea în complectă stare de armare, munițiunii de resbel soseau în abundență din Anglia. În fine, sentimentul public era surexcitat la culme, cumpănind din ce în ce mai mult spre o luptă supremă de cât a îngădui amestecul străin, care însemna curmarea dominațiunii otomane.

În fața celor doi adversari cari se găteau de luptă, Europa nu putea sta indiferentă. În Anglia, opiniunea publică să recise de Turcia în urma agitațiunilor partidului whig în opozițiune, și a campaniei d-lui Gladstone în contra

crușimilor comise în Bulgaria. Dar guvernul și oamenii politici engleși nu puteau perde din vedere grija ce le inspira eventualitatea rebelului între Rusia și Pórta pentru interesele britanice în Orient, pe Mediterana și în Indiă. Acéstă grijă prima, negreșit, în Anglittera, vechile simpatii pentru integritatea imperiului otoman, și lasă să se întrevéđă că cabinetul de St. James se va mărgini a da Turciei un sprijin mai mult platonice, de cât efectiv și armat.

Nenorocirea vremilor schimbasesc atitudinea ce Francia avusesc odinióră față cu Turcia. Sburaseră de pe stégurile francese acvilele de la Alma și Sevastopole, și ele nu mai puteau întinde acum aripă ocrotitoare asupra Orientului.

Pe când Rusia își înșira oștirile, principele de Bismarck declară în ședința din 5 noembrie a parlamentului german, că alianța celor trei Impérați este încă în picióre, și că, dacă rebelul la Răsărit nu se póte înlătura, atunci Germania va sta neutră, căci sângele german nu se varsă de cât pentru interese curat germane.

Austro-Ungaria, liniștită de înțelegerea și alianța amintită de cancelariul german, se preocupa numai cu aflarea acelei linii ideale

în care sfera intereselor ruscă nu atinge și nu colidă cea a intereselor austriace. Conte de Andrassy se mărginea, dar, în schimbări de note pline de sfaturi bune, de intențiuni și mai bune pentru Pórtă, pentru insurgenți, pentru toți creștinii din Orient, fără a făgădui însă nimenui un sprijin material. Căci, negreșit, nu ca asemenea sprijin și ajutor serios puteau fi considerate juvenile demonstrațiuni ale studenților maghiari din Pesta, cari, punând la mărimumósă uitare Varna, Mohaci și pașalicul de Buda, trimeteau o sabie de onóre lui Abdul-Kerim, învingătorul Sêrbilor la Djunis.

Dar, pe când se dovedea în mod evident că în conferința ce avea să se adune pe Bosfor nu rămânea de cât slabe speranțe de înțelegere pacinică; pe când purtarea marilor puteri lăsa îndestul să se presimță că ele nu vor păși decisiv spre a înlătura conflictul; pe când, în fine, Rusia și Turcia armau, care era, în acele serióse împrejurări, atitudinea României?

Am vădut că la izbucnirea resbelului turc-sêrbesc-montenegrin, România făcând să tacă firesci sentimente, adoptase o atitudine strict neutrală, de și nu-i lipseau stăruințe și imbiări contrarii, fie din Belgrad, din Cetinje și de aiurea. Corpul de observațiune din dreptul Timokului avea sarcina nu numai de a se

opune ca ostilitățile să se transporte pe pământul românesc, dar încă de a împedica orî-ce strecurare de arme și de munițiuni luptătorilor, orî-ce formare de grupe armate pe teritoriul nostru și de trecere a lor peste Dunăre. Și această misiune nu era curat pasivă, căci marele număr de Sêrbî și Bulgari cu mijloce și influență cari locuesc în România, ardeaî de dorința a da ajutor fraților în luptă. De nu punea obstacol guvernul românesc, iubirea lor de neam îi ar fi făcut, negreșit, a organisa asemenea ajutóre armate chiar în țera noastră. Pênă și mergerea voluntarilor ruși, cari porneaî cu grămada spre a lua parte la luptele din Serbia, România voi a o împedeca, și numai după ce însăși Austria îngădui acelor voluntari o asemenea trecere peste hotarele sale, guvernul român o toleră, însă negrupată și nearmată, păstrându-și caracterul unui transit de călători.

Atitudinea de corectă neutralitate, și interesele curat românesce ceréu această purtare; nu este însă de tăgăduit că în împrejurările momentului, ea aducea un însemnat serviciu Turciei. Un alt serviciu de care acesta mai beneficiă, fu oferta României și sarcina umană ce dênse își luă de a aprovisiona cu hrană populațiunea musulmană din insula și cetatea Ada-

kale, în fața Severinului, care, blocată precum se afla, și în situațiunea ei excentrică de teritoriul turcesc, era amenințată de fómete. Mulțumirea pentru acest serviciu fu că Turcia remise Adakale Austriei.

Dar se va vedea mai departe recunoscința Turciei pentru serviciile ce-i aduse România. Când Midhat pașa publică în Stambul constituțiunea turcésă, nu se sfi a asimila printr'înșa cu vilaietele și pašalicurile turcești țera noastră, și a pune pe Suveranul ei ales de voînța națională, în rëndul guvernorilor numiți din gracia Sultanului. Despre drepturile *ab-antiquo* ale acestei țeri, despre vechile ei tractate cu Pórta trecute în dreptul public european, nici o vorbă. Ast-fel socoteaú ómenii de stat ai Turciei să-și atragă simpatiile Românilor, ast-fel credeaú să prelude la o înțelegere și acțiune comună. Dar putea fi alt-fel când conducătorul *Nouei Turcii* visa să învieze pe Soliman Magnificul, Mohamed II și Bajazid Fulger? Uita însă trufașul vizir a-și aminti de Mihaï și de Ștefan, de Mircea și de Vlad.

Când, în tómna lui 1876, Impăratul Alexandru sosise în Crimeea, președintele guvernului român, împreună cu o misiune din partea Domnului, merse să complimenteze pe Suveranul Rusiei; demers de curtenie, usitat

în relațiunile internaționale, care se făcuse puțin înainte și către Impăratul Austriei când se apropiase de fruntariile noastre. La Livadia șeful cabinetului român putu să se convingă și mai mult cât de slabe erau probabilitățile unei desnodări pacifice a dificultăților prezente, și cât de hotărîtă de pe atunci era Rusia a le reteza cu sabia. În partea de miază-zi a imperiului, la Bender, Tiraspole, Nicolaef, Odesa, Sevastopole, domnea mare activitate militară. Pe lângă Țarul, afară de moștenitorul tronului și de marii-duci, se aflau adunați cancelarul principe Gortciacoff, generalul Ignatieff, ambasadorul rus la Constantinopole, ministrul de resbel, căpeteniile înalte ale oștirea; în fine împărătesca reședință de vară semăna mai mult cu locul înaltelor sfaturi, gravelor decisiuni, de cât cu un pacinic liman de petrecere și de repaus.

În convorbirile cu bărbații de stat ai Rusiei, ministrul român n'a putut, negreșit, să le ascundă cât de dificilă avea să fie, când resbelul nu s'ar înlătura, pozițiunea României, carei tractatele internaționale voiseră a'î crea o stare de neutralitate politică absolută. Va avea Europa ferma și manifesta hotărîre de a da sancțiune și sprijin efectiv acestei situațiuni neutrale a României, atunci ea nu va îngădui

nimeni de a trece pe teritoriul ei spre a face resbel. Fi va însă alt-fel neîndeplinind puterile îndatorirea ce le incumbă în același grad ca și României însăși, apoi șeful guvernului român n'a putut să manifeste la Livadia de cât acea ce era în simțul de onóre și conștiință națională a fie-cărui Român : că nimeni nu va trece prin țără fără voia Românilor, de cât strivindu-î mai ântâi, și pășind peste corpurile lor. Vom vedea că Impăratul și ómenii de stat ai Rusiei aũ înțeles dreptatea și demnitatea unei asemenea declarațiunii, și că nu sub auspiciile violentărei și uciderii unei națiuni creștine puteaũ să debute Rușii în resbelul purtat pentru liberarea altei națiuni creștine de sub jugul musulman.

Conferința care se adunase la Constantinopole pe la finele lui decembre, își curmă activitatea până în 20 ianuarie 1877, fără a fi putut ajunge la nici un rezultat. Bazele de înțelegere, și mai ales cele două puncte privitoare la reformele de introdus în provinciile Bosniei, Herzegovinei și Bulgariei — adică numirea de guvernori creștini confirmați de puteri, și instituirea unei comisiuni internaționale spre a priveghia aplicarea reformelor, și care să aibă la dispozițiune un corp de geandarmii recrutați în statele europene — se respinseră ca-

tegoric de Pórtă ca amestec străin în afacerile ei interne, și ca atentătóre drepturilor ei de stat independent și suveran. Turcia folosi însă timpul cât dăinui conferința spre a prelungi armistițiul cu Sêrbia și Montenegrul, care expirase la finele lui decembre. După închiderea conferinței, Pórtă începu negociări de-a dreptul cu Sêrbia, și încheiă cu dênsa pacea la 18 martie pe basa stărei d'inaintea rebelului. Cu Montenegrul nu se putu înțelege, și prelungi armistițiul până la 10 aprilie.

Pe când era adunată conferința și sortiți unui rezultat deveneau din ce în ce mai îndoioși, România nu rămase neactivă pe tărîmul tratărilor diplomatice spre a-și ocroti pozițiunea în cazul izbucnirii rebelului. D. Dimitrie Brătianu fu trimes la Constantinopole spre a apăra pe lângă conferință silințele cabinetului din București pentru a se recunósce, în mod solemn, de puteri neutralitatea teritoriului român, făcând ast-fel efective intențiunile tratatului de la Paris de a crea din România un *bulevard* între Rusia și Turcia. D. Dimitrie Brătianu se sili a convinge pe bărbații de stat otomanî despre realul folos ce ar fi rezultat chiar pentru Turcia din îndeplinirea acestor cerințe. Este evident că prin admiterea lor, imperiul otoman nu mai putea fi atacat de pu-

terea rusescă despre Dunăre, el ar fi putut a 'și concentra toate forțele sale de apărare în Asia și pe Mare. Însă Turcia, în disprețul propriilor sale interese și îndatoririlor morale către România, refuză de a introduce și susține în conferință cererile române. Puterile, asemenea, nu voră a le lua apărarea, și plenipotențiarul Angliei, lord Salisbury, rădică orî-ce nădejde trimisului român declarându-i că nici o dată puterile, și în special Englitera, nu vor sprijini în mod material neutralitatea teritorială a României, căci în cas de resbel cu Turcia, Rusia nu va respecta acea neutralitate.

Neisbutirea conferinței lăsa față în față pe cei două adversari și mai îndărjiți, cu mâna pe spadă. Pentru a'î opri de a o trage din teacă, diplomația mai făcu o supremă, dar tot zadarnică cercare cu protocolul de la Londra din 31 martie. Prin acest act se recomanda din nou înlăturarea neînțelegerilor prin mijlocirea puterilor ; se rostea dorința de a se încheia de către Turcia pacea cu Montenegro prin rectificare de frontari și cesiune de teritoriu către acest principat ; se cerea garanții și introducere de reforme pentru creștinii ; în fine, se propunea desarmarea simultană atât din partea Porței, cât și din acea a Rusiei. Acestui protocol îi lipsea însă sancțiune, el se infirma

chiar prin o declarațiune adițională a contelei Schuvaloff, ambasadorul rusesc, în coprinde-re că dacă Turcia va declara că primesce protocolul, că este gata a introduce reforme serioase, a încheia pacea cu Montenegrul ș'a desarma, atunci numai Rusia va procede și dânsa la desarmare, pentru care Turcia va trebui să trimetă un delegat la Petersburg pentru negocieri. Capul Foreign-officiului engles, contele Derby, slăbea, la rîndul său, acest act, prin declarațiunea că Anglia numai în interesul păceii europene consimte la subsemnarea protocolului, bine înțeles, însă, că dacă scopul unei înțelegeri pacifice și a unei simultanee desarmări a Rusiei și Turciei nu s'ar îndeplini, actul în chestiune se consideră ca neavenit și de nul efect.

Protocolul de la Londra fu comunicat la Constantinopole, la începutul lui aprilie. Pôrta declară că nu'l primesce.

Zarul era decî aruncat. Tunul avea d'aci înainte cuvîntul. Împăratul Alexandru porni la $\frac{8}{20}$ aprilie 1877 la armata concentrată la hotarele de sud ale Rusiei, și la $\frac{12}{24}$ dete din Chișineu un manifest către poporul său prin care declara război Turciei. Comandamentul peste armata de operațiune din Europa fu încredințat marelui-duce Nicolae Nicolaevici,

fratele Țarului; alt frate, marele-duce Mihail, luă direcțiunea armatelor cari aveau să opere în Asia. În ziua de $11/23$ aprilie trupele rusescri începū a trece fruntăriile române. Să vedem condițiunile în care se făcu acēstă trecere, precum și situațiunea României și hotărîrile ei în aceste grave momente.

În urma demersurilor rămase fără succes la conferința din Constantinopole de a se garanta de puteri neutralitatea statului român în cas de resbel, guvernul totuși nu pregetă de a pune direct tóte silințele lângă cabinetele marilor puteri pentru a obține acest rezultat, și a ocroti țera de a deveni calea armatelor și câmpul lor de rēsboire. El le mai reînoui cererea de a indica, cel puțin, purtarea ce România va trebui să aibă dacā resbelul va isbucni, și dēnsa să fie măcar asigurată că acele puteri vor face ast-fel ca drepturile și ființa ei să nu fie periclitare. Rēsponsul ce priimi pretutindenī să resumă în acea că țera să nu aștepte de alt-undeva ajutor sau consiliū de cât numai dela înțelepciunea sa, să stea liniștită și să caute a eși din aceste grele împrejurări cum Dumnezeuū o va povățui.

Iar Pórta care ar fi avut mai mare, și de cât orī-cine mai învederat interes a sprijini silințele pornite din Bucuresci; care ar fi tre-

buit, ea cea d'ântei, pentru propria'i siguranță, să se siléscă a depărta oștirile rusesci de hotarele României; care ar fi putut, în fine, s'o liniștéscă și s'o asigure manifestând dorința de a feri pământul românesc de ciocnirea armelor— Pórta sta mută, nepăsătoare, neprietenósă, dacă nu chiar de pe acum vrăjmașă. Uitând tóte câte Româniî le suferise pentru dênsa; uitând îndatoririle ce-î impunea acea ficțiune a suzeranităței și sumele de vécuri incasate ca dar, peșcheșiú saú tribut, sume ce, în definitiv, trebuiaú să represinte pentru cel ce priimea, remunerațiunea unú ajutor și unor servicii reale date celui ce plătea; uitând, mai presus de tóte, că între națiuni, ca și între indiviđi, prieteșugul se câștigă, dar nu se impune, Turcia mai își făcea iluziuni și asupra timpurilor și împrejurărilor. Nu în rebelul de față putea imperiul otoman să cređă că simpatiile Românilor vor fi cu dênsul, cum fuseseră, bună-óra, în cel din 1853. Atunci Turcia represinta cauza liberală în luptă cu autocratismul despotic; Francia, Anglia, erau aliatele ei; Prusia, Austria și întréga opiniune apusénă apleca spre dênsa; atunci, în fine, Impératul Nicolae trimisese trupele sale în Principatele române declarând că le ia zălog. In vreme ce acum sângele creștin cursese

șiróie la Podgorița, la Batak, în Herzegovina, Bosnia, Bulgaria, Serbia și Montenegro; lumea civilisată protestase cu oróre în contra barbariilor și cruđimilor regimului musulman ; Europa ceruse reforme, și Rusia își dase mandatul de a le împlini cu armele și a scăpa pe cel asupriți de un jug nesuferit.

În asemenea stare de lucruri, putea România să se pună alături cu Turcia ? Sunt apropieri pe care, când le ar povățui chiar interesul, conștiința le respinge. Considerațiunile morale, menirea-l de civilizațiune și de progres ca și simțul propriei sale demnități, nu îngăduiau României a cerși sprijinul și ajutorul ce Turcia era îndatorată a-l oferi singurului din principatele tributare care avusesse o atitudine corectă și leală, pe când Serbia și Montenegru se ridicaseră cu armele în contra imperiului otoman. Apoi însuși interesul consilia României a nu se alipi, în acele decisive împrejurări, de Turcia. S'a ăis că nu se aliază cine-va cu un cadaver. Asemenea alianță ar fi avut, de la început, rezultatul invers scopului urmărit. Armata rusescă ar fi pășit ca vrăjmașă pe teritoriul nostru, Românii s'ar fi opus negreșit cu armele, Turcii ar fi venit să ia parte la luptă, care, de la primul moment, s'ar fi încins pe pământul românesc, aducând

peste holdele, satele și orașele noastre devastările și nenorocirile războiului. Părăsită de puterile cele mari, în neputință de a se înțelege și face cauză comună cu Turcia, precum și de a lua singură asupra-și sarcina ce nu voise a asuma Europa, și de a opri Rusia în mersul ei, ce rămânea, dar, României de făcut? Restriștele și suferințele trecutului trebuiau să-i fie povața și călăuză dărilor de acum. În timp de un secol și jumătate de la începutul luptelor între Rusia și Turcia, opt mari războaie, douăzeci și două invasiuni armate, turcesci, rusești, austriace, *) sângerase

	Resbóie	Invasiuni
*) I.	1711. Intre Petru cel Mare al Rusiei și Sultan Ahmet III	1. Invasiune rusească sub Petru cel Mare. 2. Invasiune turcescă sub vizirul Baltagi.
II.	1716—1718. Intre Carol VI al Germaniei și Sultan Ahmet III	3. Invasiune a Imperialilor sub Stainville. 4. Invasiune turcescă și tătară.
III.	1736—1739. Intre Ana Ivanovna a Rusiei, Carol VI al Germaniei și Sultan Mahmud I	5. Invasiune rusă sub Münnich. 6. Invasiune a Imperialilor sub Wallis. 7. Invasiune turcescă.
IV.	1768—1774. Intre Caterina II a Rusiei și Sultani Mustafa III și Abdul-Hamid I.	8. Invasiune rusă sub Romanzof. 9. Invasiune turcescă.
V.	1787—1792. Intre Caterina II a Rusiei, Iosif II al Germaniei și Sultani Abdul-Hamid și Selim III	10. Invasiune rusă sub Suvarof. 11. Invasiune a Imperialilor sub pr. Coburg. 12. Invasiune turcescă.

și pustiise acéstă încercată țéră, și cu fie-care răsboiū, cu fie-care invasiune, guvern, instituțiunī, drepturī naționale erau nimicite și confiscate de năvălitorī care intraū și se așe-
daū ca stăpīnī peste dēnsa. Ce se petrecea atuncī când Romānia unită nu exista ca stat, când consciința de sine era slăbită și năbușită, nu mai putea să se petrecă acum.

Când populațiunī asuprite și subjugate ca Bosniaciū, Herzegovineniū, Bulgariū, dovediseră energia de a scutura jugul ce le apăsa și atraseră asupra-le bine-voitōrea atențiune a lumei civilisate, când state constituite ale Orientulū

VI. 1805—1812. Intre A'exandru I al Rusiei și Sultanii Selim III, Mustafa IV și Mahmud II.	13. Invasiune rusescă sub Michelson 14. Invasiune turcescă.
VII. 1828—1830. Intre Nicolae I al Rusiei și Sultan Mahmud II.	15. Eteria lui Ipsilant. Invasiune turcescă la 1821. 16. Invasiune rusescă sub Wittgenstein. 17. Invasiune turcescă la Brăila, Giurgiu și în Valachia mică.
VIII. 1853—1856. Intre Nicolae I al Rusiei și Sultan Abdul-Medjid.	18. 1848. Invasiunu rusescă sub Lüders 19. -- Invas. turcescă sub Omer-pașa 20. Invasiune rusescă sub Gortcheakof. 21. Invasiune austriacă sub Coronini. 22. Invasiune turcescă sub Omer-pașa.

europăean, ca Serbia și Montenegrul, dedeseră probe recente de virilitate jertfind aur și sânge spre ași susține drepturile și aspirațiunile, României nu-î era ertat, sub pedepsă de a se osândi singură și a fi privită ca un corp inert lipsit de ori-ce voință și putere, să îngăduie ca cine s'ar scula ăntei să-î calce hotarele, să-î insulte teritoriul, dispunând pe plac de dînsul ca d'un pămînt viran și fără stăpîn.

Prima grijă, prima datorie a ori-cărui guvern românesc trebuia, decî, să fie asigurarea autonomiei, chezășuirea individualității politice și naționale a țerei, spre a nu da drept detractorilor ei a susține că ea nu există de cît din mila altora, din buna-voință unei sau altei d'între puteri, nefiind în stare a viețui prin sine și a dobîndi ceva prin ea însăși. Ocrotirea drepturilor României trebuia căutată atît în tractările diplomatice, cît și, la nevoie și după pildele străbune, în apărarea energică și bărbătescă cu armele.

Pentru a afirma în fapt hotăririle națiunei române, guvernul ei încă pe timpul când se vedea că negocierile conferinței de la Constantinopole nu vor ajunge la rezultat, ordonase măsurile necesarii pentru pregătirea mobilizării armatei.

Rusia, bine cunoscînd sentimentele Româ-

nilor, nici cugetă a-și deschide cu forța drumul prin țera lor spre a merge să întâlnească pe Turci, Mai bine inspirat de cât Pórta, cabinetul din St. Petersburg, încă din iarna anului 1876, căutase a se înțelege cu guvernul român și-î propusese încheierea unei convențiuni prin care trecerea oștirilor rusesci să se facă cu învoirea României. Guvernul român, însă, fiind a păstra până în sfârșit o atitudine corectă și a se feri de orî-ce legămînt, declină propunerea, adăstînd rezultatul conferinței și al silințelor făcute pe lîngă puteri spre a recunoșce și garanta neutralitatea noastră.

Cînd însă, la finele lui martie 1877 încercarea de la Londra rămase infructuosă și Turcia respinse protocolul, cînd toate puterile părăsiseră cu sprijin și cu sfat România, cînd, în sfîrșit, se apropiă momentul în care Rusia, fără pedică din partea Europei, avea a păși cu arma în contra Turciei, cabinetul român se hotărî în împrejurările ineluctabile care se desfășuraseră, a încheia cu guvernul Rusiei convențiunea din ⁴/₁₆ aprilie, în următórea coprindere :

« Lucrînd de acord cu cele-lalte puteri pentru a ameliora condițiunile de existență ale creștinilor supuși dominațiunei Sultanului, guvernul imperial al Rusiei a atras atențiu-

« nea cabinetelor garante asupra necesităței
« de a asigura într'un mod eficace executarea
« reformelor cerute de la Pórtă.

« Pentru că escitarea musulmanilor și slă-
« biciunea învederată a guvernului otoman nu
« lasă a se spera măsurí serióse de executare
« din partea autorităților turce, o intervențiune
« militară din afară póte deveni necesariă. In
« cazul când desvoltarea ulterióră a afacerilor
« politice în Orient ar sili pe Rusia a asuma
« acéstă sarcină și a dirige armata sa în partea
« Turciei din Europa, guvernul imperial dorind
« a respecta inviolabilitatea teritorială a sta-
« tului român, a convenit de a încheia cu
« guvenul Alteței Sale Carol I o convențiune
« specială relativă la trecerea trupelor ruse
« prin România.

« Prin urmare aũ fost desemnați ca plenipo-
« tențiarí : din partea M. S. Impératului tutulor
« Rusiilor, baronul Dimitrie Stuart consilier de
« stat, agent diplomatic și consul general al
« Rusiei în România cavaler, etc., din partea
« A. S. Domnului României d. Mihail Kogălni-
« ceanu, ministrul seũ al afacerilor străine,
« mare cruce, etc., cari după ce 'și-aũ pres-
« chimbat deplinele puteri găsite în bună și
« regulată formă, saũ învoit asupra articolelor
« urmátóre :

« Art I. Guvernul A. S. Domnului României
« Carol I asigură armatei ruse, care va fi
« chiămată a merge în Turcia, libera trecere
« prin teritoriul României și tratamentul reser-
« vat armatelor amice.

« Tóte cheltuelile cari ar putea fi ocașionate
« de necesitățile armatei ruse, de transpor-
« tul sěu, precum și de satisfacerea tuturor
« trebuințelor sale, cad, naturalmente, în sar-
« cina guvernului imperial.

« Art. II. Pentru ca nici un inconvenient
« saũ pericol să nu rezulte pentru România din
« faptul trecerei trupelor ruse pe teritoriul sěu,
« guvernul M. S. Impăratului tutulor Rusiilor se
« obligă a mănține și a face a se respecta
« drepturile politice ale statului român, ast-fel
« cum rezultă din legile interióre și tractatele
« existente, precum și a mănține și apăra inte-
« gritatea actuală a României.

« Art. III. Tóte detaliurile relative la trecerea
« trupelor ruse, la relațiunile lor cu autoritățile
« locale, precum și tóte învoielile cari ar trebui
« să fie luate pentru acest sfârșit, vor fi con-
« semnate într'o învoire specială care va fi
« încheiată de delegații ambelor guverne, și
« ratificată în același timp ca și cea de față, și
« va intra în lucrare de o dată.

« Art. IV. Guvernul A.S. Domnului României

« se obligă a obține pentru convențiunea de
« față, precum și pentru cea menționată la
« art. precedent ratificarea cerută de legile ro-
« mâne, și a făcea imediat executorii stipula-
« țiunile coprinse într'însa.

« Drept acea plenipotențiarilor respectivi au
« pus pe convențiunea de față semnăturile lor
« și sigiliul armelor lor.

« Făcut în Bucuresci, la $4/16$ aprilie, anul
grației una mie opt sute șapte-șzeci și șapte.»

(Semnați) **Baron Dimitri Stuart;** **M. Kogălniceanu.**

Camerile române se convocară în sesiune extra-ordinară pentru $14/26$ aprilie. S'a vădut că armata rusă, încă din ziua de $11/23$ aprilie a trecut hotarele și a intrat în România. Guvernul român, înțeles cu cel rus prin convențiunea de mai sus, însă sub reserva constituțională coprinsă în art. IV a ratificării de către corpurile legiuitoare, nu lipsi de a pune în vederea guvernului rus că țera nu este legată pînă la acea ratificare prin mandatorii săi legali, și luă imediat o atitudine de rezervă față de armata imperială. Prin încheierea consiliului de miniștri din $12/24$ aprilie, el prescrie prefectilor de la județele fruntării despre Rusia de a se abține de la orî-ce raporturi cu comandanții trupelor intrate, saŭ cari ar mai in-

tra, a declina ori-ce concurs ce acești comandanți ar cere de la organele puterii centrale, și a lăsa numai autorităților comunale grija de a ocroti interesele populațiunii față de aceste trupe. Asemenea, fiind că prin intrarea Rușilor în țără se născu temerea că Turcii ar putea să se îndemne a călca fruntariile noastre, se recomandă administrațiunii din județele limitrofe cu Turcia, să deștepte previgherea locuitorilor de a lungul Dunărei. Iar armatei române se ordonă a lua pozițiunii defensive la Băilești, despre Calafat; pe Argeș, despre Giurgiu; la Focșani și la Barboși, despre Nord și Est.

În fața acestei atitudini, guvernul rus se grăbi a justifica pe lângă guvernul român precipitarea intrării armatei imperiale prin chiar precipitarea evenimentelor și a declarațiunii de rebel, precum și prin puternice motive strategice cum era trecerea fruntariei turcesci, care se și efectuase de armata rusescă în Asia, și care obliga pe Ruși a se grăbi spre a nu fi preveniți de Turci în ofensivă pe teatrul de operațiuni din Europa. Guvernul rusesc mai declară expres că nimic nu era schimbat prin acesta în stipulațiunile convenite, și că aceea intrare se făcea în strictele condițiuni ale acestor stipulațiuni. Impăratul Alexandru confirmă

acele declarațiuni ale guvernului său printr'un demers direct către Domnul Românilor, și o scrisore autografă cu a cărei remitere fu însărcinat un adjutant imperial, principele Dolgoruki, pornit în misiune specială la București.

Parlamentul român se deschise în ziua hotărîtă de 14/26 aprilie de către Domn. În discursul Tronului se expunea represintanților națiunei, grelele împrejurări în cari se afla țera, stăruințele făcute pe lîngă Pörtă și puterile garantate spre a sancționa și sprijini neutralitatea României, și neisbutirea acelor stăruințe.

« Armatele imperiale ruse », ȳcea Domnul, « aũ intrat pe teritoriul nostru fără ca puterile « garante să fi protestat. Un rebel pe care « Români nu-l aũ voit, nu-l aũ provocat, a « isbucnit. Părăsiți de sprijinul altor, ei nu « mai aũ să conteze de cât pe sine ».

Mesagiul expunea mai departe că : « Impă- « ratul Rusiei, o dată cu intrarea armatelor sale, « a declarat că nu este în voința și intențiunea « sa de a lovi în drepturile, de a atinge insti- « tuțiunile și guvernul autonom al acestei țeri, « ci recunósce solemn individualitatea politică, « funcționarea pacinică a instituțiunilor nóstre. « Ca semn al acestei recunósceri, trupele ru-

« siene nu vor intra în Bucurescî, capitala Ro-
« mâniai nu va fi ocupată de armată străină.
« Aparține acum mandatarilor națiunei, ca în
« puterea art. 123 din Constituțiune, să tragă
« guvernului linia de urmare.

In fine, Domnul sfârșea ast-fel: « Consultând
« interesele națiunei, povățuindu-ne de tradi-
« ționile strămoșesci, ne vom rezima pe pa-
« triotismul tuturilor Românilor, și la cas de ne-
« voie, vom recurge la brațele fiilor țerei. Cât
« pentru mine, domnilor senatori și domnilor
« deputați, fiți siguri că-mi voi face datoria.
« Din ȕioa în care am pus piciorul pe acest pă-
« mânt, am devenit Român. Din ȕioa în care
« m'am suit pe acest Tron ilustrat de atâția
« mari și glorioși Domni, cugetările lor au de-
« venit marea gândire a domniei mele: înălța-
« rea României, împlinirea misiunei sale la
« gurile Dunărei, și mai presus de toate men-
« ținerea drepturilor ei *ab antiquo*, apărarea in-
« tregrităței hotarelor ei. Și în îndeplinirea ace-
« stei sante datorii, fie bine încredințată țera
« mea că în capul junei și bravei noastre ar-
« mate, voi sci a plăti cu persóna mea. Dum-
« neșeu să protege România!»

Camera și senatul votară cu însemnate
majorității convențiunile cu Rusia. Ambele
corpuri legiuitoare, prin adresele lor, deteră

încredințare Domnului că țera întregă se va aduna la trebuință în jurul său, pentru a-și apăra drepturile și bunurile ei.

Pe când însă Rusia tracta cu România ca stat cu stat, și se îndatora a respecta legile și instituțiunile sale, Turcia, până chiar în acele momente supreme, pentru dânsa, nu se depărta de la atitudinea sa nesocotitoare și trufașă către această țără. În ziua de $11/_{23}$ aprilie, când armata rusescă trecea fruntariile noastre, marele vizir trimise o telegramă imperativă adresată în contra usurilor și cuviințelor internaționale, nu guvernului român, ci de-a dreptul Domnului, prin care, invocând tractatul din Paris, îl invită a se înțelege cu serdarul ekrem-Abdul-Kerim pașa asupra măsurilor necesari pentru a apăra teritoriul *Principatelor* în contra invasiunii. De șese luni se afla oștirea rusescă la confinele României, de mai mult timp, încă, guvernul acesteia își punea toate silințele pe lângă puteri, și chiar pe lângă Pörtă, pentru a înlătura intrarea armatelor străine pe pământul românesc, și tocmai în ziua trecerii oștilor rusesci peste Prut, se gândea vizirul a scrie Suveranului României ca la un pașă turcesc, și a-i dice să caute cu comandanții trupelor otomane mijlocele pentru a-și apăra țera.

Guvernul român răspunse în mod demn Porței, că corpurile legiuitoare sunt convocate pentru ziua de $14/26$ aprilie, și că lor singure le incumbă de a se rosti asupra decisiunilor națiunii.

Până aci s'a resumat repede șirul evenimentelor petrecute în peninsula balcanică și în Orientul Europei de la ivirea insurecțiunii în Bosnia și Herzegovina în 1875 și până la izbucnirea războiului între Rusia, și Turcia, adică până la $11/23$ aprilie 1877, și s'a arătat înrîurirea ce avură acele evenimente asupra României.

Din toate acestea s'a putut vedea cum țera noastră neisbutind să dobândescă recunoșterea neutralității și înviolabilității sale, fu nevoită a'și ocroti singură interesele, și a încheia cu Rusia convențiunile din $4/16$ aprilie. Prin acele convențiuni se garanta de Rusia respectarea drepturilor și instituțiunilor naționale, mănținerea și apărarea integrității României; se reglementa trecerea armatelor rusești, raporturile autorităților locale cu comandanții trupelor imperiale, și toate amănuntele privitoare la transporturi, la aprovizionări, modalitățile de plăți și despăgubiri convenite statului român, sau particularilor, pentru furnituri și îndestulări date oștirilor în trecere.

Dar afară de învoirea acestei treceri cu un caracter amical și bine definit, România nu conceda nici un alt drept Rusiei. Credincioasă hotărârii sale de abținere și neutralitate, a cărei sancțiune în zadar o reclamase de la puterile cele mari, țera noastră nu luă nici un angajament activ, nu contractă cu imperiul rusesc alianța politică, îndatorire de cooperare militară în lupta ce se deschisese.

Vom vedea, din cele ce urmază, cum privi Turcia această atitudine pe cât se putea mai corectă în fața unor evenimente de care România nu era răspunzătoare, dar constrânsă; cum prin nedreptate și violență ea fu împinsă a eși din înțelepta rezervă ce-și impusese, și a pune mâna pe spadă spre a-și apăra interesele, drepturile și onórea ei.

Expunând aci urmările greșite ale imperiului otoman față cu România, credem necesar a da, de la început, o deslușire spre a nu se atribui acestei scrieri sentimente de patimă persistentă în contra poporului musulman, sentimente care lipsesc pe atât din inima naratorului, pe cât ele nu încap în mărinimósa fire a națiunei române.

Dênsa a știut bine a distinge, de la început, între poporul turcesc și guvernul său, atribuid numai acestuî din urmă răspunderea

purtărei sale nedrepte și nedibace. Către Turci, în genere, Româniî nu mai nutriaû acum urî neîmpăcate, dorințe însetate de răsunare, căci ei simțeaû că conflictul de față între dênși avea un caracter mai mult politic, de cât național. Aceste sentimente le-aû manifestat Româniî chiar pe timpul când răboiul era încins între ei și Turci, și aû știut să facă parte dréptă cusurilor, ca și netăgăduitelor calități ale némului osmanliû, precum vitejiă în luptă, resemnațiune și demnitate în restriște, statornicie în religiune și virtute în credință, împinse până la nemărginită energiă și degenerând în cruzime și fanaticism.

Prinșiî de la Plevna, tractați la noi cu atâta blândețe și respect pentru curagiul nenorocit în cât ei preferaû captivitatea română, celei rusesci; umana, și până astă-đi gratuita întreținere ce li se dete aci în țéră, sunt atâtea dovezi că dacă în anii 1877—1878 a fost vrăjmășiă ostășescă între Români și Turci, o dată ce sorțiî armelor aû decis, vrăjmășiă și ură națională n'a mai rămas între amândouă popóre.

PARTEA ANTËIA

APARAREA TERITORIULUI

CARTEA ȐNTȐIA

CALAFAT.—OLTENIȐA

Inaintarea armatei ruse în România.— Relele procederi ale PorȐei.— Ofensa făcută represintantului diplomatic al României la Constantinopole.— Agresiunile turcesci în contra teritoriului român.— Mobilisarea armatei române.— Ordinea ei de bătaia.— PoziȐiunile ocupate de trupele române.— Tunul românesc rȐspunde agresiunilor turcesci la Calafat și la OlteniȐa.

Invoirea diplomatică cu Rusia înlăturase eventualitatea unei ciocniri armate între Români și Ruși. Intrarea oștirea acestora pe pământul nostru nu mai avea, de astă-dată, caracterul invasiunelor violente și nesocotitoare de drepturile țerei, precum dȐnsa, în timpuri vitregi, avusese durerea ale îngădui. SoldaȐii ruși în trecerea lor, se purtau cu cuviinȐă și observaui strictă disciplină. AutorităȐile nȐstre funcȐionau pretutindenii regulat și fără pedici.

Suveranitatea națională, legile și întocmirile noastre, erau netulburate și respectate. In grelele momente prin care trecea țera, învăluită de împrejurări într'un mare răsboi, când două sute mii baionete străine și însuși autocratul tutulor Rusiilor se afla pe teritoriul ei, nu era un rezultat neînsemnat și lipsit de óre-care mărire de a vedea Români menținând cu demnitate toate drepturile lor, practicând cu înțelepciune regimul popórelor libere, ocrotind libertatea individuală, libertatea tribunei, libertatea presei neatinse și nemărginite.

Posițiunea țerei ast-fel regulată față de Rusia, să vedem care era, de altă parte, situațiunea ei în raport cu Turcia. Nicī atunci când România mijlocia pe lângă cabinete recunoscerea neutralității sale, nicī mai târziu, când resbelul devenise neînălaturabil, Pórta nu arătase în mod clar cari erau intențiunile sale în privința noastră. Ea nu intrase în nicī o negociare cu guvernul domnesc, și nu-ī făcuse nicī o propunere despre modul cum ar fi cređut să concure la apărarea teritoriului român, și să 'l scutescă de invasiune. Numaī când trecerea Rușilor peste Prut devenise un fapt împlinit, atunci, abia, cređu de cuviință Pórta a trimite o comunicare cominatorie Domnului Românilor, invocând căderile ei suzerane.

De și statul român se mărginise a-și chezașui drepturile, fără să fi încheiat cu Rusia alianța politică și militară, dar purtarea îndoișă a guvernului turcesc, indiferența sa față cu mijlocirile de neutralizare a teritoriului român, autorisau temerea că Pórta nu este dispusă a 'l respecta, și că va cerca, din contra, să strămute, ca alte dăți, lupta chiar pe dēnsul. In-tr'adevăr, Turcia ar fi găsit ast-fel tot folosul, căci ar fi depărtat lovirile armate de la propriile ei fruntarii. Prima sa liniă de apărare ar fi fost împinsă pe malul stâng al Dunărei, pe care Rușii, ca în resbóiele anterióre, ar fi fost nevoiți mai äntēiü a-l cucerii pentru a putea străbate apoi în Bulgaria. Trecerea marelui rîu și înaintarea inamicului spre Balcani ar fi fost întârđiate.

Precum, dar, Româniü fuseseră siliți să caute prin învoiri diplomatice să înlătore o invasiune violentă din partea Rușilor, cu mai multă putere trebuiaü ei să stăruie a feri țera de o asemenea invasiune de către Turci, cari cu trupele lor neregulate cu deprinderi crude și fanatice, ar fi adus mari calamități. In lipsă de pertractări și înțelegeri la care Pórta nu se învoise, națiunea română avea de datorie să respingă cu orî-ce preț călcarea pământului ei. Pentru a împlini acéstă datorie, dînsa se

încedea în brațul fiilor ei, în 6stea s'a tĕnĕră dar plină de sacrul foc al on6rei și al iubirei de patrie, avĕnd în cap un Domn care împreuna slăvită moștenire a lui Ștefan și Mihał cu mari tradițiuni militare, ale resboinicilor nĕmuri Hohenzollern, Baden, Beauharnais și Murat, din care era ordrăslit. Se întorceau acum iarăși vremile bătrăne când un mare Domn român putea spune, mândru, ambasad6rilor bizantini, că scie să se mântuiască de împrejurări grele acĕstă țĕră, punĕndu-și t6tă nădejdea în spada ei și în Dumneșeu.

S'a vĕđut că încă din t6mna lui 1876, când evenimentele luaseră un mers amenințator, armata română, concentrată pentru manevrele anuale, priimise ordin a se ține gata spre a putea rĕspunde orĕ-cărei chemări. Situațiunea politică nefiind pe atunci încă lămurită, trupele fură cantonate în regiunile lor de recrutare spre a se complecta și a-și împlini efectivele. Tot de-o-dată, spre a li se da puncte de rezim și a le pune în stare a resista cu mai multă eficacitate verĕ-cărei agresioni, comandamentul armatei ordonase, în cursul iernei, corpului de geniū rĕdicarea de întăriri trecătoare la Calafat și la Barboși. Pe primul punct se putea înlătura ast-fel loviri prin surprindere despre Vidin, și înaintarea fără obstacol a

unuî corp inamic spre Valahia-mică; pe al duoilea punct, de o importanță strategică și mai însemnată, aceste măsuri de întărire aveau de scop de a îngreua luarea în posesiune de către vrăjmașii a podului calei ferate de pe Siret, și tăierea comunicațiunilor grabnice între Moldova și Muntenia. Urma dovedi cât de bine nemerite au fost alegerea și întărirea acestor două puncte.

La $\frac{6}{18}$ aprilie, Domnul Românilor ordonă mobilizarea completă a oștirea, pentru a-și împlini misiunea ei de apărare. Înainte de a arăta formațiunea și împărțirea forțelor române, mișcărilor, pozițiunile, și rolul lor ulterior, este de trebuință să dăm o repede ochire asupra mersului întâmplărilor politice și militare care se succedară de la intrarea trupelor rusești în România și priimirea de către corpurile legiuitoare a convențiunilor cu Rusia, până la la $\frac{26 \text{ aprilie}}{8 \text{ mai}} 1877$.

Oștirea rosiană purcese peste hotare în trei colone principale și o colonă de flanc. Nu vom descrie în detaliu marșul strategic al armatelor imperiale și mișcărilor de desfășurare a acestora spre primul lor obiectiv, Dunărea. Ne mărginim numai a spune că o colonă luă drumul prin Ungheni, Iași, Roman, Bacău, Focșani, Buzău, Ploiești, spre a sosi la Copăcenii

pe Argeș. A doua colónă urmă calea Ungheni, Iași, Vaslui, Běrlad, Tecuci, Focșani Buzěu, Ploesci, spre Băneasa, la Nord de Bucuresci. Colóna a treia pogori de la Bestinac de-a lungul Prutului, până la Fălciu, trecu prin Galați și Brăila, la Slobozia pe Ialomița, și de acolo se îndreptă spre Obilesci și Călărași. In fine, colóna de flanc porni de la Cubeiu la Bolgrad, avěnd ordin a se stabili repede pe Dunărea de jos, și a apăra din acea parte mersul celorlalte colóne.

Dar pe când armata rusă își săvârșea marșul ei strategic, pe când guvernul român, prin mobilizarea forțelor naționale, se mărginea a lua simple măsuri de precauține pentru a nu permite ca lupta să se strămute pe teritoriul nostru, și, spre a-și afirma și mai bine hotărîrea de a se feri de orî-ce conflict, retrăsese, chiar, trupele române de pe marginea Dunărei; pe când, în sfîrșit, relațiunile oficiale cu Pórta nu fuseseră intrerupte, Turcii de o dată începură a pune în lucrare un șir de acte de provocare și vrăjmășie în contra Românilor.

Pórta notifică agentului diplomatic al României la Constantinopole că încetěză orî-ce relațiuni cu dînsul, și consideră funcțiunile sale ca suspendate. Din acel moment reprezentantul român se află ca secuestrat în ca-

pitala Turciei, împedecându-se schimbul corespondenței sale oficiale, și chiar private. Procedarea acésta insultătoare pentru guvern și țeră, tratând pe agentul diplomatic român ca pe un funcționar turcesc pe care Pórta îl putea destitui, era tot de o dată și atentătoare tractatelor obligatorii pentru Turcia, care garantează trimisului român caracterul represintativ. Corpul diplomatic din Constantinopole fu nevoit a observa acésta divanului din Stambul, amintindu'și că representațiunea română se afla pusă sub scutul dreptului ginților. Acéstă insultă fu urmată repede de agresțiuni fățișe, de fapte violente și crude, nepomenite în relațiunile d'între popóre.

Primele pozițiuni ocupate de armata rusă după intrarea ei în România, fură întăririle de la Barboși, care se evacuară și se remiseră de trupele române, și împrejmuirile orașelor Brăila, Galați, Reni, cu localitățile dunărene de pe brațul Kiliei. La Brăila, port de comerț deschis, trupele rusesci nu erau postate în năuntru orașului. Ele tăbărau în afară, lucrând la rădicare de întăririi în depărtare de oraș, în fața Măcinului. La $\frac{21 \text{ aprilie}}{3 \text{ mai}}$ vapórele de rebel turcesci de pe Dunăre deschid focul asupra Brăilei, aruncă în oraș bombe și obuze cari pricinuesc vătămare la mai multe edificii,

și aduc spaimă, rănire, și ucidere în populațiunea inofensivă. Aceste bombardări se continuă în zilele de 24/6 și 27 aprilie 9 mai¹⁸⁷⁷ asupra Brăilei, Galaților și Renilor, focurile turcesci ne-fiind îndreptate numai asupra locurilor unde se află întăriri și trupe rusesci, dar ținând orașele deschise și neîntărite. Și nu aci se mărginiră agresiunile cari ar fi putut, órecum, fi justificate ca fapte de război îndreptate în contra Rușilor și locatităților ocupate de dênșii. Fără nici o prevestire, fără veri-o încunoscințare prealabilă fie către noi, fie către guvernele străine, Pórta îngădui și încoragiă ca cete de Turci armați să trecă Dunărea spre a veni să exercite jafuri și omoruri pe teritoriul român. Bande de Cerchezii treceau noptea, în bărci, pe malul român, ucideau pescari, ciobani și săteni singuratici ce întâlneau, puneau foc locuințelor și productelor, hrăpeau vite pe cari le imbarcau, sau le trecea în not pe malul turcesc.

Dar asemenea acte ostile, asemenea fapte mai mult hoțesci, de cât militare, nu se săvârșiră numai de bande neregulate. Armata și flotila otomană pe Dunăre nu se sfiiră a participa la dênsele. Vapóre de rebel, nave cuirasate și monitoare turcesci intrară în apele și porturile române, luară cu sila șlepurii și vase

încărcate cu grâne sub pavilion român și chiar străin, și le duseră în apele turcesci, cum făcură la gura Jiului, la Bechet, la Corabia, la Zimnicea, la Giurgiu; pe când soldații otomani desbarcau, predau și ardeau cu petroleu proprietățile și pichetele române unde nu se aflau de cât două, trei oameni de pază pentru serviciul vamal, cari erau măcelăriți fără milă.

Ast-fel de jafuri și masacre urmară la Șoim, la Chiselet, la Văresci, la Socariciu. Ș'in toate aceste localități, Turcii n'aveau nici măcar scusa de a întâmpina rezistența, de a săvârși fapte de rebel, acele puncte fiind cu totul lipsite de apărători, neaflându-se acolo nici un ostaș rus sau român. Incursiunile și devastările erau împinse până la cinci, șese kilometre de la țărm, și pacinicii locuitorii ai satelor și orașelor fără apărare fugeau, înspăimântați, în interiorul țerei spre a-și scăpa viața, lăsându-și averea și produsul muncii lor în voia întâmplării.

În fața unor asemenea ofense și lovirii, nu era permis Românilor să stea indiferenți. Îndrăznețele agresiuni ale Turcilor puteau lua proporțiuni mai mari; ele autorisau temerea de a fi preluții pentru o acțiune mai întinsă, precum și cercări spre a constata puterea de rezistență a Românilor. În cazul când s'ar fi

dovedit nepregătire saũ slăbiciune din parte-le, când s'ar fi vĕđut țĕrmul stăng al Dunărei ne-ocupat de trupe și lipsit de orĭ-ce apărare, oști- rile otomane puteaũ fi lesne ispitite a păși la o vigrósă ofensivă din care ar fi tras marĭ folóse. Punĕnd piciorul pe malul stăng al rĭului, ele puteaũ stabili capete de podurĭ pentru ce- tățile turcescĭ, carĭ și-ar fi întărit ast-fel apă- rarea ; mobilizarea armatei române și marșul de desfășurare al armatei rusescĭ ar fi fost tulburate, Bucurescĭ, chiar, ar fi fost ame- nințați.

Aceste serióse considerațiuni impuneaũ oș- tirei nóstre o acțiune mai pronunțiată. Mobi- lisarea română, ordonată, precum am vĕđut la ⁶/₁₈ aprilie, și înlesnită de măsurile pregă- titóre de carĭ s'a vorbit, era terminată la ^{25 aprilie}/_{7 maiũ}. Domnul Romănilor, prin înaltul decret în care constata cursul grav și amerințător luat de evenimente, declara că prima datorie este de a pune armata în pozițiune a înlătura perico- lile ce ar putea nasce pentru România, și spre acest sfirșit, lua însuși comandamentul suprem al forțelor mobilizate cari primeaũ următórea ordine de bătaie :

Comandant Suprem, I. S. Domnul Românilor.

Marele Cuartier-General.

Șef de stat-major general, Colonel Slăniceanu George.

Oficierii diferitelor state-majore.

Colonel Dunca Nicolae.	}	Secția topografică
Major Brătianu Constantin.		
Major Căpităneanu Constantin.		
Loc.-Colonel Poenaru Constantin.	}	Secția operațiilor militare
Major Lahovari Iacob.		
Căpitan Magher Romulus.		
Colonel Arion Eracli, șeful secției artileriei.		
Major Gheorghiu Zafir, șeful secției geniului.		
Intendend Corănescu Constatin, șeful intendenței.		
Inspector general al serviciului sanitar al armatei : Davila Carol.	}	Secția sanitară
Medic principal c. I, Theodori Iuliu		

Adjutanți Domnesci.

Colonel Grecenu Ion, comandant al cuartierului general.

Loc.-Colonel Schina Alexandru, mare pretor.

Loc.-Colonel Filitis Constantin.

Major Singurof Alexandru.

Major Schina Nicolae.

Căpitan Vlădoianu Nicolae.

Oficierii de Ordonanță

Loc.-Colonel Blaramberg Constantin.

Major Bărcănescu Dimitrie.

Căpitan Costescu Alexandru.

Căpitan Bogdan Nicolae.
 Căpitan Văcărescu Teodor.
 Locotenent Culcer Vladimir.
 Sub-Locotenent Ghica Emil.

II. Corp de Armată.

Comandant, General de brigadă Lupu George.
 Șef de stat-major, Colonel Boténu Emanoil.

Oficierii Statului-Major.

Major Basarab Barbu.
 Major Gigurt Petre.
 Căpitan Boldescu Teodor.
 Trei oficierii de ordonanță luați din trupele corpului
 de armată sașă din miliții.
 Comandantul artileriei, Colonel Dunca Iuliu.
 Intendentul corpului, sub-intendent Giurgiu Anton.
 Medicul corpului. Medic principal cl. I Fotino An-
 drocle.
 Pretor, Major Mitescu Constantin.

1-a Divisiă.

Comandant, Colonel Cerchez Christodor.
 Șefi de stat-major, Loc.-Colonel Algiu Ion.
 Oficeri de stat-major, Căpitan Bălan Temistocle.
 Doi oficierii de ordonanță luați din divisiă.
 Medicul divisiiei, Vercescu Ion.
 Intendent, Adjunct cl. I. Nestor Ion.
 Pretor, un căpitan din călărași.

1-a Brigadă de infanteriă.

Comandant, Colonel Sachelarie Oton.
 Un oficier de ordonanță.

Batalionul al 4-lea de vânători.
 Regimentul 1-iū de liniă.
 Regimentul 1-iū de dorobanți.
 Regimentul al 4-lea de dorobanți.

2-a Brigadă de infanteriă.

Comandant, Colonel Papadopolu Alexandru.
 Un oficer de ordonanță.
 Regimentul al 4-lea de liniă.
 Regimentul al 2-lea de dorobanți.
 Regimentul al 3-lea de dorobanți.

Brigada de cavaleriă.

Comandant, Colonel Cernavodeanu Pavel.
 Un oficer de ordonanță.
 Regimentul 1-iū de călărași.
 Regimentul al 2-lea de călărași.

Artileria.

Bateriile 1-a, 2-a și 6-a din regimentul 1-iū de artileriă.

2-a Divisiă.

Comandant, Colonel Logadi Ión.
 Șef de stat-major, Loc.-Colonel Voinescu Sergiū.
 Oficer de stat-major, Major Borănescu Ión.
 Duoī oficeri de ordonanță luați din divisiă.
 Medicul divisiiei, Medic principal clasa II, Petrescu Zaharia
 Intendent, Sub-intendent Apostoliade Constantin.
 Pretor, un căpitan de călărași.

CARTEA ANTËIA

1-a Brigadă de infanteriă.

Comandant, Colonel Vlădescu Mateiŭ.

Un oficier de ordonanță.

Batalionul 1-iŭ de vânători.

Regimentul al 3-lea de liniă.

Regimentul al 5-lea de dorobanți.

Regimentul al 6-lea de dorobanți.

2-a Brigadă de infanteriă.

Comandant, Colonel Holban Mihail.

Un oficier de ordonanță.

Regimentul al 6-lea de liniă.

Regimentul al 7-lea de dorobanți.

Regimentul al 8-lea de dorobanți.

Brigada de cavaleriă.

Comandant, Colonel Crețeanu Victor.

Un oficier de ordonanță.

Regimentul 1-iŭ de roșiori.

Regimentul al 2-lea de roșiori.

Regimentul al 4-lea de călărași.

Artileria.

Bateriile 3-a, 4-a și 5-a din regimentul 1-iŭ de artileriă.

Reservă de artilerie a corpului, regimentul al 2-lea de artileriă.

II-lea Corp de Armată.

Comandant, General de brigadă Radoviči Alexandru.

Șef de stat-major, Colonel Pencoviči Eustatie.

Oficierii de stat-major.

Major Gărlénu Emanoil.

Căpitan Candiano Constantin.

Căpitan Tătărescu Nicolae.

Trei oficierii de ordonanță luați din trupele corpului de armată.

Comandantul artileriei, Colonel Herkt Enric.

Intendentul corpului, intendent Cămărășescu Alexandru.

Medicul corpului. Medic principal clasa II Otremba Gustav.

Pretor, Major Teliman Constantin.

3-a Divisiă.

Comandant, Colonel Angelescu George.

Șef de stat-major, Loc.-Colonel Mărculescu George.

Oficier de stat-major, Căpitan Geanoglu Scarlat.

Duoii oficierii de ordonanță luați din divisiă.

Medicul divisiiei, Dr. Stavrescu George.

Intendent, subintendent Tamara George.

Pretor, Un căpitan de călărași.

1-a Brigadă de infanterie.

Comandant, Colonel Ipătescu Grigore.

Un oficier de ordonanță.

Regimentul al 8-lea de liniă.

Regimentul al 10-lea de dorobanți.

Regimentul al 12-lea de dorobanți.

2-a Brigadă de infanteriă.

Comandant, Colonel Gramont Alexandru.
 Un oficier de ordonanță.
 Batalionul al 3-lea de vânători.
 Regimentul al 2-lea de liniă.
 Regimentul al 9-lea de dorobanți.
 Un batalion din regimentul al 11-lea de dorobanți.

Brigada de cavaleriă.

Comandant, Colonel Formac Constantin.
 Un oficier de ordonanță.
 Regimentul al 5-lea de călărași.
 Regimentul al 6-lea de călărași.

Artileria.

Bateriile 1-a, 2-a, 3-a, 4-a, din regimentul al 3-lea,
 și 1-a, 2-a, 6-a, din regimentul al 4-lea de artileriă.

4-a Divisiă.

Comandant, general de brigadă Manu George.
 Șef de stat-major, Major Carcalețenu Alexandru.
 Oficier de stat-major, Căpitan Botez Ión.
 Duoî oficieri de ordonanță luați din divisiă.
 Medicul divisiiei, Medic de regiment cl. I Georgescu
 Șerban.
 Intendent, Adjunct cl. I, Vrabie Constantin.
 Pretor, Un căpitan de călărași.

1-a Brigadă de infanteriă.

Comandant Colonel Cantili Grigore.

Un oficier de ordonanță.
Batalionul al 2-lea de vânători.
Regimentul al 7-lea de liniă.
Regimentul al 13-lea de dorobanți.
Regimentul al 15-lea de dorobanți.

2-a Brigadă de infanteriă.

Comandant, Colonel Borănescu Grigore.
Un oficier de ordonanță.
Regimentul al 2-lea de linie.
Regimentul al 14-lea de dorobanți.
Regimentul al 16-lea de dorobanți.

Brigada de cavaleriă.

Comandant, Colonel Rosnovanu George.
Un oficier de ordonanță.
Regimentul al 7-lea de călărași.
Regimentul al 8-lea de călărași.
Regimentul al 3-lea de călărași.

Artileria.

Bateriile 3-a, 5-a, 6-a din regimentul al 3-lea și 3-a, 4-a, 5-a, din regimentul al 4-lea de artileriă.

Ast-fel constituită, armata română, cu rezervele și contigentele chiămate sub arme, prezinta un efectiv de peste 50,000 ómenī cu 180 guri de foc ; iar forțele naționale în întregul lor, cu contigentele neînrolate încă sub

stȐguri, cu diferitele clase ale miliȐiilor ŝi cu gardele orăŝenescȐ, cari puteau fi chiȐmate la apȐrarea teritoriului ŝi cȐminelor, formau un total de 100,000 6meni.

PrimȐvara anului 1877 fu mult anevoi6sȐ pentru miŝcȐri ŝi transporturi de trupe ŝi material de tot felul Ȑn RomȐnia. Ploi continue de mai multe sȐptȐmȐni desfundase drumurile ŝi le fȐcuse nepracticabile. RȐurile ŝi cursurile de ape torenȐiale erau umflata, rupsese poduri, debordase peste ŝesuri ŝi cȐmpii. Artera feratȐ care strebate țȐra nu putu satisface, cu singura ei cale, de cȐt cu mare anevoinȐȐa numeroŝele cereri de transport ale ambelor armate romȐnȐ ŝi rusȐ. Cea mai mare parte din trupe trebuirȐ sȐ strȐbatȐ etapele pe jos, spre a lȐsa cȐiei ferate transportarea materialului greu, muniȐiunilor, aprovizionȐrilor ŝi diverselor impedimente. Marŝul armatei rusescȐ ŝi sosirea ei pe țȐrmul dunȐren, furȐ ast-fel mult ȐntȐrȐiate peste termenile hotȐrite, ŝi acesteȐ ȐntȐrȐierȐ trebuia sȐ suplinȐscȐ armata romȐnȐ, spre a nu lȐsa țȐra fȐrȐ apȐrare.

Indatorirea ce incumba acum acesteȐ armate era de a feri teritoriul de repetarea ŝi Ȑntinderea agresivunilor de cari s'a vorbit, de eventuala stabilire a oŝtirilor turcescȐ pe malul stȐng al DunȐrei, pȐnȐ la sosirea forȐelor ru-

sesci. Sarcina, însă, de a apăra tot ținutul din fața gurei Timocului și până la gura Ialomiței, sau până la Brăila, unde sosise primele detașamente rusesci, ar fi fost, negreșit, disproporționată cu efectivul numeric al armatei noastre, și nu intra în combinațiunile comandamentului român. Ce se putea atinge mai cu înlesnire, era de a se repărți forțele noastre ast-fel ca ele să pôtă face față unui atac din partea trupelor turcesci din Vidin, care putea fi întreprins între Gruia, Calafat și Bechet, precum și de a se opune unei cercări de trecere a Dunărei între Nicopole și Silistra, concentrându-se repede divisiunile române pe punctul amenințat, pentru ca ele să se pôtă opune năvălitorilor, și opri înaintarea lor spre Bucuresci.

La $\frac{25 \text{ aprilie}}{7 \text{ mai}}$, Comandantul suprem ordonase, dar, trupelor române să ocupe următoarele pozițiuni :

Corpul 1-iu avea să așeze la *Calafat* batalionul al 4-a de vânătorii, regimentul al 4-a de liniă, escadronele Doljiu și Mehedinți din regimentul 1-iu de călărași bateriile 1-a, 2-a și 6-a din regimentul 1-iu și a 3-a, 5-a și 6-a din regimentul al 2-a de artilerie.

La *Ciupercenti*, regimentul 1-iu de liniă, batalionul 1-iu din regimentul al 2-ea de dor-

banți, escadronul Gorjiu din regimentul al 2-ea de călărași, bateria 1-a din regimentul al 2-ea de artilerie.

La *Cetate, Désa și Rastu*, cele-lalte escadrone ale regimentelor 1-iu și al 2-ea de călărași.

La *Poiana*, în rezervă batalionul al 2-ea din regimentul al 2-ea de dorobanți.

Divisia 2-a avea să prelungească și să apere flancurile pozițiunei de la Calafat, stabilind la *Cetate* regimentul al 3-ea de liniă, regimentul al 5-ea de dorobanți, 2 escadrone din regimentul al 4-ea de călărași, bateria 3-a din regimentul 1-iu de artilerie.

La *Moșatei*, batalionul 1-iu de vânători; la *Băilescă*, regimentul al 6-ea de dorobanți, și la *Galicea-Mare*, pentru a servi de ajutor său de raliare, regimentul al 7-ea și al 8-ea de dorobanți, 1 batalion din regimentul al 6-ea de linie, bateriile 4-a și 5-a din regimentul 1-iu de artilerie.

În fine la *Negoiu*, 1 batalion din regimentul al 6-ea de liniă; la *Bistrețu*, *Jighera* până la *Bechet*, escadronele regimentului 1-iu de roșiori patrulând și având în preveghiere malul Dunărei.

Corpul al 2-ea de armată avea misiunea d'a observa drumurile despre Giurgiu și Oltenița

cari merg la București, și d'a acoperi capitala. Divisia 3-a priimi ordin a așeza la *Giurgiu*, ca ante-gardă, regimentul al 2-ea de liniă, 1 escadron din regimentul al 2-ea de roșiori ¹⁾ regimentul al 6-ea de călărași patrulând între *Giurgiu* și *Oinacu*, o secție din bateria 6-a a regimentului al 3-ea de artilerie în *Giurgiu*, 2 secțiuni ale aceleiași baterii între *Giurgiu* și *Slobozia*.

La *Daia* luară pozițiune regimentul al 9-ea de dorobanți și 1 batalion din regimentul al 11-ea de dorobanți.

La *Frătesci*, *Turbatu* și *Stănesci* batalionul al 3-ea de vânători, regimentul al 8-ea de liniă, regimentul al 10-ea de dorobanți, regimentul al 5-ea de călărași.

Divisia a 4-a porni spre *Budesci* și *Negoesci* batalionul al 2-ea de vânători, 1 batalion din regimentul al 7-ea de liniă, regimentul al 8-ea de călărași și bateria 4-a din regimentul al 3-ea de artilerie, având la *Gruivă* și *Buciumeni* regimentul al 5-ea liniă și regimentul al 16-ea de dorobanți. Iar cel-lalt batalion al regimentului al 7-ea de liniă, 1 batalion din regimentul al 15-lea de dorobanți, regimentul al 3-ea de

¹⁾ Acest regiment, era la acea dată, detașat la corpul al II-ea, și nu se porni de cât mai în urmă spre a reintra în corpul I-ii și în brigada de cavalerieă căreia aparține.

călărași și bateria 4-a din regimentul al 3-ea de artilerie, sub ordinile colonelului Cantili fură îndreptate cu calea ferată la Piatra, și de acolo prin marșuri sforțate prin Caracal spre Dunăre, unde aceste trupe, cu ajutoarele ce aveau a li se mai trimite, urmau a umplea golul între corpul I-iu și corpului al II-ea.

În București, ca rezervă, se aflau regimentul al 13-ea și 14-ea de doroșanți, regimentul al 2-lea de roșiori (3 escadrone) celelalte baterii divisionare; rezervă care se putea întări, la trebuință, cu 1 companie și 2 escadrone de geandarmi, 5 legiuni ale gardei orașenesci numărând aproape 10,000 oameni, cu bateriile artileriei teritoriale și cu milițiile ce se formau.

Punerea în mișcare a trupelor române, și ocuparea de pozițiuni defensive pe propriul lor teritoriū, nu era nici de cum act de ostilitate în contra Turciei, nici abatere de la atitudinea de rezervă și de neamestec ce România își impusese. Erau numai măsuri preventive, dar hotărâte, de a înfrâna incursiunile și prădările bandelor neregulate, la cari, din nefericire, oștirea și marina otomană se făcuse părtașe, dar cari puteau fi încă desaprobatate și oprite, dacă Pórta ar fi voit să arate dorința de a urma a fi în pace cu România. În cas contrariū, și dacă Turcii căutaū lupta de la

care Româniî dovedeau că nu se vor da înapoi, atunci guvernul otoman trebuia s'o întreprindă în mod franc și leal, conformându-se usurilor d'între popóre și declarând formal resbel României. Dar nici una, nici alta din aceste două căi drepte și netede nu voiră a urma consilierii Sultanului.

Pe când tóte puterile recunoscură purtarea nóstră prudentă, și înțeleseră că încheierea convențiunilor cu Rusia era, din parte-ne, un act neînlăturabil și de înțeleptă conservațiune, Pórta adresă circulari cabinetelor străine spre a învinováții Româniî de cursul evenimentelor, a le tăgădui drepturile și a le amenința instituțiunile. La ofensele și prejudiciile morale și materiale de până acum, guvernul turcesc nu întârziă a adăogi vrăjmășii ostășesci, atacuri direct pornite de armata otomană asupra armatei române. Demnitatea națională a României, onórea ei militară, nu-î permitea a primi fără răspuns asemenea lovirii. Vom vedea cum națiunea română ridică mănúșia ce-î aruncă trufia musulmană.

Calafatul, schelă de comerciú și oraș deschis pe Dunăre, a jucat, însă, un rol important în rěsbóele anterióre prin pozițiunea sa dominantă peste malul drept al riuului pe care este situată cetatea Vidinului, și prin avanta-

giul ce oferă de a putea servi de cap de pod acestei cetăți. Numeróse urme de întăriri și apărări de pământ se vedeau pe acest câmp de luptă din trecut, unde Români, Turci, Ruși se lovise adese ori, și unde chiar în ultimul resbel din 1853 óstea turcésca respinsese pe Ruși, fără ca aceștia să mai pótă lua înapoi acéstă pozițiune. Armata română ocupase pe timpul resbelului sêrb-turcesc acest însemnat punct strategic, și am vedut că i se ordonase mai târziu a stabili pe dînsul și câte-va întăriri.

În ziua de $\frac{26}{8}$ ^{aprilie} _{mai}, la orele 2 $\frac{1}{4}$ d. a. Turcii din cetatea Vidinului, de și sciau că în fața lor nu se află trupe ruse, ci trupe românesci, deschid cu tunurile de piața focul asupra orașului Calafat. Baterile nóstre, sub ordinile majorului Popescu C. rēdică drapelul român, și după ce lăsă pe Turci să tragă șese lovituri spre a bine constata că agresiunea este începută de dânșii, la a șéptea lovitură tunarii români din bateria *Ștefan-cel-Mare* răspund provocărei tunarilor turcesci. Primele obuze din Vidin, trase prea scurt, cad în Dunăre; următoarele și reguléză mai bine tragerea, lovesc vama, casarma și mai multe case din Calafat. Obuzele române iaú mai întéiu de țintă vaporele și navele turcesci aflate în port, apoi cetatea și edificiile importante.

Primul foc român fu tras de bateria 2-a de 8 cm. din regimentul 1-iu de artilerie, comandată de locotenentul Dănescu E. cu tunul 1, seria 7, îndreptat de șeful secțiunei, sub-locoțenent Vasiliu C. și servit de serjantul-major Mihăescu Petre, sergentul Dragnea Dumitru, brigadierul Ión Păun, tunarii Vlad Dumitru, Vasile Dumitru, Nedelcu Mitrică și Badea Savu. Bateriile 1-a și 6-a din același regiment intră și ele îndată în acțiune împreună cu bateria 2-a, și canonada urmăzeă cu mare viuăciune între ambele țermuri. Tunurile romănesci, bine țintite, produc efecte vėđute prin învėlmășela și desordinea ce se zăresce în port p'ntre vasele lovite, și prin negurile de fum ce se înalță d'asupra cetăței care dovedesc că s'a aprins într'insa incendiuri.

Lupta de artileriă ținu până la orele 5¹/₄ d. a. Turcii încetând cei d'ântėiū focul, tunurile romănesci tăcură la rīndul lor.

A doua și cetatea Vidinului stă liniștită. Din cea din Rusciuc, însă, se întreprinde o recunoscere spre Giurgiū. Un vapor de resbel turcesc care încrucișă înainte însulei Mocanu, se apropie de țermul român la Smārda și deschide focul. Ante-posturile romăne ale divisiunei a 3-a răspund pe dată, și vaporul se retrace spre Rusciuc.

Maî seriósă fu acțiunea de a trea și ^{28 aprilie}/_{10 maii}, la Oltenița. Am vădută că comandantul suprem al oștirea române prescrisese corpului al 2-lea a acoperi cu divisiunile a 3-a și a 4-a drumurile ducând de la Giurgiũ și Oltenița la București, și a previghia mișcările despre Rusciuc și Turtucaia. Pentru a-și împlini misiunea, divisia 4-a sosise la Budesci și Negoesci, și comandantul ei, generalul Manu, înainte în dimineța zilei de ^{28 aprilie}/_{10 maii} un detașament compus din compania 1-a a batalionului al 2-lea de vânători, regimentul al 8-lea de călărași și bateria 4-a din regimentul al 3-lea de artileria, sub ordinile locotenentului-colonel Perez, până la Oltenița.

Acest oraș aședat la gura Argeșului, este ilustrat prin fapte din rēsbóiele trecute. Incă în 1853 se petrecuse aci o crâncenă luptă în care Turcii fuseseră învingători asupra Rușilor. În fața Olteniței, peste Dunăre, se află orașul Turtucaia, situat pe povârnișul înălțimilor malului drept, care domină malul român. Pe culmea acelor înălțimi Turcii aveaũ o întărire armată cu 4 tunuri de calibru mare, între care 1 tun Krupp. Acea întărire era flancată, la dreapta și stânga de pichetele turcesci garnite de trupe și legate între dēnsele printr'un lanț de posturi înainte, adăpostite în șan-

țuri. Turcii mai aveaŭ în portul Turtucaiei un vapor de resbel ferecat și armat cu 2 tunuri.

Locotenent-colonel Perez, îndată ce sosi după amiazi cu detașamentul său la Oltenița, ocupă cu ante-posturi un dig ce se află între oraș și Dunăre, și aședă vedete la drépta spre malul Argeșului, și în stânga, spre satele Ulmeni, Tatina și Spanțov, pentru a observa mișcările Turcilor și a fi încunosciițat repede de orî-ce încercare a lor asupra malului român. Trupele nóstre înaintăŭ pe șoseaua ce duce din oraș la port; imediat ce Turcii le zăriră, ei deschiseră focul din fortul Turtucaiei cu tunurile de pozițiune, trăgênd asupra șoselei și orașului Oltenița.

Comandantul micului detașament român nu stătu la îndoială spre a răspunde provocărei. Înaintă pe dată bateria ce avea cu dînsul, și aședînd'o d'înapoia digului de la țerm, deschise focul asupra fortului turcesc. Vaporul otoman încâldește mașina și pogorîndu-se în josul Dunării, se aședă în peșișul bateriei române spre a o lua în eșarpă și a sprijini cu tunurile sale, focul din fortul Turtucaiei. Artileria nóstră susține cu mare vigóre lupta cu tunurile de mare calibru ale fortului, și cu acele ale vaporului de resbel, luptă care ține până inseréză. Cu tótă plóia de ghiulele îndreptate

asupra bateriei române, obuzele turcescî se perdeau, în cea mai mare parte, înfigându-se unele în parapetul digului, fără a isbi în baterie, altele trecînd pe d'asupra ei și îngropându-se în arăturile d'între orașul Oltenița și dig. Efectul focului turcesc fu ast-fel cu totul disproporționat cu cantitatea proiectilelor aruncate, și Româniî n'avură în acéstă terbinte afacere, ce ținu de la 4 până la $7\frac{1}{2}$ ore d. a. de cât 3 răniți: locotenentul de artilerie Rafail Petre, sergentul Radu Vasile și soldatul Stancu Ilie. Bateria română, comandată de locotenentul Fotino C., avu o tragere mult mai eficace; ea aprinse în două rînduri focul în orașul Turtucaiei și în fort, și sili la retragere vaporul turcesc.

Séra, generalul Manu sosi la Oltenița cu restul batalionului al 2 de vênători, și puse de înaintară de la Budesci, Negoiescî, Gruiu și Buciumeni, cele-lalte trupe ale divisiunei sale care în zilele de $29/11$ și $\frac{30 \text{ aprilie}}{12 \text{ maii}}$ ocupară Oltenița.

În cursul nopței de $28/10$ spre $29/11$, detașamente de vênători porniră în bărci de la malul român, spre a face recunósceri în insulele din fața gurei Argeșului și d'inaintea Olteniței, și constatară că aceste ostróve, acoperite cu sălcii și pădure, erau înecate de apele umflate ale Dunărei și neocupate de Turci.

Comandantul suprem al armatei române, însoțit de șeful statului-major general, colonelul Slănicénu, și de comandantul corpului II-lea, generalul Radovicî, merge de inspectă la $\frac{28 \text{ aprilie}}{10 \text{ mai}}$, pozițiunile divisiunei a 3-a la Frătescî Daia, Giurgiū și împrejur. Domnitorul recomandă colonelului Angelescu G. comandantele divisiunei, d'a fi bine pătruns de misiunea importantă încredințată trupelor sale, cari aveau în față însemnata cetate a Rusciucului, unde se afla o tare garnisónă sub ordinile experimentatului și energicului Achmet-Kaiserli-pașa, unde staționa în port bastimente cuirasate și monitoare ale flotei otomane, precum și numeroase vapóre, șlepurî, ciamurî și vase de transport. Prin linia ferată ducênd la Varna, Rusciucul era, pe de o parte, în legătură directă cu Marea și cu Constantinople, pe de alta pus în apropierea cetăței Șumla și cuartierului-general al lui Abdul-Kerim, generalismul armatei turcescî. Prin acest drum de fer se putea concentra repede la Rusciuc mase mari de trupe, cari sub protecțiunea cetăței ar fi putut să forțeze trecerea Dunărei și să ia o vigurosă ofensivă, amenințând Bucurescî. Orî-ce mișcare despre Rusciuc trebuia, decî, vigilant observată, orî-ce încercare de atac viguros respinsă.

În ziua ^{30 aprilie}_{18 mai} Domnul se duce asemenea la Oltenița, și după ce inspectează în cale bivouacurile trupelor divisiunii a 4-a, în marș spre Oltenița, sosesc în acest oraș și merge drept la port spre a examina pozițiunile din față la Turtucaia, și dispozițiunile de apărare ale malului român. După acesta, capul armatei noastre trece în revistă bateria care cu două zile înainte susținuse cu succes lupta de artilerie, și arată ofițierilor și soldaților înalta sa mulțumire pentru bărbăția cu care își împlinise datoria. Înainte de a pleca din Oltenița, Domnul dă generalului Manu instrucțiuni detaliate pentru apărarea acestui punct din fața Turtucaiei, între cetățile Rusciuc și Silistra, și nu mai puțin important de cât Giurgiū pentru apărarea țerei și capitalei. Până la sosirea armatei, ruse întârziată în marșul ei spre Dunăre, această pozițiune de la Oltenița trebuia menținută cu orî-ce preț de oștirea românească, întocmai ca și cea de la Giurgiū.

Pe la mezul nopței din $\frac{1}{13}$ mai, 6 ciamuri cu trupe turcesci pornesc din Rusciuc și se îndreptăză spre țermul nostru între Smârda și Malul Roșu. Ante-posturile române le lasă de se apropiă la distanță de 200 metre, și deschid focul asupra lor, pe când gardele mari

alarmate, se adună la mal spre a respinge desbarcarea agresorilor.

D'înaintea acestei energice priimirii, ciamurile turcesci se retrag în grabă spre Rusciuc.

Dimineața de $2/14$ mai se petrece liniștită în fața Rusciucului, dar la Oltenița ostilitățile continuă. Generalul Manu pusese a se întări digul în dosul căreia era așezată bateria 4-a, întărind-o și cu bateria 3-a din regimentul 3-lea de artilerie. Pe când tunarii noștri lucrau la așezarea celei de a doua baterii, vădându-i tiraliorii turcești de pe malul drept, deschid focul și rănesc câțiva din soldații noștri. Dorobanții, armați cu puscă Dreyse, nu puteră să răspundă cu destulă eficacitate la acea depărtare de peste 800 metre peste Dunăre, pusculor turcești Martini. De aceea se așezară la ante-posturile noastre vânătorii, care cu armele lor Peabody atingeau ținta și întorcându-se viguros lovirea inamică. Aceste împușcături la care se împărțeau tunurile fortului Turtucaiei îndată ce trupele noastre se adunau în grupe mai numeroase pentru schimbarea posturilor, urmând în zilele de $2/14$ și $3/15$ mai făcând victime și de o parte și de cealaltă; în rândurile române însă ele sunt puțin simțite, bateriile fiind bine adăpostite de digul despre Dunăre, tiraliorii protegiați prin șanțurile ce s'au săpat și

de insulele păduröse ale râului. Tunurile noastre nu erau nici ele inactive, și răspundeau cu energie tunurilor turcesci.

La $4/16$ maiu sosesce din josul apei, despre Silistra, un bastiment cuirasat turcesc, care, postându-se în fața pozițiunilor noastre, deschide focul cu tunurile de pe bord, susținute de tunurile din fort și de salvele infanteriei otomane așezată pe cóstele délurilor și prin viile din jurul Turtucaiei. Una din bateriile române își îndreptă loviturile asupra monitorului și-l silesce în scurt timp la retragere. Cele-l'alte tunuri românesci își concentră focul asupra fortului și orașului Turtucaia, care în curênd sunt puse în flacări. După câte-va ore bombardamentul și pușcăturile turcesci slăbesc, pe când cele române își păstrează intensitatea și efectul. Spre séră, Turcii încetéză de tot focul și renunță la luptă, pe care nu o mai reîncep în zilele următoare, vêdênd, negreșit, din energia apărării ce li se opusese în aceste șapte zile, de la $\frac{28}{10}$ aprilie la $4/16$ maiu, că pozițiunea de la Oltenița este bine garnită de oștire românescă, și nu se pôte de acum lua prin o lovire de surprindere.

În aceiași zi de $4/16$ maiu când tunurile române și otomane bubuiau la gura Argeșului,

asemenea concert răsboinic, resuna aprópe de gura Oltului.

Detășamentul colonelului Cantili, cărui se ordonase a stabili legătura între corpul 1-iu și al 2-ea și a previghia linia Dunărei între Olt și Jiü, aședase la Islaz 2 companii din regimentul al 2-ea de linie, escadronul Teleorman din regimentul al 3-ea de călărași și bateria 4-a din regimentul al 2-ea de artilerie, repărțindu-și cele-l-alte trupe între Islaz, Corabia, și Bechet. Turcii aveaü în fața Islazului pozițiunea dominantă de la Samovit, ocupată de trupe de infanterie și sprijinită de cetatea Nicopolei, ce era în apropiere. In Nicopole se aflaü ca la 10,000 ómeni garnisónă, în port staționaü 2 bastimente cuirasate, *Podgorița* și *Scodra*.

La $\frac{4}{16}$ maiü unul din bastimentele de resbel turcesci din Nicopole urcă Dunărea și deschide focul asupra Islazului. Tunurile române aședate în baterie lêngă pichetul No. 10, ripostă pe dată. Comandantul bateriei nóstre, căpitan Lupașcu vedënd că ambrasurile parapetului împedică tunurile sale a urma mișcările vaporului turcesc și a'i întórce cu folos loviturile, scóte tunurile în câmp deschis și urméză ast-fel îndrăsneș duelul cu monitorul inamic. Nava turcescă priimi mai multe lovituri bine îndreptate în părțile vii din cóste, și după ce obu-

zele române îi sfărâmară atât catartul cât și coșiul, ea se retrase la Nicopole. Din partea noastră cădu ucis sergentul-major Florea Blejian*, și câți-va soldați mai grav sau mai ușor răniți. Pichetul No. 10 fu cu totul distrus de focul inamic.

* Dómnă Românilor puse de se așeză o cunună de lauri și ștejar, lucrată în bronz, pe mormântul în care se îngropă bravul soldat român ucis în luptă, cu următórea iuscripțiune : *Elisaveta Dómna Sergentului-majó Florea Blejian, mort pentru Patrie.*

CARTEA DOUA

INDEPENDENȚA ROMÂNIEI

Declaraarea stărei de război între România și Turcia. — Proclamaarea independenței Statului român. — Entuziasmul națiunii. — Ofrande și daruri pentru armată. — Devotamentul femeilor române. — Ordin de război al Domnului. — Armatele română și rusă ocupă zone deosebite de operațiuni. — Canonade și fapte de război între trupele române și turcești la Bechet, Corabia, Florentin, Gomotarnița. — Bombardarea Vidinului la ¹⁵/₂₇ mai. — Importanța pozițiunii Calafatului. — Întărirea ei cu noi fortificațiuni și cu trupele divisiunii a 3-a. — Lupte de la gura Olutului la gura Jiului. — Ovațiuni făcute Domnitorului la întorcerea sa de la Calafat. — Întârzierea ofensivei rusești. — Sosirea Țarului Rusiei la Ploiesci. — Visita Impăratului Alexandru Domnului Românilor în Bucuresci.

Fără să fi fost precedat de formele internaționale obicnuite, încins, dar, era războiul între Români și Turci, războiul început de aceluia, față de care cei d'ânteiu se aflau în neîntăgăduitul drept de legiuită apărare.

D'inaintea procederilorū neîndreptăţite şi violente ale Porţei, poporul român tresări într'un sentiment de ciudă, dar şi de bărbătescă hotărîre. El presimţi că în tulburata dramă a încercatei sale existenţe se înscena acum un act decisiv pentru viitorul său. Deosebirea de vederi ce subsista de secolî între Constantinopole şi Bucuresci în privinţa legăturilor care uneau România cu Turcia, avea să fie acum desăvêrşit lămurită. Inalta Pörtă, ale cărei perpetue silinţe fuseseră de a denatura caracterul acelor legături înfăţişându-le ca rezultat al supunerii umilite, al cuceririi cu sabia, credea să învedereze şi de astă-dată tesa sa favorită a vasalităţii.

Românii, a căror muncă din a doua decime a secolului present ţintise în a reînoda firul vieţii lor politice şi naţionale, rupt de suta şi cinci ani cari despart fatala dată de 1716 şi stabilirea regimului fanariot, de anul renascerei 1821, Românii trebuiau acum să dovedescă lumii că n'aū degenerat urmaşii tovarăşilor lui Mircea şi lui Stefan, ai acelor aprigi luptători cari, după crâncene şi vitejesci bătălii, consimţise de bună voiă la legăminte onorabile şi nesilite de sprijin şi ajutor reciproc cu Turcii. Glasul tunului românesc de la Calafat, Olteniţa şi Islaz era însuşi glasul peste veacuri

resunător al oștenilor lui Țepeș, Bogdan și Rareș, Radului de la Afumați și Vitezului Mihaiu, cari sub acești mari ai noștrii Domni sciuseră de atâtea ori să înfrângă și să sdrobescă trufia musulmană când, ca în Țilele de față, densa trecea rânduiala și hotarele acelor legăminte pe care înțelepciunea și prevederea politică, iar nu frica și umilința îndemnase pe Români a le încheia cu Turcii.

Aceste erau simțirile care mișcară ca un freamăt adânc și patriotic națiunea și armata română, din Țioa în care războiul impus de Pörtă nu se mai putea înlătura.

La ^{30 aprilie}_{12 maiu} Senatul și Camera deputaților primesc starea de rebel cu imperiul otoman, declarând desființate legăturile ce uneau ambele țări. Prin voturile lor solemne și unanime de la ⁹/₂₁ maiu, Corpurile legiuitoare proclamă independența Statului Român.

A doua zi ¹⁰/₂₂ maiu, a un-spre-Țecea aniversară a suirei pe tron a Domnului Carol, vede realizându-se visul secular al Românilor. De la o margine a țerei la alta toate inimile sunt coprinse de un nespus entuziasm; autoritățile și corpurile constituite, orașele, satele cătunele, toți într'un cuvânt, de la mic până la mare, se rostesc gata la ori-ce jertfe pentru a susține cu toate bunurile națiunei, cu aurul

și sângele ei. libertatea și neatârnaarea Patriei. Camerele pun la dispozițiunea guvernului un credit de 10 milioane lei pentru a face față la primele cheltueli necesitate de punerea oștirea pe picior de rebel, și autorisă contractarea unui împrumut de 30 milioane lei. Ofrandele de servicii și de ajutoare pentru armată, darurile voluntare în bani și în natură, curg din toate părțile. Domnitorul dă una sută mii lei spre a se adăoga la misa de campanie a oficerilor din trupele mobilizate. Cadrul acestei scrieri nu permite a intra în amăruntul actelor de generos și desinteresat patriotism săvârșite în acele memorabile momente de întruniri și asociațiuni, de persoane publice sau private, în cercul mai larg sau mai restrâns al mijloacelor fiecărui. Paginile *Monitorului oficial* și diarelor de pe timp sunt pline cu reproducerea unor asemenea acte.

Inrolările de bună voiă în oștire și în ramurile ei auxiliare se îmbuldesc din toate părțile; tineri și oameni maturi din toate stările sociale, bărbații care ocupaseră pozițiuni însemnate în administrațiune, în magistratură, în corpurile legiuătoare, părăsesc căminul și ocupațiunile lor, iaș arma și alergă în jurul stégurilor. Bătrânii, chiar, se simt întineriți de sânta ardore care încinge toate inimile, și vin de-și pun ex-

periența și autoritatea vârstei la serviciul țerei organizând felurite ajutoare pentru oștire, instituind ambulante și spitale pentru căutarea celor ce se vor răni în luptă.

Femeile române, mai ales, nu uită dumnezeesca lor menire de mângăiere și de alinare. Cu nobila lor Dómnă în frunte, ele, ca și soții, frații și fii lor, își împlinesc datoria către țeră. Și când suferințele, rănile și mórtea vor începe cumplit a secera rândurile vitejilor, devotamentul sublim al Româncei va dovedi mărirea sufletului ei.

Mișcarea de concentrare a trupelor rusesci spre Dunăre începe a se apropia de termenul ei. Intre comandamentele oștirilor română și rusă se determinase, în principiu acțiunea fiecăreia din ambele armate, zona sa de operațiune, în conformitate cu obiectivul unei și altei. Oștile imperiale aveau a-și stabili și asigura baza de operațiune în România, spre a păși în Turcia. Pentru acesta armata rusă urma să se desfășure pe Dunăre, de la gurile ei până la Olt, și a-și alege în această zonă punctele princióse pentru trecerea marelui rîu și înaintarea în Bulgaria. Armata română, al cărui rol era numai de a apăra teritoriul (căci evenimentele nu demonstraú încă până acum necesitatea pentru România de a împinge acțiunea ei mai

departe) ocupase pozițiunile cele mai amenințate ale fruntăriei despre Turcia, și le menținuse până la sosirea trupelor rusesci. Acum ea avea a le remite Rușilor, pe măsură cu înaintarea lor până la Olt, și a-și concentra apărarea în zona coprinsă între malul drept al acestui râu până în fața gurei Timocului, și până acolo unde înceta vecinătatea țerei cu Turcia.

Statul român mărginindu-se, la început, în pozițiunea de neutralitate între beligeranți din care agresiunile Porței îl sili să iasă, nu încheiase alianță cu Rusia. Prin urmare armatele română și rusă n'aveau nici să opere împreună, nici să fusioneze una cu alta. Fie-care 'și păstra obiectivul ei propriu, zona sa de acțiune, comandamentul ei deosebit. Tóte aceste amărunte militare se regulase prin înțelegere între comandantul suprem al armatei române, Domnul Carol, și comandantul cap al armatei imperiale, marele-duce Nicolae. care-și stabilise cuartierul său general în Ploiesci. Ambii înalți comandanți schimbaseră visite dese, și avuseseră frecvente întruniri caracterisate de curtenia raporturilor personale, de cordialitatea relațiunilor de familie între amânduoii principii.

De câte ori marele-duce veni spre a se întâlni cu Domnul Românilor în Bucuresci, el

fu priimit aci ca óspe, dar nu în calitate de cap al comandamentului ostășesc ce exercita. La prima sa venire se ivi un interesant incident, prin care se stabili, însă, mai bine nuanța priimirei ce ți se făcea. Anunciând apropiata sosire a fratelui Țarului în capitală, baronul Stuart, agentul diplomatic al Rusiei, comunică guvernului nostru că marele-duce va fi însoțit de un detașament de trupe care trebuie să urmeze în orî-ce loc pe capul oștirea rusescă cu drapelul comandamentului, drapel venerat ce fusese remis marelui-duce cu mare pompă în Rusia. Domnul Românilor puse de se răspunse diplomatului rus că convențiunea din $4/_{16}$ aprilie, opresce formal intrarea verî-cărei trupe rousiane în capitala țerei, și că prin urmare aceea escortă nu póte veni în Bucuresci, unde marele-duce Nicolae va fi priimit ca un înalt și bine venit óspe, dar nici cum în calitate de comandant de óste. Drapelul comandamentului rusesc și escorta sa rămaseră dar la cuartierul-general din Ploiesci, și marele-duce veni în Bucuresci, însoțit numai de o suită de oficeri, fără însă ca trupe imperiale să fie autorizate a intra în capitală.

Detașamentul loc. general Skobelef sosescce la $7/_{19}$ maiü la Giurgiü, și ia în priimire acéstă

pozițiune apărată până atunci de divisiunea 3-a română. Trupele acestei divisiuni fură îndreptate spre Valahia mică. La $9/_{21}$ maiu divisia 4-a română remite generalului Aller, comandantele divisiunei a 32-a rusă, Oltenița, și se pune în marș spre Bucuresci, ca de aci să mērgă să ia pozițiune peste Olt. La $10/_{22}$ maiu divisia română intră în Bucuresci, unde o căldurosă priimire din partea populațiunei este rēsplata frumoșei sale atitudinī la Oltenița. Domnul trece în revistă trupele, și conferă comandantului acestei divisiuni, oficerilor și soldaților cari se distinseseră în luptele susținute, medalia *Virtutea militară* și decorațiunei *Stelei României*, decorațiune înființată în ajun ca afirmare a deplinei suveranități a statului român. Unul din soldații ce urma a se decora pentru vitejiă aflându-se rănit în spitalul militar, Elisaveta Dómna merse acolo și-i puse pe pept, cu mâna sa însăși, crucea de onóre.

Tot în memorabila și de $10/_{22}$ maiu în care se proclamase independența României, Domnul adresă armatei următorul ordin de și:

Oficieri, sub-oficieri, caporalī și soldați!

« În momentele grave prin care trece țera noastră, România întrégă are ochii țintiți a-

« supra voastră, ea pune în voi toate speranțele
« sale.

« In ora luptei aveți înaintea voastră faptele
« bătrânilor oșteni români; aduceți-vă aminte
« că sunteți urmașii eroilor de la Racova și de
« la Călugăreni.

« Drapelul sub care luptați este în mijlocul
« vostru însăși imaginea Patriei. Urmați-l dar
« vitejesce, și când o dată laurii păcei vor re-
« înverzi pe munții și câmpiile României, Pa-
« tria, cu recunoscința, va înscrie numele bra-
« vilor ei apărători pe frontispiciul edificiului
« independenței române. »

Oficieri, sub-oficieri, caporalii și soldați !

« Domnul vostru vă urmăresce cu mândrie.
« El în curând va fi în mijlocul vostru, în frun-
« tea voastră. Causa ce vă este încredințată
« este o sântă cauză. Cu noi dar va fi Dum-
« neșeu, cu noi va fi victoria. »

CAROL.

Atacurile Turcilor în contra trupelor noastre nu încetaseră. Ele fură repetite în zilele de $5/_{17}$ și $8/_{20}$ maiu la Islaz, și la $11/_{23}$ urmază luptă de artilerie la Bechet. Dênsa se încinse prin cercarea făcută de vaporul *Clodilda*, pe care-l cumpărase guvernul rusesc de la societatea

austriacă de navigațiune dunărenă, de a pogrî pe Dunăre strecurându-se pe d'înaintea cetăților turcesci.

Vaporul, care priimise ecuipagiū rus la Severin, reușise a ajunge până în dreptul Rahovei. Dar aci, când bastimentul se silea a se pune la adăpost intrând în Jiū, Turcii din Rahova îl zăresc, și pe la 6^{1/2} ore diminéța deschid asupra-î focul tunurilor de pozițiune ce aveaū în acest oraș întărit. In fața Rahovei se aflaū, la Bechet, 1 batalion din regimentul 15 de dorobanți, escadronul Ilfov din regimentul al 3-lea de călărași, și o secțiă din bateria 3-a a regimentului al 4-ea de artileriă, trupe făcend parte din detașamentul colonelului Cantili. Cu tótă inferioritatea sa numerică, artileria română răspunde pe dată tunurilor turcesci spre a atrage asupra-și focul lor, și a protege manevra vaporului. Mai bine de o oră și jumătate cele 2 tunuri românesce susțin cu vigóre lupta cu 12 tunuri turcesci, și focul nostru nu se opresce de cât după ce Turcii încetéză pe al lor. Vaporul rusesc, ast-fel susținut, își putu efectua intrarea în Jiū, dar cărmaciul seū ne-deprins cu localitatea, și nesciind a-și nemeri calea în mijlocul înecurilor și rēvărsăturilor de ape de la gura Jiului în Dunăre, se inomoli și presintă ast-fel o țintă fixă focului inamic,

care îi făcu stricăciuni. Ecuipagiul rusesc fu însă scăpat în bărci de trupele române.

A doua zi $12/24$ maiu, fapte de război pe linia Dunărei ocupată de Români urmândă la Corabia și la Vreta, în fața Florentinului. În Corabia se află 2 companii din regimentul al 7-ea de linie, escadronul de Ialomița din regimentul al 3-ea de călărași și 2 secțiuni ale bateriei a 3-a din regimentul al 4-ea de artilerie. Înainte de revărsatul zorilor zilei de $12/24$ un detașament compus din soldați de infanterie și de călărași trece cu bărcile Dunărea, spre a face o recunoștere pe malul turcesc în fața Corabiei. El constată că forțele turcesci se află tăbărite în apropierea satului Măgura, precum și pe o înălțime d'asupra satului Ghighen : și după ce detașamentul român schimbă câte-va focuri cu ante-posturile turcești cari dau alarma, el isbutesce a se reîmbarca înainte ca Turcii să fi prins de veste spre a pune pedică, și se întorce la Corabia după ce 'și a împlinit scopul, constatând prezența inamicului.

Comandantul corpului I-iu de armată, generalul Lupu, priimise la $11/23$ maiu scirea de la ante-posturi că pe malul drept al Dunărei, în sus de Vidin, se vede mișcări de trupe spre Florentin, Iasen și Gomotarnița, precum și

adunare în acele părți de bărci, șăici și ciamuri, sub protecțiunea unui vapor. Aceste mișcări dând bănuială de vre-un proiect de incursiune a Turcilor pe malul român, comandantul corpului dete ordin colonelului Vlădescu a-și concentra tótă brigada la Cetate și Obîrșie. Șeful brigadei execută peste nópte mișcarea, și înaintéză a doua ȃi $1\frac{2}{24}$ maiü, cu batalionul 1-iü de vênători, escadronul Buzëü din regimentul al 4-lea de călärași și bateria 3-a din regimentul 1-iü de artileriă până în fața Florentinului. Zăresce acolo pe înălțimî un campament de trupe, și spre a-ı constata forțele, colonelul Vlădescu ordonă bateriei a deschide focul. Se dovedesce însă că tabëra turcëscă așeđată acolo este numai uă stratagemă spre a simula forțe mai mari, și că ea nu co-prinde de cãte o companie de infanteriă, pe care obusele române o silesc să se retragă cu iuțelă peste muchia dealurilor, pãräsind corturile. Peste nópte însă un ciam turcesc cu soldați să îndreptéză de la Gomotarnița, spre a recunósce malul român. Ante-posturile nóstre și garda-mare de la pichetul din fața, lasă pe Turci să se apropie la bătăiă de pușcă și deschid un foc viü asupra lor. Cãrmaciul este ucis, și vasul se întórcerepede înapoi. Dilele

următoare. Turcii se abțin de orî-ce încercare în această parte.

În noaptea de $13/25$ spre $14/26$ maiu se petrecu în zona de operațiuni a armatei ruse un frumos fapt de arme la care fu părtașiu un ofițier superior român. Majorul din flotilă Murgescu, împreună cu locotenentii de marină rusescă Dubaschoff, Schestakoff și Petroff întreprinseră cu șalupa română *Rôndunica* și cu șalupele rusesce *Alaftchik*, *Ghighet* și *Xenia*, o expedițiune în contra monitorului turcesc *Seife*, staționat în canalul Măcinului, în fața Brăilei. Acești bravi ofițieri, cu tot focul cuirasatului turcesc care-l zărise, reușiră a se apropia de densus și al isbi în cóstă cu o torpilă Whitehead, care-l sparse și afundă cu totul. Ast-fel, în interval de cincî-spre-dece țile, fură distruse două din cele mai importante vapóre ferecate ale marinei otomane pe Dunăre, marină de la care Turcii așteptaū mari folóse, și pe cari le ar fi putut obține cu mai bună direcțiune, și mai multă hotărîre. Hobart pașa, ofițier engles în serviciul marinei turcesce, promisese că va face minuni cu flotila cuirasată de pe Dunăre, și că va împedeca pe inamic de a trece riul. Însă când ostilitățile începură, el dispăru de pe câmpul de luptă și plecă la Constantinopole. În locul isbândelor

promise, flotila otomană se mulțumi a bombardarea orașe și porturi deschise ale României, unde nu întâmpina rezistență ; a se retrage, în urmă, înaintea tunurilor române și ruse, saă a avea sórta monitorului *Seife*, sórtă pe care o avusese asemenea la $\frac{29 \text{ aprilie}}{3 \text{ mai}}$, cuirasatul *Lufti-djelil* sfărâmat tot în fața Brăilei de bateriile rusesci. Aceste două monitoare construite în Francia, costase 4 milioane de franci amëndouă, și aveău fie-care 219 ómenî ecui-pagiū. Câte-va minute de neprevighiere și ne pricepere de o parte, de coragiū și de resoluțiune de alta, fură de ajuns spre a face să péră un capital așa de însemnat, și viața atâtor ómenî. Vom vedea mai târđiū cum un al treilea monitor turcesc fu afundat de bateriile române de la Canapa.

Fapta îndrăsnéță la care contribuise un ofi-cier român aduse onóre oștirea noastră, și modestului, dar inteligentului nostru corp de marină, care dovedea că posedă ofi-cieri hotărîți și instruiți în școli speciale ca majorul Murgescu, elev al scólei navale din Brest. Comandantul cap al armatei ruse decoră cu crucea *S-tului Vladimir* pe acest ofi-cier, el fu pus la ordinea đilei a ambelor armate, și Domnul Românilor îi conferi *Steaua României*.

In fața Corabiei Turcii construesc în đioa

de $14/26$ maiu lucrări de apărare spre a putea mai bine întreprinde atacuri, precum și a respinge cercări de desbarcare din partea trupelor noastre, cum fusese recunoscerea de la $12/24$ de care am vorbit. A doua zi sosese și un vapor de resbel despre Rahova, care deschide focul asupra Corabiei. Tunurile române fac, la rëndul lor, a li se auđi glasul, și bombardarea ținu trei ore, pricinuind, în adevăr, stricăciuni orașului Corabia, fără a face însă mult rău trupelor noastre. Ele se deprinseseră cu repețitele bombardări schimbate de ambele părți. Tunarii noștri, cu vesela, și chiar în primejdiă glumeta natură a Românului, ȑiceau că bombele turcesci sunt copilași răsfațați cari fac mai mult sgomot de cât rău, și că ele se opresc la *marafet*. Ast-fel restălmăciau ei, în limbagiul lor naiv și pitoresc, termenul ce-l auđeau pronunciându-l oficerii spre a desemna parapetul care protegia bateriile, și unde obuzele turcesci se înfigeau și se perdeau de cele mai multe ori.

A treia zi, $16/28$ maiu, urmază o mai ferbinte luptă pe acest punct. Două monitoare pogora despre Rahova, și la $7\frac{1}{2}$ ore dimineta se opresc d'inaintea Corabiei. Trupele române de aici fuseseră întărite prin 1 secțiune din bateria 5-a din regimentul al 4-lea de artilerie cu tunuri de 9 cm. și prin batalionul al 2-lea

din regimentul al 14-lea de dorobanți. Una din navele turcesci se posteză în fața bateriei noastre, cea-laltă o ia în înfiladă și amëndouë deschid focul, care ține 4 ore. Tunurile românesci răspund viguros. Pe la amiață, un obuz isbesce în partea dréptă a cabinei pentru mașină a unuia din vapóre, din care se înalță fum. Monitorul atins suspendă atunci focul, și se depărtéză la larg spre a stinge începutul de incendiū, urmat de tovarășul său.

După o oră și jumătate, ambele vapóre se întorc și reîncep focul; unul din ele caută a străbate în braciul Dunărei format de o insulă, în fața Corabiei, în care erau adăpostite 9 șlepurī și un vapor de comerciū. Turcii temându-se, negreșit, că aceste vase s'ar putea întrebuița de trupele române spre a trece și face incursiuni pe malul opus, monitorul voiesce a se apropria spre a le distruge. Trupele noastre lasă bastimentul turcesc să înainteze, și când se află la distanța de 400 metre de bateriá, tunurile acestia îndreptéză asupra lui un foc violent, iar dorobanții de pe mal trag salve asupra ecuipagiului. Lovirile artileriei aduc stricăciune turelei monitorului, care renunță la întreprinderea sa și începe a se retrage din braciul Dunărei spre larg. În momentul când trecea, presintând flancul, înaintea baterii ro-

mâne, brigadierul Buciuman Alecu ochii tunul așa de precis în cât nimeri drept în ambrasura unuia din tunuri aflate pe bord. Obuzul român pătrunse înăuntru și sfărîmă elicea navei turcesci, care nu se mai putu mișca. Cel-alt monitor îi alérgă în ajutor, și ast-fel ambele bastimente, unul remorcând pe cel-alt, se retrag din luptă. În acéstă caldă afacere, care ținu, înainte și după amiazi 8 ore, Români n'avură perderi simțitoare. Se distinseră mai ales, locotenentul Cucu, brigadierii Buciuman Alecu, Alexandrescu Nicolae și tunarul Mihalea Vasile.

Domnul Carol, de și chemat în acele însemnate împrejurări a-și da tóte grijele afacerilor politice ale Statului, dorea să împlinescă cât mai curênd promisiunea făcută oștirei de a veni în mijlocul ei, spre a împărtăși cu dînsa pericolele orei prezente.

Comandantul suprem al armatei române, însoțit de ministrul de resbel, general Cernat, de șeful statului-major general cu oficerii marului-cuartier, de colonelul Gaillard, atașat militar al Franciei pe lângă armata rusă, și colonelul Doctoroff, atașat de marele-cuartier rus pe lângă comandamentul român, porni în ziua de $14/26$ mai spre a inspecta trupele de peste Olt. Petrecu nóptea în Craiova, și a doua

și plecă către Galicea-Mare, unde se opri pentru a vedea trupele cantonate acolo ; asemenea și la Golentșu. La 4 ore d. a. Domnul sosi la Calafat, unde fu întâmpinat de comandantul corpului I-ii de armată, și de toate căpeteniile oștirilor din acel loc.

Suveranul merse mai întâi de inspectă lucrările defensive, bateriile *Stefan*, *Carol*, armate cu tunuri de 9 cm. *Elisabeta* și *Mircea* în care se așezase tunuri de piață de 15 cm. servite de marinarii flotei noastre, sub ordinele majorului Dimitrescu-Maică N. Apoi adunând șefii diferitelor servicii, studiă pe cartă pozițiile române în raport cu pozițiile turcesc și cu întăririle cetății Vidinul, și prescrise măsurile de apărare și lucrările cari mai trebuia să se facă în jurul Calafatului, spre a face din această poziție un câmp întărit în stare de a rezista cu succes ofensivei corpului de armată turcescă concentrat la Vidin.

Domnul încălică după acesta, și se duse în tabăra de lângă Calafat, unde puse de sună alarma. În timp foarte scurt, trupele fură gata pe pozițiile de luptă ce trebuia să se ocupe în caz de atac. Regimentele fură trecute în revistă; pe urmă li se ordonă a rupe rândurile și a se întorci în bivouacuri, unde Domnul se opri spre a convorbi cu ofierii și soldații de toate ar-

mele, cercetând cu interes de traiul lor, de tot ce atinge și mișcă inima oșténului. Comandan-tul suprem făcu apoi minuțioase cercetări ecui-pamentului de resbel, depositelor de munițiuni și de subsistență; vizită ambulanțele, informân-du-se detaliat despre starea sanitară a trupelor. Un spirit minunat însuflețea armata, urale nesfârșite însociaū pretutindenī pe Domnitor. Oficierilor străini, chiar, ce erau prezenți, le plăcea a constata viuciunea, atitudinea sprin-tenă și marțială a ostașilor români.

După săvârșirea acestor inspecțiuni, Domnul se întorse la întăriri, aședându-se cu statul său major în bateria *Carol*, pe culmea Calafatului. Dincolo, peste Dunărea falnică și liniștită, mândra cetate turcescă își scâldea póla în un-dele rîului puternic, care o încingea cu un brâu lat și poleit de sânțitul sórelui de primă-vară. Capul armatei române ordonă a se înce-pe bombardarea asupra Vidinului, spre a se regula tragerea tunurilor de asediū din bate-riile *Mircea* și *Elisabeta*. Primul foc fu tras din bateria *Carol*. Fortăreța otomană tresări din o-dihna ei la auđul tunului românesc ; la a doua lovitură pornită din Calafat, tunarii turcesci răspunseră cu militarésca curtenie. O ferbinte canonadă se încinse între ambele maluri. Tóte bateriile române intrase în acțiune, cita-

dela și forturile Vidinului ripostaă cu vigore. Artileria turcescă părea că avea conștiință de locul de onore unde trebuia să țintescă. Cel d'ânteiă obuz asvirlit de dēnsa, nemeri în bateria *Carol*, la fōrte mică distanță de locul chiar unde sta Domnitorul; spărturile se imprăsciară pe d'asupra bateriei. «Ha! asta'ă «musica ce'mi place», strigă vitēzul Suveran rēdicânduși chepiul și salutând bomba inamică ca o vechie cunoscință din șanțurile de la Düppel, unde principele Carol se familiarizase cu asemenea proiectile. Un puternic și entusiast : *Ura!* isbucni din tōte pepturile și rēspunse acestui eroic salut, musicile tutulor regimentelor intonară innul național. Peste tabēră și peste baterii adia suflarea vremilor mārēțe, ȃilelor sērbătorești ale Romāniei când Domniū țērei, adevērați Voivoȃi și adevērate Căpeteniū ale oștirilor, veneaă în mijlocul lor spre a ține calea vrājmașului, a apăra moșia, ș'a încununa cu glorie stēgurile romānesci.

Cinci obuze de mare calibru Armstrong nemeriră în bateria *Carol*, unde se afla Domniū, din care trei se sparseră chiar în interiorul bateriei. Multe loviră asemenea în cele-l alte baterii și în orașul Calafat. Dar cu tōte viucunea bombardărei, ele nu produsēră în rāndurile nōstre de cāt ceva contusiuni și ușōre

rănirii. În acest timp, tragerea tunurilor române era de o perfectă rectitudine și precisiune. Efectul se putea aprecia prin izbucnirea fiecărui proiectil în cetate și în forturile turcesci, precum și între vasele din portul Vidinului. Resultatul încercărei tunurilor de asediū fiind deplin mulțumitor, și această probă având de efect a spori încrederea trupelor române, și a însufla grijă celor vrăjmașe, arătându-le eficacitatea și puterea mijlócelor noastre de apărare, Domnul ordonă, la 8 ore séra, încetarea focului ce ținuse mai bine de o oră cu multă ardóre de amândouă părțile.

Capul oștirei române petrecu nóptea în Poiana, la trei quarturi de oră depărtare de Calafat. A doua zi, $16\frac{1}{28}$ maiū, își urmă inspecțiunea la Ciuperceni, unde ordonă înființarea unei baterii spre a susține stânga pozițiunei de la Calafat. Apoi întorcându-se aci, recompensă înaintea trupelor adunate pe ofierii și soldații care se distinseseră mai mult în diferitele lupte urmate dela $\frac{26 \text{ aprili}}{8 \text{ maiū}}$, atárnând pe peptul lor *Virtutea militară* și *Steaua României*. Intre cei ce dobîndiră această meritată răsplată erau colonelul Cerchez, comandantul divisiunei 1-a; loc.-colonel Algiu, șeful statului-major al acestei divisiuni; majorul Popescu, comandantul artileriei din Calafat; majorul Ivanovicí, coman-

dantul batalionului al 4-lea de vânători, alți 8 ofițeri și 9 grade inferioare.

Domnul porni apoi din Calafat și merse, prin Maglavit, la Cetate, unde se opri spre a inspecta atât trupele de pe acest punct, cât și pozițiunea importantă ce le era dată în apărare. Am vădut că în zilele de $11/23$ și $12/24$ maiu, se observase în această direcțiune indiciii care făceau să bănuiască intențiunea din partea Turcilor de a trece cu oare-care forțe pe malul român. Acastă intențiune se învederese prin adunarea de numeroase imbarcațiuni sub protecțiunea unui vapor de resbel în fața pichetului Gomotarnița. S'au arătat ce măsură se ordonase de comandantul corpului I-iu în prezența acelor indiciii, și dispozițiunile pe cari le luase comandantul de brigadă, colonelul Vlădescu, spre a împedeca o asemenea cercare și a arăta Turcilor că malul român nu este lipsit de apărători.

Proiectul Turcilor de a trece pe teritoriul român între Cetate și Calafat, nu fusese o bănuială gratuită și fără temeiū. Acăsta s'a putut constata nu numai din semnele observate și din informațiunile dobândite atunci, dar încă din revelațiuni posteriore cari au urmat după resbel. Intr'adevăr, din toți comandanții turci care au avut un rol însemnat pe teatrul

resbelului din Bulgaria în 1877, evenimentele ulterioare au dovedit că acel care, la începutul ostilităților, comanda la Vidin, avea mai multă rezoluțiune și inițiativă. Acest comandant era Osman pașa. Prin energiă și bravură, prin succesele operațiunilor sale în războiul sârb-turcesc, el atrăsese privirile asupra sa și câștigase, împreună cu rangul de mușir (mareșial) nemărginită încredere a soldaților săi. Osman pașa avea acum sub ordinile sale nu numai trupele de la Vidin, dar și toate forțele din Bulgaria occidentală, care forma un total de aproape 60,000 oameni oțeliți în luptele din Bosnia, Herzegovina, Sârbia, soldați de elită între cari o întregă divisiune din garda imperială a Sultanului. Cu aceste trupe mușirul otoman câștigase, cu câte-va luni mai înainte, isbânde de la Zaitciar, Veliki-Isvor și Kneajevatz. Era lesne de înțeles că un asemenea șef, cu asemenea ostași, să fie nerăbdător a eși din inacțiunea în care era confinat în pozițiunea lăaturalnică de la Vidin, și să caute să facă a se vorbi de dânsul.

Indată după izbucnirea resbelului, în contextul lui aprilie, Osman pașa simțise că i-ar fi putut succede să ia o energică ofensivă atunci când Calafatul, la intrarea Rușilor, fusese evacuat de trupele române până la pri-

mirea convențiunilor de corpurile noastre le-
giuitoare, și chiar și mai în urmă, când nu se
afla la Calafat de cât o divisiune românească.
Când mai târziu aceste trupe fură întărite,
când se concentrează pe acel punct întreg corpul
1-iu, proporțiunea numerică a forțelor respec-
tive rămânea totuși aproape îndoită în partea
generalului turcesc. Operațiunea putea, dar, fi
întreprinsă chiar dacă Osman n'ar fi urmărit
scopuri mai mari d'a se întinde în Valahia
mică, și d'a amerința desfășurarea strategică
a armatei rusesci pe Dunăre. Cu forțele ce
avea la dispozițiune, comandantul otoman
putea să imite, în parte, tactica lui Omer pașa
în campania din 1853, care printr'o energică
ofensivă, ocupase atât Calafatul, cum și Olte-
nița și insula Romădanului, în fața Giurgiului.
și își formase capete de poduri care folosiră
mult la apărarea cetăților Vidin, Rusciuc, și
Turtucaia.

Nu era, deci, un calcul strategic greșit din
partea lui Osman, proiectul de a se face stă-
pân pe Calafat, și se înțelege ușor cât de mult
ar fi fost îngreuiate atunci concentrarea și de-
fensiva Românilor în Valahia mică, precum și
liniștita desfășurare a armatei rusesci pe Du-
năre, cu acea amerințare la extrema stângă.
Sforțările și sacrificiile ce s'ar fi trebuit pune

spre a scóte pe Turci din acele pozițiuni se puteau calcula de pe cele făcute în același scop de Ruși la 1853—1854, când totuși nu isbutiseră a lua înapoi pozițiunile Calafatului.

Este cert că comandantul Vidinului se gândise la acéstă întreprindere potrivită și cu temperamentul, și cu mijlócele sale de acțiune. Pe de o parte el își pregătea măsurile pentru executare, pe de alta cerea îngăduirea generalisimului otoman și a autorităților superioare de la Constantinopole. Inșă atât în Stambul, cât și în Șumla, unde se afla serdarul-ekrem Abdul-Kerim, asemenea acțiunii energice nu pare să fi intrat în conceptul general al operațiunilor, dacă, în tot casul, se póte dice că exista pe atunci vre-un concept și plan în spiritul statului-major turcesc. Când privim inacțiunea comandamentului musulman de la începerea ostilităților, când vedem că el nu se îngrijise nici a distruge, nici a se face stăpân pe podul de la Barboși, a cărei importanță strategică era evidentă, nu este de loc mirare ca el să fi oprit avântul lui Osman-pașa, și să-î fi interzis operațiunile ofensive ce proiectase asupra Calafatului.

Comandamentul român nu putea, negreșit, să cunóscă atunci de cât incomplect tóte aceste amărunte. Dar ce putea vedea și de ce-și putea

da sémă, era importanța pozițiunilor de la Calafat, interesul ce aveaū Turcii de a le lua în posesiune, mijlócele de carī dispuneaū, și în fine, indiciile care ar fi dovedit intențiunea unei asemenea întreprinderi. De aceia Domnul Carol studia cu atâta îngrijire, la $14/26$ și $15/27$ maiū, aceste pozițiuni în care armata română putea, în tot minutul, fi chiămată la luptă serioasă. De acea ordonă demonstrațiunea și bombardarea din ȕioa de $15/27$, pentru a arăta vrăjmașului că este bine fortificat, și bine păzit Calafatul, și are cu ce întâmpina o întreprinde în contra-ı. De acea merse la Ciuperceni și ordonă rēdicare de întăriri pe acest punct; apoi la Cetate, unde inspectă cu băgare de sémă, pozițiunea, dete instrucțiuni comandanților pentru ca trupele de acolo să fie puse în stare a respinge cu energiă o agresiune ce era de temut.

Situațiunea despre Vidin nu era, dar, scutită de îngrijiri la acea dată. Tótă armata română nu sosise încă în Valahia mică, trupele rusesci nu erau, de pe acum, în forțe îndestulătoare în România, spre a putea, prin propria lor ofensivă, preveni ofensiva turcēscă. Vigilență și hotărēre erau, decı, absolut indicate oștirilor romānesci pe punctele ce ocupaū pe Dunăre, spre a nu îngădui pe Turci să devină semeți

și să cerce acțiuni serioase în contra teritoriului român. La orî-ce atac al lor trebuia răspuns imediat și cu vigóre. Ast-fel se și urmă în zilele de $17/29$, $20/1$ și $\frac{21 \text{ mai}}{2 \text{ iunie}}$ la Islaz, la Corabia și la Bechet în luptele d'între artileria noastră cu artileria potrivnică și cu bastimentele de rebel turcesci care încrucișiau între Rahova și Nicopole.

Domnul Românilor, întorcându-se de la Calafat în Bucuresci, fu primit pretutindenî cu nespusă bucurie. În Craiova, mai ales, vechia capitală a Banilor, légân al atâtor Domni iluștri și al atâtor eroi, Olteniî, cu inima pururea caldă și entusiastă pentru fapte de vitejiă, făcură ovațiuni nesfirșite înaltei Căpeteniî a oștirilor care le aducea resunetul resboinic al armelor romănesci.

S'a vedut că armata rusescă, care de șese săptămăni, acum, trecuse Prutul, fusese cu mult întărđiată de timpul nefavorabil și de dificultățile de transport. Ea ocupase diferite pozițiuni atăt pe Dunăre, cât și pe liniile sale de operațiuni pe malul stîng al Oltului, dar la finele lui maiu nu era încă în măsură de a păși la ofensivă în Bulgaria. Impăratul Alexandru sosi la $\frac{25 \text{ mai}}{8 \text{ iunie}}$ la cuartierul-general al armatei sale în Ploesci.

Neobicînuită și interesantă era pe atunci

priveliscea acestui oraş de provincie. Harnic şi dedat cu activitate negociului în favorabila sa poziţiune la răspântia drumurilor mari ale ţerei, Ploiesciul nu s'ar fi aşteptat, însă, a fi transformat de o dată în reşedinţă imperială, şi chemat a adăposti oşpeţi așa de înalţi. Căci în zidurile sale se află acum nu numai comandantul, marele-duce Nicolae, cu numeroase căpetenii ale oştirilor, dar însuşi puternicul monarc al tuturilor Rusiilor cu fii şi nepoţii săi : Țareviciul, marii-ducei Vladimir, Sergiū ; Nicolae Nicolaevici, Nicolae şi Sergiū Leuchtenberg, Alexandru Battenberg. Apoi, pe lângă suitele strălucite ale Impăratului şi ale principilor din familia împărătească, se adăogaū demnitarii cei mai înalţi ai imperiului : cancelarul principe Gortchiacoff, cu colaboratori săi baronul Jomini, péna cea mai ageră a oficiului din afară a Rusiei ; consilierul de stat Hamburger ; generalii Ignatieff, cunoscutul diplomat ; Miljutin, ministru de resbel ; contele Adlerberg, ministru casei imperiale ; principele Tcherkaski, viitorul administrator al Bulgariei ; d. de Nездidoff, şeful cancelariei diplomatice militare. Intr'un cuvânt, Petersburgul nu mai era în Petersburg, el se strămutase de pe ţermurile Nevei în modestul oraş din marginea Dămbului

către care se îndreptău acum privirile pline de așteptare ale Europei.

Cu mult tact și cu multă cuviință — acesta și-a plăcut a recunoște organele rusesci cele mai autorizate și mai sus puse — s'a purtat populațiunea ploiescănă în tot timpul cât a avut în mijlocul ei pe Suveranul Rusiei împreună cu toate aceste ilustrațiuni; și adesea-ori autocratul însuși, și înaltele personaje ce l'încongiurau, își aminteau cu mulțumire de timpul de liniște, de securitate și de odihnă ce petrecuse în plăcuta reședință de la pôlele Délului Mare și Carpaților prahoveni.

Nu dóră că li se oferise serbări, ovațiuni și desfătări cari să-i facă a le părea delicii capuane șederea în acest modest loc. Din contra, s'a observat cât de mare era, de rândul acesta, contrastul cu cele ce se petreceau, alte dată, la venirea Rușilor în țeră, când erau serbătoriți nu numai de cercurile înalte, dar chiar și de masa populațiunei, fiind priviți ca liberatori în acele timpuri de grele suferințe și de lipsă de ori-ce putere organizată națională. Relațiunile sociabile ce se stabileau odinioară între ambele popóre, apropierea favorisată de comunitatea credinței religiose, legăturile de înrudire destul de dese ce se contractau prin măritășuri între familii române și ruse, nu se

reînnoiră de astă-dată. Națiunea română, cordială și prietenosă, fără îndoială, în priimirea ce făcea și de rândul acesta Rușilor, păstra însă acum o vădită nuanță de rezervă și de cumpănire, indicând grija de a-și deosebi individualitatea proprie, ținta și aspirațiunile sale distincte, pe cari înțelegea a nu le împreuna cu cele rusesci pe tărâmul politic și național, tot așa precum le despărțise și pe tărâmul militar prin separarea zonelor de operațiuni, prin necontopirea oștirilor respective, prin păstrarea întrégă și neștirbită a comandamentului asupra forțelor armate ale țerei.

După ce se odihni o zi în Ploesci, Impăratul Alexandru veni la $27/5$ maiu a face vizită Suveranului României în capitala sa. Țarul Rusiei era însoțit de fii și nepoții săi, de cancelarul principe Gortchiacoff, de ministrii și de personagiile ruse cele mai considerabile aflătoare atunci în România. Se înțelege lesne sentimentele de deferență și curtenie oficială, de curiositate respectuosă pentru un spectacol neobicinuit cu cari populațiunea bucurescenă priimi această vizită. Fără precedent era pentru Bucuresci venirea unui Impărat al Rusiei; împrejurările îi dedea o importanță și mai mare. De câte ori, în adevăr, nu simțise capitala acestei mult svîturate țeri, adîncă ne-

plăcere de a vedea generali, comisari, și câte o dată simplii consuli străini intrând și gerând ca stăpâni în ȕidurile sale? Pentru prima oră îi era dat a întâmpina pe monarcul unei puternice națiunii vecine, venind în chip cordial și prietenesc în mijlocul bucurescenilor, și afirmând, prin acest demers, stimă și considerațiune pentru Țeră și pentru Suveranul nostru, dispozițiunii bine-voitoare pentru actul politic de curând săvârșit al proclamărei independenței României. Căci ca Suveran deplin independent, ca adevărată capitală a unui Stat liber și neatârnat priimire Domnul Românilor și orașul Bucuresci pe Impăratul Alexandru.

În convențiunea de la $4/_{16}$ aprilie fusese stipulat că oștirile rusesci nu vor ocupa capitala. Această stipulațiune avea o consecuență morală însemnată, căci ea rezerva și afirma în mod și mai vedit suveranitatea țerei prin faptul că reședința domnescă, scaunul guvernului și al parlamentului român era liber de orice trupe străine, rămăind exclusiv încredințat pazei și ocrotirei forțelor naționale.

Trupe române dederă, ast-fel, în Bucuresci onorurile suveranului Rusiei; cavaleria noastră îi servi de escortă. Stéguri și pajeri române și ruse, alăturate, împodobeau stradele, piețele și

casele. Numele lui Carol și al lui Alexandru erau împreunate în aclamările mulțimei ce se îndesa pe parcursul ambilor Suverani. Cuvința și respectul cu care îl întâmpinau autoritățile și cetățenii din toate stările, civilitatea și ordinea cea mai perfectă, împreunate cu aspectul vesel și serbătoresc al întregului oraș, mișcară adânc și plăcut inima din fire blândă și cu porniri generose a înaltului oșpe, ale cărui simțiri bine-voitoare, în acele momente, pentru țera care-l primea atât de călduros, o strămptă și senilă politică avea să le întunece atât de tare mai târziu.

Impăratul petrecu ziua în București cu Domnul și Dómnă Românilor, și spre sêră se întorse la cuartierul-general al armatei sale la Ploesci.

CARTEA TREIA

APĂRAREA DUNĂREI.

Nuoi lupte la Calafat, Rast, Bistreț, Bechet și Islaz. — Pozițiunea trupelor divisiunei a 4-a română la finele lui maii. — Bombardarea unor colone turcesci de artileria noastră de la Ciupercenti. — Bombardarea Vidinului din nnoile întăriri de la Calafat. — Turcii ocupă ostrovul Dunărei în fața de Désa, și cercă a desbarca pe teritoriul român. Sunt respinși și luați în gónă de călărașii noștri. — Defensiva română pe drepta Jiului întărită de divisiunea 3-a. Pozițiunile ocupate de acéstă divisiune. — Recunosceri întreprinse de trupele române pe teritoriul otoman. — Ruși trec Dunărea la Măcin, și mai pe urmă la Sistov. — Concursul dat acestor operațiuni de către armata română. — Acțiunea acestei armate continuă cu vigóre. — Infanteria română ocupă ostróvele Dunărei în fața Vidinului. — Bombardarea și incendiarea Lom-Palancei de către artileria română. — Trupele divisiunei a 4-a trec pe malul stâng al Oltului. — Situațiunea politică și militară a României în urma trecerei Rușilor peste Dunăre. — Considerațiuni cari dispun spiritele pentru o acțiune energetică a Românilor. — Ofensiva armatei noastre hotărâtă în principiu. — Până la pregătirea tutulor mijlócelor pentru acéstă ofensivă, trupele române păstréză defensiva. — Distribuirea drapelelor regimentelor din nou formate.

Armata română își continuă misiunea ei de apărare a teritoriului de la Olt până la confinențele Serbiei, asigurând tot de o dată prin aceasta și flancul drept al armatei rusești în desfășurarea ei. Trupele noastre urmăresc a face față atacurilor turcești, care nu-și încetază cursul lor.

La Calafat începuse lucrările ordonate de comandantul suprem pentru a completa apărarea acestui punct. În ziua de $\frac{22}{3}$ mai / $\frac{3}{3}$ iunie, pe când soldații noștri ridică o baterie, artileria din Vidin deschide focul asupra lucrătorilor. Bateriile române răspund cu mai multă eficacitate de cât tunurile turcești, cari, afară de stricăciuni la parapete și în clădirile din Calafat, rănesc numai un soldat și desfac un tun, pe când ghiulelile românești răsbesc în castelul cetății, în bateria de sub acest castel și în port, aprinzând pe mai multe puncte incendiul care nu se putu stinge de cât mult timp după ce încetă bombardarea.

Tot în aceeași zi se schimbă ostilități la Rast, unde un detașament turcesc pornit de la Lom-Palanca și voind a desbarca pe malul stâng, este respins de călărașii români. Pe acest punct se mai făcuse o asemenea tentativă la $\frac{18}{30}$ mai, și fusese și atunci respinsă, precum fusese alungată de regimentul 1-iu de ro-

șiori desbarcarea pe care Turcii, veniți despre Cibru-Palanca, voiseră a o întreprinde la Bistret în aceeași zi de $18/_{10}$ maii, simultaneu cu desbarcarea încercată la Rast.

Armata română vegheză, dar, în toate părțile unde Turcii caută a se stabili pe teritoriul nostru, și a face prădăciuni. La $23/4$ și $27/8$ iunie, cercările lor de desbarcare spre Ostroveni, la gura Jiului, sunt întâmpinate de detașamentul de dorobanți staționat acolo, care, trecând în not o versătură din Jiu, atacă pe năvălitori și-i pun pe fugă. A treia zi, la $\frac{29 \text{ maii}}{10 \text{ iunie}}$, vrăjmașul voiesce a-și reînoi tentativele pe acest punct, pornind în mai multe bărci din Rahova și îndreptându-se spre Bechet. Un batalion din regimentul al 15-ea de dorobanți îl respinge, îi omorâ și rănesce mai mulți oameni.

Turcii cercă, la $\frac{24 \text{ maii}}{5 \text{ iunie}}$, o surprindere de noapte asupra Islazului. Pe la 9 ore seara, un bastiment de resbel turcesc se ivesce la capul insulei care desparte aci Dunărea în două brațe principale, la Est de ostrovul mai mare al Katnovocului, pe când trupe de infanterie pogorâ de la casarma d'asupra pichetului Samovit, și se îndreptă spre Dunăre pentru a se imbarca sub protecțiunea cuirasatului. Sentinelele noastre zăresc aceste mișcări și dau alarmă. Câte-va companii din regimentul al

2-lea de liniă, și artileria noastră deschid imediat focul asupra vaporului și a infanteriei inamice gata a se sui în bărci. Atunci Turcii pun în pozițiune, în fața casarmei d'asupra pichetului Samovit, 2 tunuri, la cari se asociază și tunurile bastimentului de resbel, și răspund cât-va timp focului românesc. Apoi infanteria turcăscă își părăsesce proiectul ei de desbarcare, și se retrage spre Samovit, pe când vaporul se depărtază spre Nicopole, după ce s'a putut încredința că țermul român, nóptea, ca și ȃioa, este bine păzit.

În ultimile ȃile ale lui maiu, defensiva română între Olt și Jiu era simțitor îmbunătățită. Detașamentul colonelului Cantili, care, cu tot slabul său efectiv, își făcuse în timp de aprópe o lună cu inteligență și energiă datoría, fusese întărit de trupele divisiunei a 4-a, sosită acum întrégă pe acéstă zonă, după ce apăraseră Oltenița pînă la sosirea Rușilor, se retrăsese spre București unde am văduț că fusese trecută în revistă, și pornise apoi în Valahia mică. Intre finele lui maiu și începutul lui iunie, acéstă divisiă era aședată în modul următor :

La *Bechet*, regimentul al 16-lea de dorobanți (cu un detașament la Ostroveni, pe malul stâng al Jiului), un batalion din regimentul al 15-lea de dorobanți, bateriile a 2-a și a 5-a din regi-

mentul al 4-lea de artilerie, regimentul al 7-lea de călărași, patrulând spre *Dăbuleni* și *Potelu*.

La *Dăbuleni* și *Grojidipod*, regimentul al 13-lea de dorobanți.

La *Corabia*, batalionul 2-lea de vânători, regimentul al 14-lea de dorobanți, regimentul al 8-lea de călărași, bateria 1-a din regimentul al 3-lea, și bateria 4-a din regimentul 4-lea de artilerie.

La *Islaz*, regimentul 5-lea și al 7-lea de liniă, bateriile a 3-a și a 5-a din regimentul al 3-lea de artilerie, regimentul al 3-lea de călărași.

În fața *Islazului* Dunărea se împarte în mai multe brație formate de insule, între care cea mai mare este ostrovul *Katnovocului*, situat d'înaintea gurei râului *Vid*, care dă în Dunăre despre *Bulgaria*. Aceste ostróve fuseseră ocupate de Turci pentru a susține de acolo atacurile cari le îndreptău în contra teritoriului român, și a neliniști trupele noastre. Artileria din *Islaz* bătu aceste insule spre a alunga din ele pe inamic, și în zilele de $\frac{29}{10}$ și $\frac{31 \text{ mai}}{11 \text{ iunie}}$, un detașament din regimentul al 7-lea de liniă întreprinse recunósceri în acele insule, și constată că ele fuseseră părăsite de inamic. Acesta temându-se, la rândul său, că trupele noastre să se fi stabilit în acele insule și să fi luat posesiune de dênsele, deschide, din posi-

țiunea de la Samovit, focul asupra lor la $\frac{31 \text{ mai}}{12 \text{ iunie}}$, la care răspund tunurile de la Islaz.

Artileria de la Ciuperceni zăresce în ziua de $\frac{3}{15}$ iunie, înaintarea unor colóne turcescǐ pornite din Vidin, și îndreptându-se de alungul Dunărei, spre Vitbol. Ea deschide focul asupra lor și le silesce a'și resfrânge mersul peste muchia délurilor, în afară din bătaia tunurilor românescǐ.

La $\frac{8}{20}$ iunie garnisóna din Rahova dirige iarăși un atac asupra Bechetului, care este întâmpinat de focurile artileriei, și ale infanteriei nóstre asupra tiraliorilor inamicǐ.

Româniî întreprind a doua zi o recunóscere de la Gírla-Mare spre Florentin, și constată că acest punct, care fusese evacuat la $\frac{12}{24}$ maiú, în urma canonadei dirigiată asupra sa, și despre care s'a vorbit într'un precedent capitol, se ocupase iarăși de Turcǐ.

Tot în acéstă zi de $\frac{9}{21}$ iunie se încinge o luptă viă de artileriă între Calafat și cetatea Vidinului. Garnisóna turcésca lucra, pe la amiazi, la sporirea întăririlor fortului de nord. Bateriile *Carol* și *Elisaveta* deschid focul asupra lucrătorilor inamicǐ spre a'î împedeca,ucid și rănesc mai mulți dintr'ênșiî și constrâng pe cei-l'alți a se retrage. Tunurile turcescǐ din cetate răspund imediat focului nostru. Atunci

intră în acțiune și cele-lalte baterii române. Bateria *Stefan-cel-Mare* ia de obiectiv cetatea ; bateria *Independența* portul și móra de abur. Bombardarea de ambele părți ținu șése ore. Bateriile române suferiră câte-va stricăciuni, multe din clădirile orașului Calafat fură lovite, dar populațiunea civilă le deșertase. Obuzele române produseră, în schimb, un efect mult mai simțitor în Vidin. Bateria turcăscă de sub castelul bulgar fu fórte maltratată, tot asemenea și castelul însuși ; tunurile bastionului fură reduse la tăcere, orașul Vidin era în flacări în patru părți, și incendiul nu se putu stinge de cât nóptea, târđiú.

Turcii căutară, la rândul lor, a împedeca a doua și a treia ți, pe lucrătorii de la Calafat a repara stricăciunile produse de bombardamentul din ajun la bateriile nóstre ; dar cu tóte aceste, ele fură repede restabilite și puse în stare a susține lupta.

Un detașament turcesc de forța unei companii pornise, la $12/_{24}$ iunie, în ciamuri și bărci despre Arcer-Palanca, pentru a împinge o recunóscere în jos de Ciuperчені, la Désa. Ajunși în ostrovul din dreptul malului român, soldații turci nu pot resista pornirei lor de fanatică cruđime asupra creștinului, și măcelăresc pe niște bieți ciobani ce se aflaú în acea

insulă. Apoi ei se apropie de țărmul român. Dar escadrónele noastre, staționate la Désa, întâmpină așa de rău pe cei ce caută a desbarca, în cât îi silesc a se întorče în grabă și a se retrage în insula din față. Călărașii se iaă după dînșii în bărcile pichetelor, până în ostrovul unde Turcii căutase a se adăposti, și-i gonesc și de acolo, după ce le înflige perderi prin mai mulți morți și răniți.

Neobservând pe malu Dunărei spre Désa nici baterii, nici trupe de infanteriă române, Turcii cređuseră, probabil, că acest punct este neocupat, și recunóscerea ce executară la $12/24$ iunie putea avea scopul d'a se asigura dacă este posibilă o întreprindere în acea parte, spre a întorče pozițiunea Ciupercenilor și a ataca astfel, în flanc și pe la spate, Calafatul. Ivirea călărașilor noștri demonstră Turcilor că vigilența trupelor române nu lipsesce nici în acest loc.

Defensiva românescă de la gura Jiului și până în fața gurei Timocului, fusese, și dēnsa, întărită pe la finele lui maiū prin sosirea divisiunei a 3-a, retrasă, precum am vėđut, de la Giurgiū unde acoperise capitala până la venirea Rușilor, și pornită apoi în Oltenia. Acéstă divisiă stabilindu-și cuartierul său general la Băilescă, avea misiunea de a servi de rezervă și sprijin celor douė divisiuni ale corpului I-iū

la Calafat și împrejur, și, detașând trupe spre stânga până la Jighera și Zavalu, pe malul drept al Jiului, numita divisiune trebuia să ia contactul cu trupele divisiunii a 4-a de pe malul stâng al acestui râu. Trupele celor trei divisiuni, 1-a, 2-a, 3-a, ocupaū la finele lui iunie și începutul lui iulie, următoarele pozițiuni :

La *Calafat*, unde erau cartierele-generale ale corpului I-iū și divisiunii 1-a, se aflaū : batalionul al 4-lea de vânători, regimentele al 4-lea de liniă, 1-iū, al 3-lea și al 4-lea de dorobanți, bateriile 2-a, 6-a, din regimentul 1-iū, și a 2-a, 4-a, 5-a și 6-a din regimentul al 2-lea de artilerie, mai multe divisióne de artilerie teritorială (pompieri) compania 4-a de geniū, companiile flotilei, escadronul Olt din regimentul 1-iū de călărași.

La *Désa* escadronul Doljiū, și escadronul mixt al regimentului 1-iū de călărași, escadrónele Argeș, Vâlcea, Muscel din regimentul al 2-lea de călărași.

La *Rast*, escadronul Romanați din regimentul 1-iū de călărași.

La *Ciuperceai*, regimentele 1-iū de liniă și al 2-lea de dorobanți, bateria 3-a din regimentul al 2-lea de artilerie, și o secțiă din bateria 6-a a regimentului 1-iū de artilerie.

La *Cetate*, cartier-general al divisiunii a

2-a, se afla regimentele al 6-lea de liniă și al 6-lea dorobanți, bateriile a 4-a din regimentul 1-iu și a 4-a din regimentul al 2-lea de artilerie, escadronul Dâmbovița din regimentul al 4-lea de călărași.

La *Salcia*, regimentul al 3-lea de linie, bateria 5-a din regimentul 1-iu de artilerie, escadronul Mehedinți din regimentul 1-iu de călărași.

La *Gîrla-Mare*, batalionul 1-iu de vânători, escadrónele Prahova și Buzău din regimentul al 4-lea de călărași, bateria 3-a din regimentul 1-iu de artilerie.

La *Vrata*, regimentul al 5-lea de dorobanți.

La *Fântâna-Banului*, regimentul al 8-lea de dorobanți.

La *Maglavit și Golentș*, regimentul al 7-lea de dorobanți.

La *Poiana*, opt, și mai târziu când se stabili aci Comandantul suprem cu cuartierul-general al armatei române, zece escadróne de cavalerie, adică escadrónele de gendarmii de Iași și București, și regimentul 1-iu și al 2-lea de roșiori.

La *Băilescă*, cuartier-general al divisiunii a 3-a, staționa regimentele al 2-lea și al 8-lea de liniă, al 9-lea de dorobanți, și un batalion din regimentul al 11-lea de dorobanți, bateria

6-a din regimentul al 3-lea, și bateriile 1-a, 3-a, 6-a din regimentul al 4-lea de artilerie; un escadron din regimentul al 5-lea de călărași.

La *Moțațel*, regimentul al 10-lea și al 12-lea de dorobanți; bateriile a 2-a și a 4-a din regimentul al 3-lea de artilerie. Aceste trupe lăgă aci divisiunea 3-a cu divisiunea 2-a spre *Fântăna-Banului* și *Maglavit*.

La *Bistreț*, în legătură prin *Catanele*, *Negoiu* și marginea Dunărei cu trupele divisiunii 1-a la *Rast*, se află 2 escadrone din regimentul al 5-lea de călărași, și regimentul al 6-lea de călărași întreg.

La *Plosca*, compania 3-a din batalionul al 3-lea de vânători staționa pe malul drept al Dănățelului; iar pe malul stâng al acestei gîrle,

La *Cirna*, acest batalion avea compania 1-a și a 4-a; și mai departe spre Est,

La *Măcișul-de-Jos*, compania 2-a. Tot terenul din'naintea acestui batalion era foarte anevoios pentru ofensiva pornită de peste Dunăre, și favorabil, din contra, pentru defensivă, fiind acoperit de numeroase bălți și smîrcuri cari se întind până la Jiū, precum balta Bistrețului a Măceșului, a Nedeii și a Jigherei, formate de scurgerea Dănățelului în Dunăre.

La *Jighera*, extrema stângă a divisiunii a 3-a, era postat un escadron din regimentul al 5-lea

de călărași, cu misiune d'a observa terenul până la Zavalu și drépta Jiuluï, și a ține legătura, spre Ostroveni, cu trupele din divisiunea 4-a de pe malul stâng al acestui rîu.

Tóte aceste trupe aveaù la cuartierele lor generale, saù pe punctele ce se socotise mai priincióse, serviciile lor auxiliare de geniù, de pontóne, de telegrafia militară, colónele de munițiuni și de subsistență, trenurile, ambulantele centrale și divisionare. Una din cerințele primordiale ale artei resbelului care se impun oștirilor — a se împrăștia pentru a se hrăni, a se aduna pentru a combate — era ast-fel deslegată de comandamentul superior al armatei române prin distribuirea trupelor și mănținerea relațiunilor între dânsese pentru o repede concentrare.

Trupele române sunt acum destul de întărite și solid așeđate pentru a putea întreprinde, la rîndul lor, demonstrațiuni pe teritoriul turcesc. Aceste demonstrațiuni n'aù de scop a duce cu sine, ca incursiunile musulmane, terórea și devasțiunea; obiectivul lor este de a recunósce de aprópe posițiunile vrájmașului și a descoperi cugetele și întreprinderile sale, pentru a se putea mai bine păzi de dênsele. In acest scop urmase recunósccrea de la $\frac{9}{21}$ iunie, împinsă de la Gîrla-mare spre Floren-

tin. La $12/24$, se face o nouă expedițiune de trupe cari trec în bărci pe malul drept al Dunărei spre Catova și Ceiselo, la Nord de Vidin. Ele constată că acele puncte sunt ocupate de trupe turcesci, și după ce schimbă câte-va focuri cu ante-posturile inamice, trupele noastre se retrag împlinindu-și scopul de iscodire care li se dase. A doua zi la $13/25$ iunie recunoșcerea este reînnoită cu detașamente mai numerose cari împing investigațiunile lor mai departe, pun pe fugă posturile înaintate cari căcă a le opri, și dau foc pichetelor turcesci putend servi de rézim atacurilor asupra țermului român.

De două luni, dar, de la izbucnirea războiului, Români și Turci sunt în luptă, în aprópe și înăpărate ciocniri. În primele cincisprezece zile când armata română nu era încă înșirată pe Dunăre, când ea nu putuse ocupa toate punctele de pe țermuri și trebuia să împlinescă întârzieri Rușilor, teritoriul fusese deschis năvălirilor și pustiilor bandelor de neregulați, Cerchezi și bași-bozuci, cari omorâ, predară, făcură tot felul de cruzimi. Indată ce armata română se arată, mai întâi la Calafat, la Giurgiu și Oltenița, ea pune stăvilă, pe acele puncte, îndrăznelei musulmane; și când colónele rusesci sosesc la locurile destinate a se lua în pază de

dînsele, când oștile române se îndeșesc dela gura Oltului până în dreptul gurei Timocului, frontariile noastre numai pot fi nepedepsit insultate, incursiunile, devastările și barbariile sunt înfrânate, operațiunii sistematice, regulate, conforme cu legile războiului și usurile popórelor civilizate, se substitue atacurilor sêlbatice cu cari Turcii cređuseră că vor îspăimânta pe Români.

Departa de a-și ajunge asemenea scop, aceste atacuri avură rezultatul cu totul opus de a deștepta dorințele și aspirațiunile de libertate și de neatárnare deplină ale națiunei române, de a face să isbucnescă legitima sa indignare, patriotica sa mâniă față cu lovirile neomenóse ale Porței; de a sili, în fine, óstea românescă să êsă la luptă și să arate atât vrăjmașului, cât și lunei surprinse, calitățile, sciința și virtuțile ei militare.

O dată cu împlinirea datoriilor sale către țeră și cu spornica apărare a teritoriului, oștirea românescă, în intervalul de două luni de la $11/23$ aprilie până la $10/22$ junie, fusese încă în pozițiune a da armatei rusesci un concurs a cărei valóre nu se póte contesta. Acéstă armată, scutită de pedici și de întreprinderi seriose din partea vrăjmașului căruí făcea față forțele române, își săvârșise în liniște și netulburată marșul ei strategic și desfășurarea

pe Dunăre. Comunicațiunile sale cu baza de operațiunii îi fuseseră asigurate prin păstrarea podului de la Barboși de către trupele române, până la sosirea primelor detașamente rusesci, și marele-duce Nicolae putuse așeza cu înlesnire aripa stângă a armatei sale la Brăila, Galați și gurile Dunărei, având flancul drept acoperit de oștirea noastră. Prin apărarea acestuia la Oltenița, la Giurgiū, ca și la Calafat și pe cele-lalte puncte, Rușii nu mai avură a cuceri malul stâng înainte de a trece în ofensivă peste Dunăre, cum erau siliți a face în anterioarele războaie cu Turcii. Dar nu aceste folóse numai, prin ele însele destul de însemnate, le trase armata rusă, înainte de a păși în Bulgaria, din acțiunea trupelor române. Vom vedea în curând concursul viguros și eficace pe care armata noastră îl dete trupelor Țarului la trecerea lor peste Dunăre, la luarea Nicopolei, și la asigurarea și lărgirea basei lor de operațiunii.

Cu venirea Impăratului Alexandru în România, lumea era în adăstare de evenimente mari și decisive pe teatrul resbelului. Nu fără óre-care mirare ea vedea cum de la sosirea monarcului Rusiei la cuartierul-general al armatei sale în Europa, timpul înainta și totuși nu se începeau operațiunii însemnate, al căror

prim act trebuia să fie trecerea Dunărei și luarea ofensivei. În adevăr, se săvârșise două luni de la pășirea Rușilor peste Prut și de la deschiderea acestei campanii, pe care comandamentul rus avusese timp s'o chibzuască și s'o pregătască în detaliu mai de o jumătate an de la mobilizarea și concentrarea trupelor imperiale în Rusia de méză-ți, adică din noembrie 1876.

Dar am mai spus câte obstacole și câte dificultăți întâmpinară Rușii în marșul lor spre Dunăre din cauza timpului împotrivor, a ploilor, inundațiunilor, desfundărei drumurilor și a greutății comunicațiunilor într'un ano-timp care fu de astă-dată excepționalmente nefavorabil operațiunilor militare.

Pe lângă alte întârzieri, Rușii mai avură și pe acea de a nu putea profita de materialul lor de căi ferate de cât până la Iași, și de acolo a fi siliți la continue și anevioiose transbordări. Prin deosebirea de depărtare a railurilor căilor ferate ruse de acea admisă de toate celelalte State, și prin urmare și de România, Rușii avuseseră în vedere a îngreuna înaintarea armatelor inamice în interiorul Rusiei. Dar acum ei constatău că avantajul ce voise să-și asigure într'un resbel defensiv se pôte întorče în contra lor în cazul unui resbel ofensiv, și

neputându-se folosi de materialul rus pe drumurile ferate străine, armatele rusesci întîmpină peste fruntarii asemenea greutatea de transport. Acesta fu, în parte, și cuvîntul pentru care Rușii nu putură aduce cu sine un aprovizionament îndestulător pentru poduri atât de importante ca cele ce aveau a se arunca peste Dunăre. Acest aprovizionament trebui pregătit, după intrarea armatei ruse în campanie, la Brăila și la Galați, pentru care sfârșit fu nevoia a se face achizițiune de tot stockul de lemnăria aflat în România, a se transporta apoi și lucra pe locurile unde urma a fi întrebuințat acest material de poduri.

În finelucrările pregătitoare priimind o mare impulsivitate, Rușii (corpul al XIV-ea, general Zimmermann) trecu Dunărea la $10/22$ iunie între Galați și Brăila. După ce resping rezistența Turcilor în acea parte, de alt minteri slab alcătuită și puciu însemnată în raport cu rezultatul obținut, trupele rusesci se fac succesiv stăpâne pe pozițiunile de la Ghecet, Măcin, Hirsova, Isaccea, până la valul lui Trajan, și stabilesc între Galați și Brăila primul pod care lîgă malul drept al Dunărei cu malul stîng.

Cinci-spre-zece zile după aceea, în dimineața zilei de $15/27$ iunie, Rușii (divisia 14-a, general Dragomiroff, din corpul al VIII-ea, și brigada

4-a de vânători) săvârșesc cu forță a doua trecere a Dunărei la Est de Zimnicea, spre Șistov; iaș, după o luptă de câte va ore, acest oraș, și încep pe dată a lucra la aședarea unui alt pod pentru strămutarea armatei lor de operațiune în Bulgaria.

Obiectul scrierei de față fiind mărginit în istorisirea faptelor și luptelor oștirei românesce în răsboiul din 1877—1878, nu vom menționa de cât forțe sumar operațiunile armatei ruse peste Dunăre, și ne vom întinde asupra lor numai întru cât ele vor avea o înriurare asupra acțiunei armatei române, și vor sta în legătură cu mișcările sale.

Pentru efectuarea trecerei lor la Șistov, Rușii priimiră iarăși un folositor concurs din partea trupelor noastre pe tot țermul Dunărei de la Islaz la Calafat. Solicitat de căpetenia armatei ruse, comandantul suprem al armatei române ordonase o bombardare generală pe totă linia, care avea a începe la $14/_{26}$ iunie, și a urma până a treia di. Circulația pe Dunăre fiind împedecată pentru Ruși de tunurile cetăților de pe malul drept și de monitórele și bastimentele de resbel turcesce, dînșii fuseseră nevoiți a porni materialul podului de la Sistov cu calea ferată la Slatina, și al pogorâ de aci pe Olt spre Dunăre. Din gura Oltului, plutele

și pontónele trebuiaŭ să se strecóre sub ceta-tea Nicopolei pentru a ajunge spre Zimnicea, la punctul de trecere al trupelor rusescí. Acéstă strecurare nu putea isbuti de cât cu protecțiunea și ajutorul trupelor române staționare la gura Oltului, și a bateriilor nóstre de pe malul drept al acestuí rîu.

Pentru acéstă, în urma înțelegeri între comandamentele ambelor armate, infanteria nóstră (regimentul al 7-lea de linie) de la Islaz aședă un lanț de tiraliori și trupe de susținere în unghiul d'între gura Oltului și Dunăre, și în nóptea de $14\frac{1}{26}$ iunie, când începe pogorîrea pontónelor în Dunăre, acéstă infanteriă dirige un foc viú asupra ante-posturilor turcescí aședate în tranșele la gura Osmuluí, la Vest de Nicopole, și împedică orí-ce încercare din partea acestora de a se opune trecerei pontónelor rusescí. Iar tunurile bateriilor a 3-a și 5-a din regimentul al 3-lea de artileriă deschid asupra acelor tranșele și a bateriei turcescí, aședată pe înălțimi, tot la Vest de gura Osmuluí, un foc atât de tare și bine hrănit în cât inamicul, ne mai putendu-se mănține pe acea posițiune sub focurile combinate ale infanteriei și artileriei nóstre, o părăsesce. Pontónele și materialul de pod pentru Ruși, putură ast-fel eși din Olt în Dunăre, și trece în dreptul cetă-

ței Nicopole cu ajutorul trupelor române de la Islaz, și bateriilor rusești de la Turnu-Măgurele și de la Flămânda. În noapțile de $15/27$ și $16/28$ se repetă această operațiune până ce toate pontónele și plutele necesarii fură trecute spre Zimnicea.

Românii ocupă asemenea pe cele l'alte puncte pe vrăjmaș, spre a distra atențiunea sa de la punctul trecerei Rușilor la Sistov. Bateriile de la Corabia (1-a din regimentul al 3-lea și a 4-a din regimentul al 4-lea de artilerie) bombardă la $14/26$ și $15/27$ pozițiunea de la Măgura, pe când detașamente de vânători și infanteriă execută simulacre de imbarcare în vasele picchetelor spre a neliniști pe inamic.

La Bechet începe la $14/26$ junie, la amiază, focul asupra întăririlor de la Rahova de către bateriile a 2-a și a 5-a din regimentul al 4-lea de artilerie, care distruge mai multe edificii și aprinde incendiul în cetatea turcăscă. Acțiunea tunurilor românesce ținu până la 6 ore séra, și fu atât de viuă, încât sili garnisóna turcăscă a evacua orașul și a tăbêri pe délurile din stânga, numite Trei Movable. Bombardarea începe a doua zi, $15/27$, în două rânduri, fără ca Turcii să răspundă. Dar pe la 6 ore séra, artileria turcăscă ese, în fine, din tăcerea observată până atunci, și începe focul, la care

tunarii noștri răspund viguros până noapte când inamicul suspendă acțiunea.

Tot la $14/26$ iunie, la 12 ore din Ți, începe canonada asupra Vidinului de către bateriile dir. Calafat, Turcii răspund, însă superioritatea focului român este vizibilă. Tunurile castelului bulgar sunt în curând reduse la tăcere pentru restul Țilei; forturile și întăririle cetății turcesci suferă simțitoare stricăciuni. Orașul Vidin este pus în flăcări de focul concentric al bateriilor române. Dar și tragerea artileriei turcesci, rectificată de dese bombardări între ambele pozițiuni, este, de astă-dată, bine îndreptată, și pe lângă stricăciunile în întăririle noastre și în orașul Calafat, ea ne pricinuieste pierderi în omeni, între cari rănirea căpitanului Botez din corpul de geniu, rănirea și mărtea mai multor tunari din regimentul 1-iu de artilerie. Canonada a ținut până la 6 ore sêra.

A doua Ți, $15/27$ iunie, focul reîncepe la 7 ore dimineața din partea Românilor atât la Calafat, cât și la Ciuperceni asupra unei colone de trupe în marș, și unui mare convoi care le însoțea pe șosea d'a lungul Dunărei ducând de la Vidin la Arcer-Palanca. Obuzele române pun desordinea în colona turcescă; ele reîncep destrucțiunea în Vidin. Turcii se apără cu focul tunurilor îndreptate asupra Calafatului, și

bombardarea ține de anândouă părțile până la 3 ore după amiadî.

Ajutați pretutindenî de aceste diversiuni vigurose ale Românilor, Rușii trecuseră Dunărea la Sistov, și în a doua jumătate a lui iunie își urmăză operațiunile în Bulgaria avënd de scop a respinge pe inamic și a-și deschide calea spre Balcanî.

În acest timp ostilitățile nu sunt curmate în zona ocupată de forțele române. Ele urmăză aprópe đilnic, fie din inițiativa Turcilor cari voiesc a cerca de nu cum-va pe țermul român s'a slăbit paza și rărit trupele în urma trecerei în ofensivă a armatei rusescă, fie din inițiativa Românilor ale căror pozițiuni s'aũ întărit și garnit de ajuns spre ale permite acțiuni mai întinse, și întreprinderi chiar pe teritoriul inamic. Ast-fel, comandantul corpului I-iũ vëndënd importanța ce aũ pentru defensivă, ca și pentru ofensivă, ostróvele Dunărei d'între Vidin și Calafat, libere acum în urma scăderei apelor și putënd servi de pósturi înaintate, trimite în đioa de $\frac{19 \text{ iunie}}{1 \text{ iulie}}$, câte-va companii din regimentele 4-lea de liniă și al 4-lea de dorobanți, cari, sub focul inamic, ocupă cele trei ostróve, adică insula mai mare Calafatul și cele douë mai mici Chichinețul și Schela Vechiă. Infanteria română isbutesce a se stabili

pe dânsule și a le pune în stare de apărare prin tranșele și lucrări de întărire și adăpost. Turcii cercă prin canonări violente în zilele de $21/3$, $23/5$ și $\frac{26 \text{ iunie}}{8 \text{ iulie}}$, a scóte infanteria noastră din acele insule, însă bateriile din Calafat silesc în fie-care rând tunurile turcesci a înceta focul, și soldații noștri se mântin în acele ostrove în care inamicul nu încercă a aborda, fiind mai depărtate de țărmul turcesc de cât de cel român, și mai lesne, prin urmare, a se sprijini de acéstă parte.

La Lom-Palanca, localitate pe Dunăre care forméză un nod de drumuri venind despre Vidin, Arcer-Palanca și Belgradjic la Vest, despre Sofia, la Sud, și despre Cibru-Palanca și Rahova la Est, vedetele noastre de la Rast semnală o mișcare activă de trupe turcesci. D'asupra Lom-Palancei se concentrase, sub protecțiunea bateriilor de pe deluri, o întinsă tabără de infanteriă ale cărei corturi se vedeau fórté bine de pe malul român. În port erau adunate mai multe șăicî, bărci și vase de tot felul cari, unele se refugiase aci spre a se adăposti de obuzele noastre din Calafat și Ciuperчені, altele se strânsese din Cibru-Palanca și din josul Dunărei pe acest punct, în fața cărui nu era artileriă pe malul român. Fie că acéstă adunare de trupe turcesci la Lom-Palanca să

fi avut de motiv mergerea în ajutorul Rahovei și Nicopolei, fie că să fi pregătit un atac asupra teritoriului român, comandantul corpului al II-lea, general Radovicî, ordonă colonelului Anghelescu G. a concentra în grabă trupe din Băilescî, Moțaței, Galicea-mare, Bistreț și Jighera, spre a întări pe cele de la Rast. Neîntârziat sosiră pe acest punct batalionul al 3-lea de vânători, un batalion din regimentul al 10-lea de dorobanți, câte-și patru escadrone ale regimentului al 5-lea de călărași, și bateriile a 2-a și 6-a din regimentul al 3-lea de artilerie.

La $\frac{25 \text{ iunie}}{7 \text{ iulie}}$, tunurile române deschid focul îndreptându-l asupra taberei inamice, asupra portului și întăririlor orașului Lom-Palancei. Bateriile turcesci răspund pe dată, dar artileria noastră dovedește o evidentă superioritate asupra celei inamice. Pe când acesta nu reușește a ne cauza vre-o pierdere, artileria română, din contră, demonteză, de la început, trei piese turcesci, și silește bateria potrivnică a-și schimba pozițiunea. O grindină de obuze este asemenea îndreptată asupra infanteriei turcesci, care rădică imediat corturile și pogoră în vale spre oraș, unde se adăpostesc.

Către sêră focul nostru înceteză, dar reîncepe a doua zi $\frac{26 \text{ iunie}}{8 \text{ iulie}}$, la 3 ore dimineța, și se

concentră cu totă vigórea asupra oraşului întărit și asupra portului. Bateriile turcescǐ demontate cu desăvîrșire, sunt reduse la tăcere, vasele din port sunt cufundate saũ distruse, și trupele otomane golesc Lom-Palanca, care arde în flacări de tóte părțile.

Asemenea severe acte militare nu erau, negreșit, de cât răsplata și întórcerea relelor și vrăjmășiilor ce Româniĩ, de la începutul luptei le suferise de la Turcǐ, fără a le fi provocat; ele erau îndreptate nu în contra unor sate și orașe fără întăriri și lipsite de apăratori, cum fuseseră cele românescǐ, ci pornite de la oștenĩ la oștenĩ și potrivite cu legile resbelului și cu dreptul de legitimă apărare.

Prin trecerea armatei rusescǐ peste Dunăre, flancul drept al zonei sale de operațiuni de până acum la gura Oltului rămăsese degarnit de trupe, ast-fel în cât pe aripa stângă a armatei române se produsese prin acésta un gol până spre Zimnicea. Divisia rusescă a 31-a din corpul al IX-lea, cu care divisia 4-a română avusese contactul la gura Oltului, se concentrase spre Séca pentru a-și efectua și ea trecerea peste Dunăre. Posițiunile și întăririle de la Turnu-Măgurele, Bulgarul și Flămânda, în fața Nicopolei, ținute până acum de divisiunea rusescă, rămaseră fără apărare. Acest gol, care

lăsa în aer stânga armatei noastre, și pe unde un inamic atent și gata a profita de greșelile adversarului, ar fi putut pătrunde saū spre a se arunca asupra flancului stâng al armatei noastre, saū spre a lua în reversū armata rusescă care pășise peste Dunăre, și a 'i amerința comunicațiunile cu malul stâng, acest gol periculos nu putea scăpa din vederea comandamentului român. Pentru a remedia la acest inconvenient, se prescrise generalului Manu a priimi spre stânga cu trupele sale. Divisia 4-a română, care până acum păzise Dunărea între Jiū și Olt, se întinse la $\frac{20 \text{ iunie}}{2 \text{ iulie}}$ pe malul stâng al acestui rîu, ocupând orașul Turnu-Măgurele, evacuat de garnisóna rusescă, cu regimentele al 5-lea și al 7-lea de liniă, regimentul al 3-lea de călărași și bateria 4-a din regimentul al 4-lea de artilerie. Intre gura Oltului și Flămânda remăseseră numai câte-va tunuri de piață rusesci cari aveau să opere de concert cu artileria română.

Din aceste noi pozițiuni la stânga Oltului, bateriile române ajutară prin focul ce deschiseră asupra Nicopolei, trecerea spre Sistov a pontónelor rusesci de cari s'a vorbit, în zilele de $\frac{27}{9}$, $\frac{28}{10}$, $\frac{29}{11}$ și $\frac{30 \text{ iunie}}{12 \text{ iulie}}$.

Cu începerea operațiunilor ofensive de către armata rusă, o problemă strategică și politică

de cea mai mare însemnătate se punea Statului român. Care avea să fie de aci înainte, și în urma strămutărei resbelului dincolo de Dunăre, atitudinea României? Oștirea românească trece-va și ea din defensivă în ofensivă, pășiva și dânsa peste Dunăre? În negativă, care-î va fi rolul și pozițiunea ulterioară? În cas afirmativ, în ce condițiuni se va face această trecere a Dunărei; fi-va ea în cooperațiune și strânsă legătură de acțiune cu armata rusă, sau independentă și separată, având sfera ei proprie, obiectivul său deosebit? Afară de interesele superioare ale țerei cari trebuia să cumpănite, afară de curentul și direcțiunea spiritului public de cari urma a se ține cont, mai erau încă alți factori importanți în soluțiunea acestor probleme, și acești factori erau întinderea și suficiența mijloacelor pentru o așa gravă întreprindere, aptitudinea și soliditatea uneltei cu care avea să se esecute, adică a armatei; și în fine, nu mai puțin decisive erau vederile și sentimentele guvernului și cercurilor militare rusesci în privința unei acțiuni combinate a celor două armate, a unei alianțe între ambele națiuni cari ar fi luptat alături peste Dunăre.

Nu era de tăgăduit că starea de resbel era proclamată și exista de fapt între statul român și statul otoman. Ast-fel, dar, cestiunea

de ofensivă și defensivă nu mai era determinată de cât de conveniențele și interesele fiecărei din părțile beligerante. Asemenea ofensivă fusese luată chiar de Turci în contra Românilor la începutul luptei, și dacă nu fusese împinsă mai departe, este, negreșit, său că proiectele, său că mijlocele Turciei nu erau pentru moment potrivite cu urmarea unei asemenea linii de purtare. Dar ce putea să garanteze pe Români că această situațiune nu va fi schimbată de cursul neprevăduț al evenimentelor, ce putea să-i asigure că la restabilirea păcei, ei vor fi considerați ca beligeranți; că Turcia va renunța, în privința lor, la tesele ei favorite de suzeranitate și vasalitate, va înceta a-i trata de rebeli, cum nu se sfiise până atunci a face prin actele sale oficiale, și că, neconstrînsă de succese militare netăgăduite ale armatei române, Pórta se va determina a recunósce suveranitatea politică și deplina independență a României ?

Aceste nesigurante, aceste îndoieli se reflectau în cugetele națiunei române, și dacă, este drept a recunósce, nu lipsea o parte a opiniunei mai prudentă, mai pucin îndrăznéță, care sprijinindu-se pe incertitudinile, primejdiile și sacrificiile nemésurate ce putea să impună țerei eșirea din atitudinea ce ținuse până

acum, considera urmasia defensivei ca tot ce se putea face mai bun și pe viitor, nu mai puțin exista în spiritul public un alt curent setos de acțiune, aprins de o nobilă ardere și un răpitor avânt, care credea că pentru România ora hotărârilor virile și faptelor audace a sunat. Această însemnată porțiune a opiniei privea trecerea în ofensivă și pășirea armatei române peste Dunăre ca consecvență logică și absolută a situației prezente, din care putea numai să isvorască pentru țară foloșele ce era în drept a aștepta pentru viitorul ei. Nu este îndoială că, de și divergente în vederile lor, ambe aceste curente erau de o potrivă inspirate de interesul și iubirea de patrie.

Alt element care trebuia, negreșit, examinat în cestiunea intrării României în rebel ofensiv în contra Turciei, erau vederile acelei puteri care pornise lupta actuală, aprecierile guvernului Rusiei în această privință, și chipul cum comandamentul armatei rusești ar fi înțeles a se combina acțiunea oștirilor ruse și române pe același teatru de operațiuni în Bulgaria. Căci până aci nu era între guvernele imperial și domnesc de cât o înțelegere circumscrișă, o convențiune formală numai într-un câmp privea dreptul de trecere al trupelor rusești

prin România, dar nu și alianță politică și militară în vederea participărei ambelor state la resbelul în contra Turciei.

Cabinetul român, reflectând la împrejurările ce puteau decurge din situațiunea prezentă, și în fața îngrijirilor cari mișcau națiunea, căutase a ispiti cugetele miniștrilor și bărbaților de stat ruși cari se află atunci în România asupra unei cooperări eventuale a armelor române peste Dunăre. Cei mai mulți dintr'înșii, și în fruntea lor dirigențele și organul autorizat al politicei rusesci, cancelarul imperiului principe Gortchiacoff, se arătară reci și pucin îndemnători pentru o asemenea acțiune comună din partea Rusiei și a țerei noastre.

Fie grija de a cruța politica rusescă de greutate și a nu deștepta, prin atragerea după sine a României în resbelul peste Dunăre, susceptibilități saū bănueli din partea altor cabinete— motive prin care bărbații de stat ruși căutaū a explica declinarea alianței române—fie ținta de a păstra mâna liberă pentru orî-ce combinațiuni la încheierea păcei, și a se scuti, față cu România, de îndatoriri și legăminte cari ar fi putut face pedici, reeși însă clar din răspunsurile principelui Gortchiacoff că la epoca de care este vorba, adică în correntul lunelor lui maiū și iunie, cabinetul ru-

sesc nu numai că nu dorea cooperatiunea română peste Dunăre, dar privea, chiar, propunerea și admiterea ei ca o micșorare a prestigiului Rusiei, ca o îndoială în puterea ei.

La nota ce adresase guvernului rus, cel român, spre a expune dificultățile ce-î crease evenimentele prin izbucnirea conflictului rusoturc, prin intrarea armatelor ruse în țeră, încheierea convențiunei din aprilie și prin agresiunile turcesci ce urmau, dificultăți pentru a căror învingere națiunea română se vede silită a face toate sacrificiile și a împinge până la extrem resbelul cu Turcia contând întru acésta pe sprijinul și alianța Rusiei, d. de Nelidoff, capul cancelariei diplomatice din quartierul-general al armatei imperiale, fu încercinat să răspundă, în numele guvernului său, că România poate, pe risicul și pericolul ei face resbel Porței, dacă-l crede în interesul său, dar că Rusia nu poate ai promite sprijin în acésta. Cât pentru acțiunea împreună a armatei române cu armata rusă, imperiul Rusiei se crede în măsură, prin propriile sale forțe și fără sprijinul oștirea române, a termina resbelul cu Turcia.

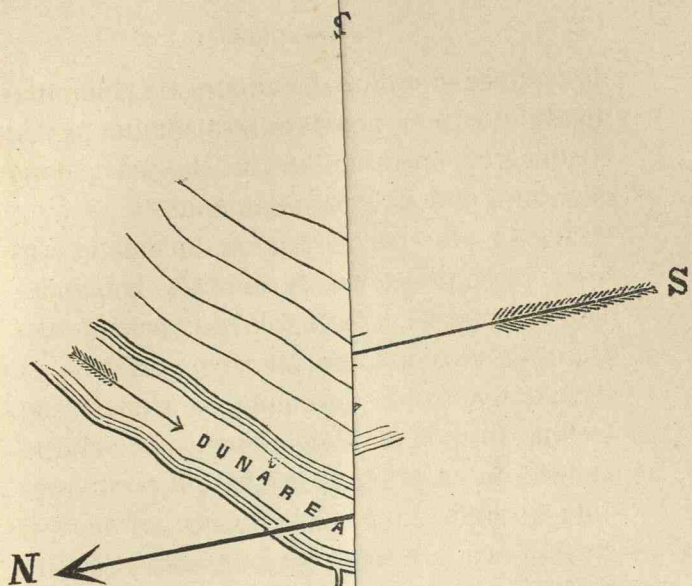
Iar în cazul când armata română ar păși peste Dunăre, atunci, dicea nota d-lui de Nelidoff, acésta armată va trebui să se pună sub

direcțiunea și ordinele imediate ale comandamentului rusesc, neputându-se admite pentru conducerea operațiunilor în Bulgaria, două direcțiuni și două comandamente.

Acesta era, dar, răspunsul diplomației rusesci. În ce privea partea militară, comandamentul imperial care se folosise, precum am văzut, de concursul ce aflase în prezența și vecinătatea trupelor române pe Dunăre, nu declina, în mod absolut, o eventuală acțiune comună în casurile în cari s'ar fi putut prezenta în viitor, însă, cum s'a spus, sub rezerva expresă ca această acțiune să fie întocmită ast-fel ca ori unde trupe de ale noastre ar fi venit în contact cu trupe rusesci, cele d'ânteiu să fie deplin subordonate acestor din urmă; diversele unități tactice române să fie repărțite și amestecate în unitățile și corpurile imperiale, întreaga direcțiune, în fine, și comandamentul cu toate drepturile sale ierarhice, să procedă numai de la Ruși.

Ființa proprie a armatei române, ar fi fost ast-fel anihilată; acțiunea română cu desăvîșire absorbită de acțiunea rusescă.

Negreșit că o asemenea situațiune dependentă care ar fi făcut să dispară individualitatea română, nu se putea primi de națiune și de Suverănul ei, cap suprem al armatei,

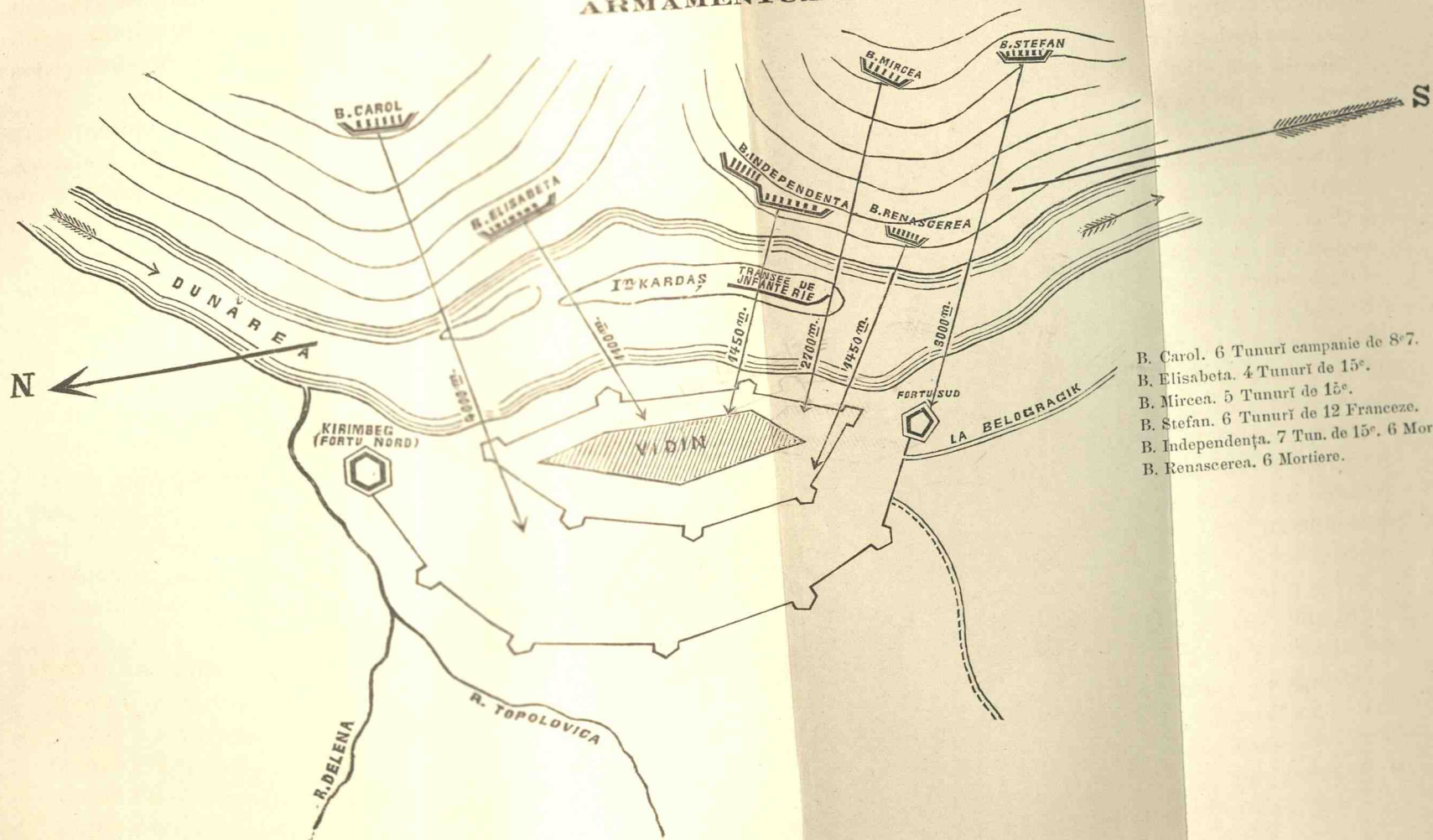

Carol. 6 Tunuri campanie de 8^c7.
Elisabeta. 4 Tunuri de 15^c.
Ireca. 5 Tunuri de 15^c.
Stefan. 6 Tunuri de 12 Franceze.
Independența. 7 Tun. de 15^c. 6 Mortiere.
Renascerea. 6 Mortiere.

R. DELENA

SCHIȚA DE POZIȚIILE BATERIILOR DE LA CALAFAT

ȘI ARMAMENTUL LOR

- B. Carol. 6 Tunuri campanie de 8^e7.
- B. Elisabeta. 4 Tunuri de 15^e.
- B. Mircea. 5 Tunuri de 15^e.
- B. Ștefan. 6 Tunuri de 12 Franceze.
- B. Independența. 7 Tun. de 15^e. 6 Mortiere.
- B. Răsărire. 6 Mortiere.

care nu înțelegea să abdice înalta autoritate oștășească ce-i da Constituțiunea țerei asupra forțelor naționale. Vom vedea în curând cum cursul evenimentelor va aduce pe Ruși la căință pentru mândria dovedită la început față cu alianța română, și pentru nesocotința în care ținuseră concursul armatei noastre.

Se decise, dar, că trupele române își vor păstra acțiunea lor deosebită, și că-și vor alege și urma operațiunilor povățuite numai de interesele lor proprii și de împrejurări.

Pentru a conduce în persoană aceste operațiuni, Domnul Carol porni la $\frac{27 \text{ iunie}}{5 \text{ iulie}}$ la cuartierul-general al armatei sale la Poiana.

Situațiunea forțelor române din fața Vidinului era, la finele lui iunie, cu totul alta de aceea din $15/27$ mai, când Domnul le trecuse în revistă. Lucrările de fortificare de la Calafat fuseseră împinse cu vigore, și ele erau acum ast-fel complectate în cât făceaă din această pozițiune un rézim solid și tot de-o-dată un punct care se putea utiliza în luarea ofensivei decătre trupele noastre. Aceste lucrări aduceaă laudă oficierilor noștri de geniū și de artilerie, și constaă, în întregul lor, din următoarele întăriri*): bateriile *Carol* cu 6 tunuri de calibrul 8 cm. Krupp; *Elisaveta*, 5 tunuri de 15 cm.

*) A se vedea schița alăturată.

Mircea, cu 4 tunuri de 15 c.m.; *Ștefan-cel-Mare*, cu 6 tunuri de 8 cm. Krupp; *Mihaii-Vitezul*, pentru 15 tunuri; *Independența No. 1* cu 6 mortiere de 15 cm.; *Independența No. 2* având 7 mortiere de 15 cm.; *Independența No. 3*, cu 6 mortiere asemenea. Aceste baterii erau legate între dênsele prin tranșele pentru infanteriã, și în comunicațiune prin fire electrice aședate de telegrafia de companiã. Apoi se împresurase Calafatul cu o incintã continuã și cu lucrãri înaintate, fãcându-se despre Mèdã-Nópte douè linii de apãrare cu redutele: *No. 6* (4 tunuri și 200 ómenì garnisónã) *Transilvania*, *Bucovina*, *Libertatea*, *Belgia*, *26 Aprilie*, în prima liniã. Prin destuparea vechilor șanțuri sãpate în rèsbóiele anterióre în jurul Calafatului, se formase a doua liniã de apãrare. Cu situațiunea sa din naturã favorabilã pe un platoù înaintând în Dunãre și dominând malul turcesc, precum și cetatea Vidinului, cu lucrãrile de întãrire și cu trupele sale de apãrare, Calafatul era de acum anevoioe de luat printr'o singurã opintire și un atac de forșã. Indrãzneș, dar, și imprudent ar fi fost inamicul dacã ar fi venit sã se lovèscã în frunte cu tóte aceste întãrirì în dosul cãror se afla în prima liniã 10,000 ómenì, cu o numerósã artileriã, și carì mai aveaù în jurul și în apropiere

rea lor imediată încă o dată atâta număr de trupe care le putea alerga imediat în ajutor.

Căci comandantul suprem român își împărțise ast-fel forțele în cât la cas de luptă, să le pótă aduna repede pe punctul amenințat. Așa, afară de garnisóna permanentă a Calafatului, el mai putea concentra într'o singură etapă și asvârli pe acest punct: 4 bataliône cu 8 tunuri ce se aflaũ la 6 kilometre, la Ciurpereni, 2 bataliône aflate la 10 kilometre, la Golentș și Maglavit, 10 escadróne de cavaleriã puteaũ alerga într'un trépãd de la Poiana; din Fóntâna-Banului, la 22 kilometre de Calafat, și din Cetate la 25 kilometre, se puteaũ aduce 6 bataliône 1 escadron și 12 tunuri. Peste tot, și cu trupele din Calafat, mai bine de 20,000 luptãtori cu 80 tunuri de piațã și de câmp, sprijiniți de întãriri solide, se puteaũ opune nãvãlitorului care ar fi venit direct asupra câmpului întãrit. Și în spatele acestor forțe mai eraũ, ca rezervã, trupele divisiunei a 3-a de la Bãilescı, Moțãței, Rast, Negoii, Bistretș până la bãlțile Maceșului și Jigherei, încă vre-o alți 10,000 ómeni.

Este cert că inamicul ar fi întîmpinat greu-tãți serióse și perderi cari 'l ar fi slãbit mult, dacã ar fi întreprins un atac de front asupra Calafatului.

Din bombardările urmate până acum , din numărul gurilor de foc, din lucrările ce veduse rădicându-se și din mișcarea trupelor împrejur , Turcii erau în măsură să cunoască tăria defensivă ce dobândise această localitate. Ei o puteau încă aprecia din propria lor experiență, când în resbelul din 1854 Achmet pașa, întărit la Calafat cu 15.000 ómení, respinse luni întregi asalturile Rușilor lui Anrep. Și atunci Rușii nu atacaú partea cea mai tare a pozițiunei, frontul despre Dunăre, ci partea despre Nord și Est.

De astă dată Turcii nu puteau , decí, combina cu succes o operațiune de felul acesta de cât făcênd demonstrațiuni asupra Calafatului, și căutând a executa trecerea saú mai sus, spre Gârla-Mare și Cetate, saú mai jos între Ciuperceni și Désa, și a lua în revers saú a întórce pozițiunea. Dar capul armatei nóstre prevêduse măsurile pentru ambele eventualități, putênd, în primul cas, opune inamicului 10 până la 15 batalióne, 4 escadróne și 24 tunuri aflate pe linia Gârla-Mare, Golent, trupe cari ar fi priimit sprijinul altor 4 batalióne cu 12 tunuri de la Moțaței , precum și a câtorva batalióne ce se puteau detașa din Calafat. Aceste trupe aflaú o rezervă în forțele staționate la Băilesci. Iar în al doilea cas, acel al

trecerei inamicului între Ciuperceni și Désa, acesta ar fi fost întâmpinat de cele 4 batalioane cu 8 tunuri din Ciuperceni, de 10 escadrone care aveau ordin a alergera din Poiana, și de trupe ce s'ar fi pornit din Calafat.

Aceste erau măsurile care fuseseră chibzuite pentru a susține lupta, dacă armata turcescă de la Vidin ar fi cercat să forțeze pozițiunea de la Calafat. Cu prevederea de care se inspiră oricare adevărat căpitan când, pregătind pentru sine succesul și înfrângerea pentru inamic, nu pierde însă din vedere și nestatornicia sorții și puțința neisbândeii, comandantul armatei române nu lipsise a se preocupa și de cazul când trupele noastre nu-și ar mai fi putut urma apărarea la Calafat, și ar fi fost nevoite a se retrage asupra diviziunii a 3-a, la Băilești. În această direcțiune, și în special pe valea lui Bălsan, se recunoscuse punctele cele mai favorabile cari au servit drept câmpuri de luptă și în războiele anterioare, și pe cari se dispuse a se ridica un alt șir de lucrări și de întăriri, spre a constitui pentru armata română o a doua linie de apărare.

Trupele aveau instrucțiunile, ordinele de marș, itinerarele prescrise de mai înainte spre a fi gata a porni la cel d'ânteu semnal; ele erau neconținut deprinse și ținute în mișcare

prin exerciții, apeluri, alarme de zi și noapte, străbătând, spre încercare, de mai multe ori distanțele ce aveau să percurgă spre a lua pozițiunile cari trebuiau ocupate în cas de atac. Aceste mișcări și exerciții, cari nu se mai executaă acum pe câmpul de manevre, ci în apropierea inamicului, erau o minunată școlă pentru oficiali și soldați, și-i făceau să se pătrundă și mai adânc de încrederea în sine și în șefii lor.

Mersul evenimentelor din a doua jumătate a lunii lui iunie și de la trecerea Rușilor peste Dunăre, lăsa să se prevadă că trupele turcesci de la Vidin, cari până atunci nu luase ofensiva, se vor ține de aci înainte în defensivă. Ele nu mai aveau acum, în proporțiune cu forțele române ce le steteau în față și cu mijlocele lor sporite de apărare, efectivul suficient pentru a întreprinde cu folos o serioasă operațiune ofensivă asupra Calafatului și a teritoriului român. Ba erau chiar indicii neîndoioase, precum fusese marșul spre Arcer și Lom-Palanca a colonelilor canoate de artileria noastră la Ciuperceni și Rast — indicii cari nu scăpase din observațiunea cuartierului-general român — cari dovedeau temeinic că acel efectiv al trupelor din Vidin începuse a scădea prin detașări de forțe ce se porneau spre Răsăritul

Bulgariei, în urma trecerei Dunărei de către Ruși și luării Sistovului.

Diferite înștiințări și serviciul de informațiuni semnalase, asemenea, cuartierului nostru general că noii ajutoare nu sosise armatei turcesci la Vidin. Iar mișcarea de trupe inamice spre Est se încunoscise pe dată comandantului divisiunii a 4-a română peste Jiū, spre a fi cu priveghiere asupra unei întreprinderi eventuale în contra pozițiilor sale, și-i se prescrisese a preveni tot-de-odată și pe comandantul ruș învecinați despre această mișcare.

Acum când agresiunile turcesci în contra teritoriului român erau cu desăvârșire stăvilite prin energia și vigilența apărării din partea oștirilor române, și prin desfășurarea întâmplărilor peste Dunăre; când defensiva noastră pe malul stâng nu mai păstra importanța ce avusese până aci, căci Turcii aveau actualmente destul de lucru peste Dunăre pentru ca o ofensivă serioasă din parte-le asupra noastră să mai fie mult de temut, se presinta din nou și într'un chip și mai stăruitor întrebarea: care va fi de aci înainte atitudinea armatei române? La atâtia cugetare răspunsul părea simplu. România își împlinise scopul, armata misiunea ei. Dar privind lucrurile mai departe și din punctul de vedere politic, și din cel militar,

se putea lesne vedea că împrejurările nu erau atât de liniștitoare.

Independența României fusese, în adevăr, proclamată de națiune, dar nu-și aflate încă până aci consecrațiunea prin vre o recunoscere formală din afară. Cabinetul rus, chiar, nu se arătase rău voitor acestui act; nu făcuse însă în privința-î nici o declarațiune oficială. La terminarea resbelului și încheierea păcei, avea, negreșit, să se decidă această ces-tiune care, pe lêngă interesul capital ce avea pentru țera noastră, era și de domeniū internațional fiind o modificare importantă în stipulațiunile tractatului de Paris din 1856. Dar rămânea totuși un necunoscut, acesta era situațiunea în care resbelul actual va lăsa pe Turcia. Fi-va ea cu desăvîrșire învinsă și sdorbită, sau rămânea-va-î încă destulă vigóre și influență spre a se opune și a face să nu isbutescă aspirațiunile de neatêrnare desăvîrșită a României? Din acest punct de vedere, Româniî nu puteau de cât să dorescă slăbirea mijlócelor de rezistență morală și materială a guvernului turcesc, și ei trebuiau să facă tot ce le sta în putință spre a ajuta la această slăbire.

De altă parte, cu cât națiunea română ar fi fost în măsură să facă să valoreze în favórea-î

resultate militare mai complete, obținute de dânsa și prin singurile sale puteri față de guvernul otoman, cu atât mai multă autoritate putea ea să dea revendicațiunilor sale politice. Căci nu pe bine-facerile progresului, nu pe privilegiile unei civilizațiuni mai înaintate și unei culturi superioare se puteau întemeia Turcii pentru a revendica supremația rasei lor asupra poporului român; ei își sprijineau pretensele titluri de dominațiune pe dreptul de cucerire, pe forța armelor. Românii trebuiau, dar, să dovedescă că aceste titluri erau nedestoinice, caduce și perimate.

Acastă dovadă nu era încă destul de conchițătoare din faptele de pîn'acum ale armatei române. Și Sêrbia luptase în trecutul an 1876 în contra Turciei, însă părăsită de noroc și neobținînd succese definitive, statul sêrbesc fusese redus la dependența de mai înainte către Pórtă. Acésta putea să fie și sórta țerei nóstre dacă Turcia nu era deplin învinsă, și învinsă cu concursul activ, cu participarea directă a armelor românesci. Nu puteau, fără rușine, a se întórcé Românii sub suzeranitatea turcescă pînă a nu fi întrebuițat tóte mijlócele, pînă a nu fi sleit tóte puterile în apărarea dreptului lor. Libertatea și neatâr-narea popórelor, aceste bunuri prețioase, nu

sunt de dar. Ele numai cu mari jertfe se obțin, și temelia lor este puternică când este stropită cu sângele eroilor ce-și dau viața pentru patrie.

Considerațiunile aceste pătrundeaū din ce în ce mai mult guvern, opiniune publică, conștiința națională. Ele înmulțeaū pe fie-care și numărul aceloră cari priveaū acțiunea energetică și trecerea Dunărei de către armata noastră ca o manifestațiune necesariă a vitalității României, ca o îndatorire pentru onórea și viitorul ei. Hotărîrea națiuneii și a Suveranului era acum fixată, oștirea românescă va lua ofensiva și va trece Dunărea, operând în mod independent de armata rusescă.

Inainte de a păși la executarea acestei hotărîri, trebuia să se procedă la determinarea clară și precisă a viitóreii acțiunii, să se asigure tóte pregătirile pentru a o face să isbutescă. Acéstă acțiune ne avênd a fi condusă în cooperațiune cu armata rusă, ea avea, deci, a fi îndeplinită cu singurile mijlóce ale armatei române. Urma, mai ântêiū de tóte, a se alege obiectivul strategic, liniile de operațiuni, a se stabili tóte dispozitivele pentru trupe. Obiectivul se afla indicat, atât din privirile politice cât și din cele militare. Acesta era, pe lângă ocuparea punctelor celor mai importante pe

malul drept al Dunărei despre Rahova până la Florentin, luarea de către armata română a cetății Vidinului. Scopul ce urmărea România fiind de a se afirma ca parte beligerantă în acest resbel, și de a trage din această situațiune, la încheierea păcei, folósele ce comporta, ea avea trebuință să ia în stăpânire zălóge cu cari să fie garantată în contra relei voințe și opunerei Porței în privința noii stări politice ce-și crease națiunea română prin proclamarea independenței sale.

Din considerațiuni militare, acest obiectiv presinta avantagiul de a scuti armata română de orí-ce amestec cu armata rusă, care avënd de țință Constantinopole, își mărginise, din-cóci de Balcani, câmpul seú de operațiuni în partea răsăriteană a Bulgariei, între riul Vid și țărmul mării Negre. Oștirea românescă nu făcea, dar, de cât să strămute pe cea-laltă parte a Dunărei situațiunea sa strategică de pe partea stângă, din Olt în fața Timocului; această oștire avea acum să opere între Isker și Timoc luând contact spre Vid cu aripa dréptă a armatei rusesci, iar teritoriul coprins între aceste riuri până în Balcani, formând Bulgaria apusénă, oferea trupelor nóstre o zonă îndes-tulátóre operațiunilor și scopului ce urmăreú.

In ordinea măsurilor de luat și mijlócelor

de pregătit pentru ofensiva armatei române, din cele mai importante erau, fără îndoială, acelea ce priveau legătura și comunicațiunile cu țera a trupelor ce aveau să opere peste Dunăre, și asigurarea aprovizionărei lor regulată și neîntreruptă cu obiecte de subsistență, cu material și munițiuni de resbel. Nu numai pentru îndestularea diferitelor trebuințe ale unei armate, dar și pentru a asigura linia ei de retragere, trebuia a se stabili un pod permanent pe Dunăre. Apoi acest pod urma să fie apărat, în susul și în josul apei, printr'un baragiū de torpile în contra întreprinderilor flotei și monitoarelor turcesci.

Țera noastră, care se măgulise mult timp cu speranța că autoritatea marilor puteri europene și o apreciere dréptă și sănătósă a Porței o va lăsa în afară de conflictul ce se iscase, socotise că, în cas extrem, nu va avea a se îngriji mai departe de cât numai de a face să i se respecte teritoriul. Ea nu cređuse în probabilitate de a fi împinsă de împrejurări mai încolo de cât susținerea unui resbel defensiv, și nu se așteptase la eventualitatea de a fi silită să pășescă cu oștirea sa peste Dunăre și să strămute lupta în câmpiile Bulgariei. Este, dar, lesne de înțeles că atunci când se recunosc necesitatea trecerei în ofensivă, tóte

mijlocele nu erau pregătite pentru a o întreprinde imediat.

Ast-fel serviciul nostru de pontonieră avea un material suficient pentru trebuințele defensive ale armatei, pentru trecerea cursurilor de apă din interiorul țării noastre, dar acest material nu era calculat în vederea unui râu care, cu Volga, ocupă primul rang în Europa, pentru un covent de apă ca Dunărea, atât de puternic, atât de larg pe tot percursul după ce ese din strâmtórea Porților-de-Fer.

Materialul pentru un pod atât de important trebui a se pregăti acum sub graba împrejurărilor, și, spre acest sfârșit, se concentră la Craiova tóte forțele de care se putea dispune în lemnărie și lucrători.

Din ordinul comandantului armatei, se constitui o comisiune compusă din colonelul Arion, din artileria; loc.-colonel Berindeiú, căpitanii Giosan și Vasiliu, din geniú, și locotenentul de marină Isvoranu, cari priimiră însărcinare a căuta și propune mijlocele cele mai repedi pentru înființarea podului necesar pentru trecerea armatei peste Dunăre. Acéstă comisiune își împlini cu zel, activitate și competență demne de tótă lauda, mandatul ei, și tóte amăruntele tehnice și practice ale problemei ce avea de deslegat priimiră o nemerită soluțiune.

Nu rămânea de cât să se procedă la executare.

Sub direcțiunea specială a căpitanului Vasiliu, și cu concursul companiei de pontonierii ai armatei, se desfășură o neobosită activitate pentru facerea acestui pod. O dată terminat, vasele, plutele, pontónele, portierele, etc. aveaă să fie pogorîte pe Jiú în Dunăre, și împreunate pe punctul unde comandantul armatei române avea să decidă aruncarea podului. Dar ducerea la capăt a unei asemenea lucrări nu era scutită de întârzieri și de greutate, căci o însemnată parte a materialului de cherestegia disponibil în țără fusese absorbit de trebuințele armatei ruse, și de podurile ce dânsa avusese a stabili peste Dunăre. Cheresteaua însăși urma a se pregăti la fereastrăie, în munți, și aduce de la mari distanțe, ceia ce impunea o notabilă pierdere de timp.

Apoi în ce privea torpilele pentru apărarea podului, serviciul nostru de pirotehniă militară nu avea o aprovizionare care să fi fost îndestulătoare pentru îndoitul baragiú ce urma a se aședa în apele râului, de ambele părți ale podului. Nu erau pregătite elementele, materiile prime, instalațiunile speciale pentru a se putea confecționa în țără asemenea torpile. Armata rusescă își sleise și ea aprovizionarea prin propriile ei necesități, și nu pu-

tea înlesni în această privință trebuința armatei române. Acésta era, dar, silită a-și procura de la fabrici din afară, și a aștepta să-și sosescă aceste munițiuni de resbel.

Ne am întins în descrierea acestor amărute, fiind-că am cređut necesariu a arăta motivele cari întârziară ofensiva română hotărîtă în principiū pe la finele lui iunie, dar care nu se efectua de cât la $\frac{20 \text{ august}}{1 \text{ septembrie}}$ de către întréga nóstră armată de operațiune. Câte cerințe, câte ajutóre, câte lipsuri nu trebuiesc îndestulate într'o oștire, înainte de a purta aceea strașnică acțiune a răsboiului pe tărâm inamic. Și dacă state mari și puternice cari au intrat în luptă fără îndestulă pregătire au plătit cu influența, cu prestigiul militar și cu mărirea lor grăbite întreprinderi, cu cât țări mai mici și mai restrânse în putere nu sunt ele mai mult expuse la rele și pericole cari le pot pune în joc chiar existența, dacă nu chibzuesc toate mijlócele, dacă nu-și asigură toate elementele de succes în ora supremă în care pot fi chiămate a-și susține cu armele drepturile și onórea lor. Fericite națiuni cari nu perd din vedere că în ordinea socială și politică, ca în ordinea naturală, numai indiviđii și speciile vigurose, armate pentru apărare, nu per și nu sunt nimicite în lupta pentru viață, și cari

folosesc timpurile îndeletnice și liniștite ale păcei nu în slăbiciune și în moleșire, ci în labóre, în împuternicire fizică și intelectuală — căci *mens agit molem*, mintea conduce materia.

Până la complectarea tutulor pregătirilor pentru a o pune în stare a lua ofensiva, armata română trebuia a se menține încă în defensivă. Trupele noastre nu erau însă inactive; ele se preparaă chiar de acum la misiunea lor viitoare. Comandamentul și statele-majóre studiaă planul de operațiuni, recunoscăă punctele de trecere ale Dunărei, preparaă cartele, regulaă dispozitivele de marșuri și etape. Intendența și serviciile de administrațiune ale armatei, ajutate de legile și regulamentele de recuisițiune în timp de resbel, de ofrandele și darurile voluntare cari nu sleiaă, complectăă depositele, pregăteaă și asiguraă transporturile. In fine trupele își întăreaă efectivele, își lărgeaă cadrele, daă cât mai multă cohesiune unităților cari fuseseră din nou create.

Cu ocasiunea punerei oștirea pe picior de resbel, noui regimente de dorobanți și de artileria se formase. Aceste regimente, cari se alcătuiră cu înlesnire grația sporului de contingente chiămate sub arme, se încadrase în divisiunile și corpurile active, și se instruiseră și consolidaseră atât de repede în cât puteă merge

împreună cu vechile regimente. Înainte de a fi trimise în foc, ele aveaŭ a-și primi acele însemne cari, pentru corpurile armate, constituiesc sufletul în care se concentrează viața și sentimentele cele mai înalte ostășesci — drapelele.

Ceremonia acésta se îndeplinește într'un chip cu deosebire solemn, în acele împrejurări, la cuartierul-general din Poiana. După ce, conform frumoasei tradițiuni urmată în oștirea noastră, se săvârșește ceremonia care cheamă asupra stégului bine cuvântării ceresci și-i dă o religioasă consecrațiune, Domnul și capul suprem al armatei înmână însemnul fie-cărui regiment comandantului său, înconjurat de o delegațiune de toate gradele, și adresează trupelor următorul ordin de ȳi :

Către nouile regimente de dorobanți și de artilerie.

« Dându-vă drapelul corpului, vă încredințez
« onórea României, pe care o pun ast-fel sub
« scutul curagiului, devotamentului și abnega-
« ționei vóstre.

« Pentru prima óră se presintă solemnă
« ocașiune d'a primi drapelul în preȳioa merge-
« rei pe câmpul de onóre ; căutați a-l încununa
« d'o neperitóre gloriă.

« Nu uitați nici o dată că drapelul este sim-

« bolul Patriei; cea mai mare onoare pentru voi
« este de a vă da viața pentru a-l apăra și a-l
« păstra în mânele vóstre, făcându-l pururea
« să fálfăie peste tóte obstacolele ce va învin-
« ge vitejia vóstră.»

CAROL

Din marele cuartier-general de la Poiana 17 iulie 1877.

CARTEA PATRA

APĂRAREA DUNĂREI.

(Urmare)

Repede ochire asupra evenimentelor petrecute peste Dunăre de la a doua jumătate a lui iunie până în primele zile ale lui iulie. — Actualul plan de campanie al Rușilor, și depărtarea de la planurile urmate în războiele anterioare între Rusia și Turcia. — Armata rusă în Bulgaria se împarte în trei fracțiuni. — Centrul înainteză spre Balcani, stânga spre râul Lom, dreapta spre râul Vid — Expedițiunea generalului Gurko peste Balcani. — Cererea Rușilor pentru ca armata română să-i ajute în atacul asupra Nicopolei. — Motivele care determină comandamentul român a ordona ca trupele noastre să participe la această operațiune. — Concursul dat de trupele române de la Turnu-Măgurele și Islaz la acest fapt de arme. — Prima luptă a Rușilor înaintea Plevnei, și învingerea lor de către trupele lui Osman pașa. — Silințele desfășurate de Turcii pentru energica continuare a războiului. — Concentrarea forțelor rusești pentru a răzbiuna insuccesul din 8/20 iunie. — A doua bătălie înaintea Plevnei. — Victoria Turcilor. — Perderile simțitoare ale Rușilor.

Înainte de a continua cu nararea faptelor oștirei române, este de trebuință să aruncăm o privire peste Dunăre, și să urmărim acolo desfășurarea și mișcările armatei rusești, căci de aci rezultară evenimente a căror însemnătate a impus armatei noastre o acțiune cu totul alta de aceea ce era prevădută la început.

Comandamentul armatei imperiale hotărîse a se depărta, de astă dată, de planul care se urmase în tot-d'a-una în războiele d'între Ruși și Turci pe câmpiile Bulgariei, plan care consta în executarea unor operațiuni avînd de scop mai întîi cucerirea primei linii de apărare a Turcilor, Dunărea. Stăpîni pe această linie strategică, silințele Rușilor se îndreptau apoi asupra quadrilaterului Rusciuc-Silistra-Varna-Șumla, unde-și constituia o basă secundară pentru a-și deschide trecerea peste Balcani și a înainta spre Constantinople. Planul acesta devenise oarecum clasic fiindcă de la 1768, de cînd începe a se strămuta peste Dunăre războiul între Rusia și Porta, și până la 1854, el fusese invariabil executat de toate căpeteniile armatelor rusești, de Romanzoff, Suvaroff, Michelson, Prosorovski, Kamenskoi, Kutusoff, Wittgenstein, Diebitch, Gortchakoff, Paskievitch. Executarea lui lua în tot-d'a-una două, câte o dată și mai multe

campanii. Regulat Turcia, cu excepțiune de anul 1829, se îndupleca la pace înainte ca Rușii să fi trecut Balcanii și să se fi îndreptat spre Andianopole.

De rândul acesta marele-duce Nicolae concepuse alt-fel operațiunile armatei în capul cărei se afla. Pornind de la convingerea că Turcia se afla acum mai slăbită de cât în trecut, pe când Rusia, din contră, dispunea de forțe și de mijloce mai întinse pe cari i le dedea organizațiunea sa militară întărită, îmbunătățirile progresului precum : armament perfecționat, material de resbel îndelung pregătit, înlesniri de transport și comunicațiuni prin căile ferate ale imperiului rusesc și prin liniile de drum de fer cari le întâlnea pe teritoriul român, comandantul rus voia a da armatei sale acea energiă și repeđiciune cu cari se conduc astăđi răsbóiele moderne prin punerea în mișcare de mase mari, permițând a da lovirii decisive și a ajunge mai curěnd la scop.

După trecerea sa peste Dunăre, marele-duce Nicolae își împărțiise armata în trei mari fracțiuni. Centrul era format de corpul al VIII-a (general Radetzki) și de o colónă specială cuprinděnd $43\frac{1}{2}$ escadróne de cavaleriă, $10\frac{1}{2}$ batalióne de infanteriă și 38 tunuri, sub ordi-nile generalului Gurko. Acestei colóne, prin

preponderența trupelor călărețe, câtase a'î se da multă mobilitate și iuțelă, căci ea priimise misiunea de a înainta spre Balcani, și forțând trecătoarele acestor munți, de a împinge înainte prin una din acele mișcări îndrăznețe cum le executase armatele americane în ultimul resbel de secesiune, și cari, de la dînsele, a'au priimit denumirea de *raid*, adică de alergare călare. Printr'o asemenea mișcare grabnică, colóna generalului Gurko avea a merge pe neresuflata până în Rumelia, a se ivi deodată în spatele inamicului și a răspîndi, prin sosirea sa neașteptată, spaima și confuziunea în concentrările lui, amenințînd calea spre Andrianopole și Constantinopole.

Stînga armatei era compusă din corpurile al XII-a și al XIII-a, avînd la început în urma lor corpul al XI-a. Sub comandamentul marelui-duce moștenitor, aceste corpuri urma'au a face asediul Rusciucului, și a ține în loc armata turcescă care se afla în cuadrilater sub ordinile directe ale serdarului-ekrem Abdul-Kerim. La extrema stîngă, în Dobrogea, se mai afla corpul al XIV-a. Dar acest corp însărcinat a opera izolat, a priveghia și a ține libere comunicațiunile cu Marea, era prea depărtat și despărțit prin numeroase forțe inamice

de armata țareviciului spre a putea da acesteia un ajutor eficace.

În fine drépta consta din corpul al IX-a (general Krüdner) care urma a se îndrepta spre Nicopole și a se întinde în sus pe Vid, acoperind centrul armatei rusesci. Pe lângă tóte aceste trupe mai era corpul al IV-a (general Zotof) din care o parte trecuse Dunărea, iar cea-l-altă parte se afla încă în România, și acest corp era destinat saũ a întări aripile, saũ a împuternici centrul, după trebuințe.

Astfel era desfășurarea și împărțirea oștirilor rusesci în Bulgaria în a doua jumătate a lunii lui iunie până în primele zile ale lui iulie s.v.

Scrierea de față n'are pretențiunea, o repetăm iarăși, de a fi o lucrare tehnică, o critică asupra direcțiunei tactice și strategice a mișcărilor și operațiunilor săvârșite de armatele beligerante în acest memorabil resbel. Ea 'și a propus scopul mai modest de a face o simplă narațiune, cât se póte de exactă, a faptelor și întâmplărilor cari privesc de-a dreptul oștirea românească în acest conflict. Nu este mai pucin adevărat că evenimentele cari s'aũ ivit în cursul acestei campanii, că operațiunile executate de armatele rusesci, ca și de cele otomane pe teatrul resbelului, aũ creat o situațiune militară care a înrîurit asupra acți-

unei propriilor noastre trupe, și că, ast-fel fiind, este de trebuință a se indica aci cauzele determinante ale acelei situațiunii care mergând tot agravându-se, a ajuns până a modifica vederile de până acum ale cercurilor politice și militare rusesci în privința cooperațiunii române, a preschimba planurile de campanii ale Rușilor, ca și pe ale noastre, dând resbelului o direcțiune cu totul diferită de aceea ce el presinta la început.

Inlesnirea neașteptată cu care Rușii trecuseră Dunărea, repedele succese câștigate de dênșii în Dobrogea și în atacul Sistovului cu sacrificii neînsemnate în raport cu scopul atins, inacțiunea neînțelăsă a Turcilor cari, având în apropiere forțe respectabile în cetățile Silistra, Rusciuc, Varna și tabăra de la Șumla, și dispunând de două linii ferate (Cernavoda-Kiustenge și Rusciuc-Varna) pentru a le concentra grabnic pe un punct dat, nu încercară sorții unei bătălii spre a împedeca înaintarea în Bulgaria a armatei rusesci în momentul cel mai critic pentru dênșii, când nu se afla încă întrégă dincolo de Dunăre și când fracțiunea trecută pe malul drept avea în spate un mare fluviu, peste care nu'și stabilise încă comunicațiune permanentă cu malul stâng printr'un pod la Sistov — tóte aceste considerațiuni

întemeiaseră și mai mult statul-major rus în credința că inamicul nu dispunea de puteri suficiente pentru a eși dintr'o strictă defensivă, și că dânsul adoptase planul de a aștepta atacul în liniile sale. Acéastă convicțiune determină și mai mult pe marele-duce Nicolae a da urmare planului care s'a expus mai sus, adică de a pune tótă ponderea operațiunilor la centrul armatei sale, prescriind aripelor a se mărgini mai mult în a protege și acoperi aceste operațiuni.

Colóna generalului Gurko primesce, dar, ordin a înainta cu cea mai mare iuțelă spre Apus, și la $\frac{25}{5}$ iunie - iulie sosesc la Tîrnova, pe care o ocupă fără rezistență serioasă, pe când cincideci zile mai târziu căpetenia armatei ruse sosesc cu corpul al VIII-a în acest oraș, și-'și stabilesc aici cuartierul său general. Iar neobositul Gurko își urmăzează marșul înainte, ocolesce pasul principal al Șipcei pe care-l întărise Turcii în credința că Rușii vor cerca trecerea pe acolo, și strecurându-se prin trecătórea neumblată de la Selenskirad (Hainkioi) trece Balcanul și se ivesce pe neașteptate în spatele pozițiunei de la Șipca, năpădind cu trupele sale ușóre și cu numeroșii săi călăreți valea Tundjei, în Rumelia. Acéastă îndrăznéță mișcare uimesce pe Turci și duce spaima până

în Constantinople; totă lumea rămâne surprinsă de rezultate atât de repezi ca forțarea, în interval de trei săptămâni, a celor mai puternice două linii de apărare ale imperiului otoman în Europa, Dunărea și Balcanii.

Pe când operațiunile rusesci sunt conduse cu atâta vigore la centru, ele înainteză mai încet pe aripi. Este adevărat că la stânga armatei corpurile al XII-a și al XIII-a, sub ordinele țareviciului, îndreptându-se spre Răsărit sosesc la $\frac{23}{6}$ iunie la Biela. Și după mici lupte se fac stăpâne nu numai pe linia Iantrei, dar și pe aceia a Lomului de Jos, împingând capetele de colone de o parte până la Dolab, ca vre-o 10 kilometre de Rusciuc, la Kadikioi, Cervenovoda și Vetova, interceptând aci linia ferată de la Rusciuc la Varna; și pe de altă parte, până la Polomance și Popkioi, pe Lomul-Negru. Dar pe aripa dreaptă, la finele lui iunie s. v. operațiunile nu erau încă începute.

Ast-fel, dar, în primele zile ale lui iulie desfășurarea strategică a forțelor rusesci în Bulgaria presintă o situațiune mai fără precedent în istoria militară modernă, aceia a unei armate împingând linia sa principală de operațiuni la aproape 200 kilometre de basă, peste Balcani, pe când acea basă însăși n'are o dezvoltare mai mare de vre-o 50 kilometre, cât

coprinde în liniă dréptă distanța de la Sistov la Dolab, în fața insulei Ramadanului.

La ambele extremități ale basei o fortereță, Rusciucul; un oraș întărit, Nicopole, ambe în posesiunea, încă a inamicului; pe laturile triumghiului Dolab-Șipca-Sistov, despre Est tabăra întărită de la Șumla; despre Vest, pozițiunile de pe Osmu și Vid, cari la Lovcea, la Plevna dobândiră o importanță atât de însemnată.

Flancul drept al acestei armate deschis și în aer; în spate, un mare rîu, Dunărea; o singură liniă de retragere, aceia a Sistovului; un singur punct de legătură și comunicațiune stabilă cu cel-l-alt țerm al rîului, podul de la Sistov. Era evident că cu tóte grabnicile isbânde de la Măcin, Sistov, Biela și Tîrnova, cu tótă strălucita purcedere a lui Gurko peste Balcani, pozițiunea armatei rusesci nu era scutită de mari pericole de ar fi avut a face cu un adversar măi întreprindător și măi hotărât de cât Abdul-Kerim. Inșă nu apaticul serdar-ekrem, ci alt general otoman care se credea atât de departe în cât nu se ținea séma de dênsul, avea să facă să se nască acele pericole.

Comandantul oștirea rusesci ordonă a se grăbi începerea operațiunilor pe drépta. Inacțiunea până aci în acea parte era cu atât măi neexplicabilă că s'a vëdut că încă de la ^{20 iunie}_{8 iulie}

statul-major român avisase pe cel rusesc despre pornirea spre Est a lui Osman paşa cu o parte din trupele de la Vidin, şi era învederat că muşirul otoman care comanda în Bulgaria occidentală şi avea comunicaţiuni libere cu Niş, cu Orhanie, cu Sofia şi cu Filipopole, de unde putea să primască întăriri, va căuta a întruni în mâna sa toate forţele disponibile spre a se arunca asupra flancului drept al armatei rusesce, rămas descoperit de la trecerea Dunărei, şi ne mai fiind protegiat pe malul drept, cum fusese pe malul stâng, de trupele române.

La $1/_{13}$ iulie corpul al IX-a rusesc, întărit de detaşamente ale divisiunii de Casaci de Caucas, începe operaţiunile. Însă, în loc de a se îndrepta pe linia Vidului simultaneu către Nicopole şi către Plevna, punct strategic important şi nod de comunicaţiuni, prevenind ast-fel pe inamic cărui nu s'ar fi lăsat timp a se stabili în forţă şi a se întări în această din urmă localitate, comandantul aripei drepte rusesce, generalul Krüdner, îşi dirige asupra Nicopolei toate forţele, însumând peste 25,000 ómeni. Comandantul rus putea cu atât mai lesne să distragă o parte din trupele sale şi s'o trimetă să ocupe Plevna, de o dată cu atacul Nicopolei, că acest atac avea să fie

susținut și de pe malul stâng de trupele române. Cetatea turcăscă nu mai prezintă actualmente, mai ales despre Sud, tăria din trecut în fața artileriei și armelor moderne. Ea avea o garnisonă care nu întrecea 9,000 luptători, din care 6,000 nizamî, iar restul trupe neregulate. Șeful corpului al IX-a rus putea, deci, fără strâmtorare să detașeze 10,000 omeni spre Plevna, unde la 1¹/₁₃ iulie Turcii n'aveau încă forțele ce adunară acolo mai târziu, și tot mai rămăneau generalului Krüdner mijloace îndestulătoare pentru operațiunea asupra Nicopolei, adică 15,000 Ruși pe malul drept și 5,000 Români pe malul stâng la Turnu-Măgurele.

Căci statul-major rusesc care, precum am văzut, declinase în mod oficial cooperațiunea armatei române, urma totuși a trage numeroase folose din prezența și vecinătatea acestor armate, și Rușii vedeau din ce în ce mai mult că nu se pot scuti de concursul ei. Ast-fel, și pentru atacul Nicopolei marele duce-Nicolae solicitase de la comandantul suprem al armatei române să sprijine cu trupele sale de la Islaz și Măgurele acțiunea rusăscă. Acestă cerere intra de-o potrivă în interesele actualei defensive a Românilor, ca și în acele ale viitoarelor lor ofensive, căci, prin luarea Nicopolei

se întărea, pe de o parte, pozițiunea trupelor române cari fuseseră nevoite a se întinde pe malul stâng al Oltului după pornirea forțelor rusesci de acolo peste Dunăre, iar de altă parte, când avea a sosi momentul să fie pogorît pe Jiù podul pe care bataliunile noastre aveau să pășescă peste Dunăre, căderea cetății Nicopolei și înaintarea Rușilor până la Vid asigura stânga armatei române care avea să opere în Bulgaria occidentală.

Domnul Carol consimți, dar, la cererea marelui-duce, și divisiunea 4-a română priimi ordin a sprijini acțiunea rusescă asupra Nicopolei, pentru care sfârșit generalul Manu se puse în comunicațiune cu comandantul rus și hotărî dispozițiunile în consecuență. La $\frac{2}{14}$ iunie séra corpul al IX-a rusesc ajunse în vederea Nicopolei, și a doua zi la 4 ore dimineața generalul Krüdner începu atacul pozițiunilor d'inaintea sa. El deschide mai întâi asupra stângei și centrului pozițiunei turcesci o via canonadă, apoi ordonă generalului Schilder-Schuldner a înainta cu divisiunea 31-a de infanteriă asupra stângei și centrului Turcilor, pe când divisiunei a 5-a i se prescrie a trece Osmul, a învêlui flancul drept al inamicului și a ataca înălțimile de la Samovit, având a priimi pentru acest atac concursul trupelor și

artileriei române de la Islaz și gura Oltului. De îndată ce va fi stăpână pe aceste înălțimi divisia 5-a rusescă avea să împingă pe malul drept al Osmului pe inamic care era să fie ast-fel încongiurat de toate părțile, închis în Nicopole, cu retragerea tăiată atât spre Rahoma, cât și spre Plevna. Acastă combinațiune tactică reuși pe depîn, grația superiorității numerice a răvălitorului și a acțiunei combinate pornind de pe ambele țărmuri ale Dunărei.

Periodul cel mai important al luptei fu în momentul atacului înălțimilor de la Samovit, cheia pozițiunei asupra căreia urmară mai multe lupte cu baioneta, fiind când cucerită de Ruși, când luată înapoi de Turci. Focul minunat de precis și bine hrănit al trupelor române de la Islaz fu de mare folos, făcând pentru Turci imposibilă mănținerea acestei pozițiuni atacată de front și de revers.

În adevăr generalul Manu începu înainte de revărsatul zorilor zilei de $\frac{3}{15}$ iunie acțiunea artileriei sale de la Islaz până la Măgura-Bulgarului, în contra pozițiunilor turcesci și citadelei Nicopolei, atragënd ast-fel spre sine focul inamic și înlesnind sarcina artileriei rusesci. Tunurile de pozițiune rusesci cari se aflaă la marginea șoselei de la Turnu spre Dunăre, în fața Nicopolei, fuseseră puse afară

din serviciu prin viuciunea bombardărei. Colonelul Cantili, care comanda în acea parte, însciiñtat de acest accident, transportă imediat pe acel punct bateria 4-a din regimentul al 4-lea de artileriă, (căpitan Șomănescu), care execută cu o liniște și regularitate de câmp de manevră marșul de flanc pentru a ocupa noua sa pozițiune sub focul concentrat al turtor bateriilor turcescă despre Dunăre. Totde-odată, în fața pozițiunilor de la Sămovit generalul Manu își dispuse trupele ast-fel încât bataliōnele române (regimentele al 5-lea de liniă și al 14-lea de dorobanți) simultaneu cu atacul rusesc, îndreptau asupra inamicului focuri vii de salve cari cresceau acțiunea artileriei nōstre, secerând adânc rândurile otomane. Când, în fine, infanteria turcescă isgōnită de Ruși din retransamentele de pe malul stâng al Osmului, cērcă a se refugia în Nicopole, acēstă infanteriă este luată în flanc de pușcăturile regimentului al 7-ea, de la gura Oltului, și este strivită de salvele de șrapnele ale bateriei 1-a din regimentul al 3-ea de artileriă română.

Pe la 7 ore séra lupta încetă. Turcii erau respinși din tōte părțile și încongiurați în Nicopole. Ruși se pregăteaū a da asaltul cetăței adoua di, $\frac{4}{16}$ iunie. Cu începutul dīlei se

deschide o gróznică bombardare atât de către tunurile rusesći aședate pe pozițiunile carĩ înconjură orașul, cât și de către tunurile române de la Flămânda, Bulgarul și Turnu-Măgurele. Retragerea Turcilor este închisă de tóte părțile, Nicopole arde în flăcări, depozitele de pulbere și de munițiunii sar în aer, tot cartierul de-a lungul Dunărei este distrus de obuzele române. Posițiunea Turcilor nu mai se póte ține, șefii nu mai aũ autoritate pe trupa demoralisată, sleită în munițiunii de resbel și de hrană, și care nu mai are de unde aștepta ajutor. Atunci guvernorul cetăței, Hasan pașa, și comandantul trupelor, Achmed pașa, socotind că aũ făcut tot ce putuseră pentru a salva onórea armelor impotrivindu-se douë țile unui inamic mai mult de trei orĩ superior și care îi înconjurase de tóte părțile, se hotărĩră a capitula. Peste 6,000 prizonieri, mai multe drapele, ca la 100 tunurĩ și 10,000 puscĩ, 2 vápore cuirasate cu ecuipagele lor aflate în port, acestea fură trofeele unei victoriĩ la care armata nóstră contribuise cu inteligență și bravură, dând un concurs a cărei valóre fu recunoscută de Impăratul Rusiei prin decorarea mai multor oficerĩ și soldați din divisiunea 4-a română. Turcii avură în acéstă luptă peste 1,000 mortĩ și răniți ; perderile ro-

mâne fură cu totul neînsemnate, iar ale Rușilor erau relativamente destul de simțitoare, 5 oficeri și 278 soldați uciși, 22 oficeri și 909 soldați răniți. Ambulanțele divisiunii a 4-a română deteră un ajutor uman și frățesc răniților ruși.

Luarea Nicopolei avea pentru Ruși marea importanță de a lărgi basa lor de operațiune care, și cu acest punct câștigat, totuși n'avea încă o dezvoltare suficientă și în raport cu liniile de operațiuni cari mergeau tot prelungindu-se. Căci, o dată cu isbânda armelor rusești la Nicopole, colóna lui Gurko își urma succesele dincolo de Balcani. La $\frac{3}{15}$ iulie ea împingea recunósceri audacióse până la Ienizagra și Slivno, arătându-se pe linia ferată Iamboli-Andrianopole, și după câte-va lupte cu trupele lui Reuf pașa, Rușii ocupară Kazanlık în ziua de $\frac{5}{17}$ iulie.

Pe drépta armatei ruse, generalul Krüdner pornesce în aceeași zi de $\frac{5}{17}$ iulie recunósceri pe Vid în sus. Un detașament de Casaci împinge până la Plevna, și după o recunós-cere superficială aduce scirea că acest punct este slab ocupat de inamic. Comandantele aripei drepte, care dusesese tóte forțele sale asupra Nicopolei de témă, póte, că va afla garnisóna de aci întărită de trupele lui Osman

a cărui pornire din Vidin fusese, precum am spus, semnalată, voi a îndrepta acum greșela ce făcuse neocupând, în același timp pe când da atacul asupra Nicopolei, un punct militar atât de important ca Plevna, situat numai la 36 kilometre, operațiune simultană pentru care s'a vădut că generalul rus ar fi dispus de puteri îndestulătoare.

El ordonă în consecuență generalului Schilder-Schuldner a porni spre Plevna ; însă operațiunea care ar fi avut mai mulți sortți de reușită cinci, șese zile mai înainte, era acum târziă și peste puțină de atins cu numărul trupelor cu care se întreprindea.

În adevăr Osman mușirul pornise din Rahova spre a veni în ajutorul Nicopolei; însă aflând în cale căderea acestei cetăți la $4/16$ iulie, el hotărî a'și schimba direcțiunea și a se arunca în Plevna, unde capetele colónelor sale sosiră în ziua de $5/17$. Posițiunea ce'și alesese comandantul otoman era foarte nemerită. Reservându-ne a face la timp oportun descrierea ei amenunțită, vom da acum câteva scurte indicațiuni asupra acestei localități pînă atunci modestă și necunoscută, dar care avea să dobândescă în curënd un renume resonător în istoria răsbóielor, și unde aveaă să se jertfescă

atătea existențe, să curgă atâta sânge românesc, rusesc, musulman.

Fără a fi o piață întărită prin lucrări permanente, Plevna avea pentru defensivă o situațiune naturală din cele mai avantagiöse la confluența apelor Tuceniței și Griviței, și la 6 kilometre de locul unde acest din urmă pârâu se varsă în râul Vidü. Așezat în fundul văii prin care curge Grivița, orașul care cuprindea atunci o populațiune ca la 17,000 locuitori în mare majoritate Bulgari, este înconjurat de toate părțile de măguri și deluri sfirșindu-se când în clinuri ușore, când în povârnișuri drepte, în rîpe și văgăuni adânci. Aceste deluri forméză în jurul orașului un amfiteatru închis, spre Apus, de cursul Vidului; și créstele principale de la Opanez, Bucova, Grivița, Radișevo și Krișin sunt foarte priimitóre de întăririi improvisate de cari Turcii sciură minunat a se folosi. Plevna mai este apoi în respântia drumurilor cari de la Sofia și Filipopole merg la Nicopole, la Sistov, la Biela și la Rusciuc.

Din acéstă pozițiune pe malul drept al Vidului, Osman pașa putea sa dispute Rușilor trecerea peste acest rîu și să opréscă înaintarea lor în Bulgaria occidentală, precum și să amenințe Nicopole și Sistovul spre Nord-Est.

(comunicațiunile cu basa de operațiunii, prin urmare, și linia de retragere a armatei rusești) saū spre Sud-Est Tirnova și linia principală de operațiunii a acestei armate. Convinși că Rușii își vor pune toate silințele spre al scôte din acéstă pozițiune, Osman întrebuintează cele trei ȃile ce precedară atacul desfășurând cea mai mare activitate pentru a se retransa, concentrând toate forțele de cari putea dispune, atragând la dēnsul nooi puteri din Orhanie, din Sofia, din Filipopole. De aceste retransamente și puteri care în total se cifrau de la 30 la 40,000 ómenī aveau să se isbēscă cei 9000 luptători trimiși de Krüdner.

Generalul Schilder-Schuldner pornise la $6/18$ iulie cu 1-a brigadă din divisiunea 5-a de infanteriă, cu al 9-lea regiment de Casaci de Don și câte-va baterii, din Nicopole și înaintase prin Breslan spre Plevna, avēnd a fi întăritū de al 19-lea regiment de infanteriă (Kostroma) de brigada de Casaci de Caucas, de 2 sotniī de Casaci de Kuban și 2 baterii cari veneau prin Bulgăreni și Zgalince. Peste tot detașamentul rusc se compunea din 9 bataliōne de infanteriă, 17 sotniī de Casaci și 46 tunuri. La $7/19$ iulie, după amiađi, Rușii sosesc înaintea Plevnei, și deschid pe totă linia ocupată de dēnsii o canonadă care urmēză până spre

sără. Comandantul rus hotărăsce pentru a doua și atacul care avea să urmeze în ordinea următoare. La dreapta avea să înainteze asupra delurilor de la Opanez și Bucova brigada 1-a din divisiunea 5-a de infanterie cu 4 baterii, fiind protegiată pe flancul său drept, spre Vid, de regimentul al 9-lea de Casaci de Don. Regimentul al 19-lea de infanterie (Kostroma) cu o baterie și cu cele 2 sotnii de Casaci de Kuban forma centrul atacului și avea de obiectiv înălțimile de la Grivița; iar stânga se compunea din brigada de Casaci de Caucas cu 6 tunuri și avea să opereze spre Tucenița și Radișovo, înaintând de la Sud-Est asupra Plevnei. Acastă linie generală de atac concentric cu o periferie de mai bine de 20 kilometre era peste măsură întinsă pentru cele 3 regimente de infanterie și 3^{1/2} regimente de cavalerie cu cari se întreprindea în contra unui adversar cu o superioritate numerică strivitoare, sprijinit de pozițiunii eminamente favorabile. Osman pașa, vedând slăbiciunea în număr a trupelor rusesci, se hotărî a-și disimula puterile spre a lăsa pe inamic să împingă cât mai mult atacul, și a-l strivi apoi cu toate forțele sale.

Lupta începe la $\frac{8}{20}$ iulie, la 4^{1/2} ore dimineața. După o scurtă canonadă de ambele părți, comandantul brigadei ruse, generalul

Knorring, pornesce la asaltul pozițiilor de pe stânga turcăscă, la Opanez și Bucova, cu regimentele, al 18-lea (Vologda) și al 17-lea (Arhangelgorod). Un batalion din regimentul al 17-lea este oprit în avântul său de forțele superioare ce întâlnesc; celelalte batalioane ale acestui regiment, împreună cu regimentul al 18-lea, scot pe Turci din retransamentele lor și urmărindu-i, înaintază până în stradele orașului Plevna. Aci, însă, cad în cursa ce le întinsese Osman. Din toate curțile, de la toate ferestrele caselor se deschide un foc violent asupra Rușilor; comandanții brigadei, regimentului al 17-lea și o mulțime de oficiali sunt uciși, ambele regimente sunt aproape decimate.

În același timp, la centru, regimentul al 19-lea de infanterie (Kostroma) susținut de Casacii de Kuban și 8 tunuri, atacase la 5 ore dimineața înălțimea de la Grivița. Acest regiment desvultă o mare bravură, ia cu asalt trei rânduri de retransamente, însă strivit de focul îngrozitor al unui inamic care își împropătează necurmat rândurile, suferind pierderi enorme între cari comandantul regimentului și un mare număr de oficiali superiori și subalterni, cu munițiile sleite, căci parcurile de rezervă rămăseseră la Bulgăreni, centrul rusesc fu nevoit a se retrage sub protecțiunea brigadei

de Casaci de Caucas de la flancul stâng, care neputând inainta de la Radişovo spre Plevna din cauza terenului accidentat și forțelor covârșitoare inamice, făcuse o conversiune spre dreapta și alergase în ajutorul trupelor de la centru.

La 11^{1/2} ore Rușii băteau în retragere pe totă linia, protegiați de regimentul al 9-lea de Casaci de Don și de regimentul al 20-lea de infanterie (Halitch) care sosise de la Nicopole când lupta se sfârșise. Rușii perdură în această sângeroasă afacere 74 ofițeri și peste 3,000 oameni, mai mult de o treime din trupele angajate.

Succesul obținut de Osman pașa urma, negreșit, să producă impresiuni deosebite în cartierul-general rus și în Constantinople; însă rezultatul acelor impresiuni concorda cu hotărîrea ambelor părți de a continua lupta cu stăruință și înverșunare spre a se răbuna, din punctul de vedere rusesc, spre a trage folos, în privirea musulmană, de evenimentul de la Plevna. În Sambul scirea izbăndeii de la ⁸/₂₀ iulie mai însenină spiritele tare îngrijate de gravitatea situațiunii, de pericolele cari înconjurau imperiul atât în Asia, unde armele Sultanului fuseseră pucini norocoase, cât și pe tea-

trul războiului din Europa, unde Rușii isbuțiseră a înainta neconținut.

Este drept a recunoșce că obicnuita apatie musulmană fu scuturată acum de simțirile patriotice, de păsul nenorocirei publice și de rîvna onorei naționale, și că Turcia, în acele grele împrejurări, dete mărturia unei energii de care n'o mai credeaŭ capabilă nici inamicii, nici chiar amicii ei. Ea puse o activitate nepusă, făcu încordări supreme pentru a cresce și îmulți mijlócele sale de apărare.

În jurul Andrianopolei, ca și la Constanti-nopole, se construira solide întăriri; contingente noi fură redicate în Asia, acea fecundă și nesleită oficină umană; Anatolienii, Curđi, Lazii, Zeibeci, Arabii, tóte soiurile de némuri și seminții diferite, dar legate tóte între ele prin fanatismul islamit și prin devotamentul pentru Padișah, fură transportate în Europa spre a fi încadrate în oștirile otomane. Flota de resbel turcésca și numeróse vase de transport fură pornite la Antivariu spre a îmbarca armata lui Suliman pașă, care se afla în Montenegro, și a o aduce la Dedeagatch pe marea Egeă, cap al liniei ferate mergând la Andrianopole. Cu o iuțelă de care Turcii nu dedeseră de mult exemple, 45,000 ómenii fură asvîrliți la Sudul Balcanilor și întărira acolo trupele lui Reuf.

În fine despoticul ministru de resbel, Redif, seraskierul presumțios care-și însușise dictatura în Stambul, dar nu sciuse până aci a preveni nenorocirile armatelor otomane nici pe Dunăre, nici în Asia, fu destituit și disgrățiat; tot asemenea și indolentul serdar-ekrem Abdul-Kerim fu revocat și înlocuit cu Mehemed-Ali, care se numi generalisim. Eșref pașa, comandantul divisiunei din Rusciuc, care nu făcuse nimic spre a merge în ajutorul Sistovului; livalele (generalii de brigadă) Ahmed pașa și Safet pașa, Hamdi-bei, comandantul Sistovului, Husein-Sabri pașa, comandantul fortereței Ardahanului, din Asia, cucerită de generalii Loris-Melikof și Heimann, toți acești șefi fură traduși înaintea unui consiliu de resbel.

Scirea învingerei suferită de Schilder-Schuldner la Plevna sosi în cuartierul-general rus de la Tîrnova tocmai când bucuria, acolo, era la culme pentru isbândeale câștigate de trupele Țarului peste Balcani. Corpul al VIII-lea atacase de front pasul Șipcei, pe când generalul Gurko pornind cu colóna sa din Kazanlik, ataca pe la spate acéstă pozițiune, și după o luptă de trei zile, trecătórea principală care deschidea Rușilor calea spre Constantinopole, intrase la 7/19 iulie în stăpânirea lor. Acest strălucit rezultat consolă pe marele-duce de neajunsul

ivit armatei sale pe drépta ; sorții unui resbel nu pot da, negreșit, numai victorii fără nici un revers. Intreprinderea de la Plevna putea fi considerată ca un atac neisbutit care, de și cauzase perderi simțitoare, se putea însă îndrepta.

Capul oștirea ruse își puse, dar, toate silințele spre a răsbuna acea neisbândă și a restabili repede prestigiul armelor sale. El desfășură totă activitatea în a concentra pe drépta puteri mai mari pentru a da o nouă lovire asupra Plevnei, și a anula succesul Turcilor cari de aci puteau fi foarte periculoși pentru operațiunile armatei ruse, și începeau, chiar de acum, a deveni îndrăzneți întindându-se la Sud spre Lovcea, de unde un detașament pornit de Osman pașa de la Plevna respinse pe Ruși cari ocupaă acest oraș, la $16/28$ iulie. Dar acum începe a se învedera că Ruși nu dispun de forțe îndestulătoare în Bulgaria. Pentru a întări drépta, marele-duce este silit a-și degarni centrul și a-și slăbi stânga. Intr'adevăr a 30-a divisiune de infanteriă din corpul al IV-a care mergea de la Sistov la Tîrnova, priimi ordin a apuca spre drépta și a întări trupele cari aveaă să opere în contra Plevnei. Tot ast-fel se prescrise și corpului al XI-a, care se îndreptase spre Osmanbazar pentru a prelungi flan-

cul drept al armatei țareviciului, de a distraze din trupele sale o brigadă de infanterie și o brigadă de cavalerie, cari avea să fi conduse în marș forțat de însuși comandantul corpului, principele Schahovskoi la Plevna.

Tóte aceste trupe avea să se întruni cu corpul al IX-a care, afară de regimentul al 19-ea de infanterie (Kostroma) prea mult încercat în lupta de la $8/20$ iulie, evacuată, întreg. Nicopole, și se îndreaptă spre pozițiunea ce trebuia luată cu orice preț din stăpânirea lui Osman pașa pentru a nu mai face obstacol înaintării Rușilor dincolo de Balcani.

Pe când statul-major rusesc aduna în mai puțin de două zile aceste noi forțe în jurul Plevnei, Osman pașa nu rămăsese inactiv. El întrebuințase repausul ce i se lăsase spre a se înputernici mai mult pe pozițiunea în care se afla, a-și săpa noi retranșamente, a redica redute, a înconjura Plevna despre Nord, Est și Sud cu o linie continuă de șanțuri și lucrări de apărare. Tot-de-odată el își întări trupele prin ajutoare ce primi din Vidin, din Sofia, din toate părțile de unde putea trage forțe disponibile, și își spori ast fel armata la cifra de peste 60,000 ómeni. În aceste condițiuni pe cari căutase a le face cât mai favorabile pentru dânsul, așteptă comandantul armatei turcesci

din Apusul Bulgariei al doilea atac al Rușilor.

Trupele rusești numărând 12 regimente de infanterie, 6 regimente de cavalerie și 21 baterii, peste tot 35,000 ómenii cu 176 tunuri sub comandamentul generalului Krüdner, ca cel mai vechi în grad, se adunară în ȕilele de $16/28$ și $17/29$ iulie în jurul Plevnei. Cu tótă superioritatea numerică aprópe îndoită a inamicului bine întărit în pozițiunile sale, Krüdner și Schahovskoi hotărîră a da atacul în ȕiua de $18/30$ iulie. Dispozițiunile tactice erau următórele : Generalul Loskaref cu regimentul al 7-lea de ulani de Bug, al 9-lea de Casaci de Don și uă baterie cãlărétă avea să formeze extremul flanc drept, să observe terenul dintre Bucova, Susurlu și până la Vid, și să apere drépta atacului rusesc cu care trebuia să se țină în legătură prin 2 escadróne (regimentul al 11-lea de dragoni de Riga) și uă sotnie din regimentul al 34-lea de Casaci de Don.

Drépta, compusă din 18 batalióne și 80 tunuri sub ordinea generalului Veliaminof, avea să execute asaltul asupra Griviței cu 3 regimente din divisiunea 32-a de infanterie, păstrând în rezervă alte 3 regimente din a 5-a divisiune sub generalul Schilder-Schuldner.

Stânga, sub comandamentul direct al principelui Schahovskoi, număra 12 batalióne, 2

escadróne și 40 guri de foc cari trebuiaũ să atace pozițiunile turcesci d'inaintea satelor Zgalince și Radișovo. Cele 2 escadróne (regimentul 11-lea de ulani de Ciuguief) aveaũ misiunea de a lega trupele principelui Schahovskoi cu acele de la drépta ale generalului Veliaminof.

La stânga extremă se afla generalul Skobelef II cu brigada de Casaci de Caucas și 12 tunuri; iar în cursul luptei îi se trimise în ajutor un batalion din al 125-lea regiment de infanteriă (Kursk) și 4 tunuri. Skobelef avea ordin a înainta de spre Bogot și Krișin, și a privighea drumul dintre Plevna și Lovcea, pentru a apăra flancul lui Schahovskoi de uă învăluire din acea parte.

În urma acestui semicerc de trupe ce aveaũ a păși la atac se aflaũ, ca rezervă generală, 2 regimente din divisiunea a 30-a de infanteriă și detașamente de dragoni și ulani din corpul al 11-a, adică 6 batalióne, 4 escadróne și 30 tunuri sub ordinile d'adrepte ale comandantului general Krüdner.

Iute și impetuos, Schahovskoi, în nerăbdarea luptei în care speră a rěsbuna înfrângerea precedentă și a și dobândi rerume, pornesce din di diminețã din Poradim, și pe la 7 ore începe atacul pozițiunilor d'incóci de Radișovo printr'

un viū foc de artileriă la care bateriile turcescī rēspund imediat. Puțin după acēsta înaintēză, și la 9 ore este stăpân pe satul Radișovo slab ocupat, dar energic apărat de câte-va pelotóne de bașibuzucī pe carī Rușii îi resping cu baioneta. Insufletit de acest prim succes, Schahovkoi voiesce a împinge înainte, dar vedēnd că drēpta nu s'a angagiat încă, dânsul este nevoit a aștepta intrarea acesteī în acțiune, și se mărginesce a urma lupta numai cu artileria, după ce desfășură pe înălțimele înaintea Radișovei brigada din divisiunea 32-a, punēnd în rezervă cea-l-altă brigadă a divisiunei 30-a pe drumul spre Zgalince. In acēstă pozițiune comandantul stângei rusescī aștepta începerea atacului asupra Griviței.

Krüdner, mai domolit de fire și de vērstă de cât pripitul sēu coleg, se hotărîse numai tîrât de acesta a da atacul asupra Plevnei, și spre a se supune ordinului formal al marelui-duce Nicolae. El prescrisese însă generalului Veliaminof a înainta cu prudență, și a recunosce mai întēiū bine pozițiunile inamice înainte de a angagia lupta. Comandantul aripei drepte porni la 6 ore diminēta din Koiulovce și Trestenik, și pe la 7 ore ajunse în fața Griviței. Aci el desfășură în linia întēia brigada divisiunei 31-a cu 24 tunurī, sub conducerea

generalului Belokopitof, și aședă în a doua linie regimentul de infanterie al 123-a (Kozlof) cu 16 tunuri. Inapoi a acestor trupe sta Schilder-Schuldner, în rezervă, cu cele 3 regimente din divisiunea 5-a și cu 40 guri de foc. Indată ce zăriră trupele rusești, Turcii de pe înălțimile Griviței deschid focul asupra lor la 8¹/₄ ore. Rușii răspund imediat, și pentru a sili pe inamic a își demasca pozițiunile, generalul Veliaminof întinde linia focului său în fața întăririlor turcești băgând în acțiune 40 de tunuri. De la orele 8¹/₄ până la 2¹/₂ după amiazi urmăzează pe această parte lupta de artilerie, tragera rusescă fiind mai ales concentrată asupra unei mari redută așezată d'asupra satului Grivița, la nordul șoselei Bulgăreni-Plevna.

La extrema stângă a Rușilor se afla un comandant nu mai puțin fierbinte la luptă de cât Schahovskoi, dar care, din fericire, avea mai multă ochire militară. Generalul Skobelef II, veni cel d'ântăi în contact direct cu vrăjmașul. Fără a fi simțit de Turci, Skobelef se strecurase de la Bogot până la Krișin, de pe ale cărei înălțimi dominând Plevna, recunoscuse pozițiunile adverse și se decisese a pronuncia cu restrânsele sale forțe o mișcare îndrăznită, spre a atrage asupra-și atențiunea inamicului și a înlesni atacul lui Schahovskoi.

După ce lasă la Krișin pe colonelul Tutolmin cu 3 sotniî de Casaci și 12 tunuri spre a privighea drumul Lovcei, după ce porni uă sotniă spre Vid, pentru a se acoperi pe stân-ga, și postă la drépta altă sotniă ca să 'l țină în comunicațiune cu Schahovskoi, comandantul extremei stânge înaintéză cu 4 sotniî, cu batalionul de infanteriă și alte 4 tunuri ce i se trimiseseră în ajutor, și împinge până la ultima înălțime depărtată numai ca la 600 metre de orașul Plevna. Acéstă mică trupă respinge tóte năvălirile cavaleriei, și apoi ale infanteriei turcescî, și, când Schahovskoi își începe atacul, ea trece și dânsa în ofensivă, se aruncă cu baioneta asupra Turcilor gonindu-î până în marginea orașului. Dar aci detașamentul rusesc este întâmpinat de forțe superióre, el retrogradéză în ordine și luptând până la pozițiunea sa anterioră d'asupra Krișinului, unde ține până séra și resistă tutulor atacurilor turcescî. Ast-fel Skobelef împlinesce cu energiă, dar și cu isteciune și prudență, misiunea de a priveghia calea despre Lovcea și a ocupa pe inamic, fără a se lăsa a fi grămădit și sfărămat de dânsul.

Pe la 2 ¹/₂ ore, Schahovskoi, vedënd că drépta tot nu atacă, se decide a ataca dânsul prevenind despre acésta și zorind pe Krüdner.

Perdând cu desăvârșire din vedere situaținea tactică defavorabilă în care se afla, comandantul al stâncei rusești se aruncă numai cu 2 brigade, una în prima linie, cea-l-altă în rezervă, asupra unor pozițiuni naturalmente tari, întărite încă prin lucrări improvizate și apărate de un inamic întreit la număr. Regimentul Rylsk se avântă cu hotărîre asupra unei redute ce întâlnește înaintea sa, regimentul Kursk asupra altei. După o luptă din cele mai sângeroase, regimentul Rylsk intră în redută; cel-l-alt regiment, bătut în front și în flanc de un foc îngrozitor, este respins și nu poate reîncepe atacul de cât cu ajutorul unui nou batalion din regimentul Șuia, tras din rezerva parțială. Redutele sunt luate cu pierderi enorme de către Ruși. Schahovskoi, în loc de a se mulțumi cu succesul obținut până aci, plătit foarte scump, și a aștepta în defensivă rezultatul atacului lui Krüdner, voiesce a împinge înainte dând asalt unei a treia redute. Regimentele primei brigade fiind topite de strașnica luptă ce susținuseră, comandantul aripei stângi începe a își slei rezerva băgând în foc cele-l-alte 2 batalioane din regimentul Șuia. Dar Osman pune în linie trupe proșpete cari resping pe Ruși până la pozițiunile cucerite cu atâta anevoință, d'incolo de satul Radișovo. In

fine, la 6 ore séra Turcii iaă la rândul lor ofensiva și năvălesc asupra celor două redute luate de Ruși. Poziția flancului stâng rusesc este desnădejduită. Trupele erau decimate de asalturile ce dedeseră ; în rezervă nu se mai aflău de cât 3 bataliône. Schahovskoi ceruse, pe la 4 ore, ajutóre de la Krüdner, care îi trimisese de la reserva generală regimentul Kolomna, însă acest regiment neînțelegënd bine ordinele, se oprise pe flancul drept și rămase de nicı un folos. Pentru a opri ofensiva turcéscă, Schahovskoi dă ordin să înainteze din reserva 2 bataliône ale regimentului Iaroslav spre a împedica pe inamic d'a relua redutele, dar nicı aceste bataliône nu pot pune stavilă forțelor crescēnde ale Turcilor năvălind cu neresistibil avēnt. In fine, comandantul rus ne mai dispunēnd de cât de un singur batalion intact în rezervă, neputând aștepta nicı un ajutor de la Krüdner care nu fusese mai norocit în atacul pe drépta, cum vom vedea număi de cât, este silit a părăsi pozițiunile d'inaintea Radișovei, și mai multe tunuri cari cad în mâna Turcilor, și a începe spre séra retragerea, lăsând câmpul de bătăia acoperit de morți și de răniți pe cari, în cea mai mare parte, n'are timp a îi ridica.

Extrema stângă aflând acéstă retragere, o-

bosită și încercată și densa de luptele ce susținuse totă ziua, părăsesce pozițiunile pe cari se mântinuse cu atâta tenacitate, și urmăze mișcarea retrogradă spre Bogot și Pelișat.

Nu mai puțin desastros pentru Ruși fu rezultatul luptei pe flancul drept. Bătrînul Krüdner temporisase mult înainte de a da asaltul de acea parte, căci maturitatea vârstei, temperamentul său mai puțin îndrăzneț, precedentul luptei de la $\frac{8}{20}$ iulie pe aceeași pozițiune și manifesta superioritate a adversarului îl puneau pe gânduri. Dar ordinul marelui duce era formal, Plevna trebuia atacată cu orî ce preț, și când nerăbdătorul Schahovskoi îi făcu cunoscut că se asvêrlă înainte, Krüdner ordonă generalului Veliaminof a merge asupra pozițiunilor de la Grivița și a începe acțiunea simultaneu cu flancul stîng.

La $2\frac{1}{2}$ ore după amiazi, reduta cea mare de la Grivița este atacată din două părți; pe dreapta de o colónă sub generalul Belokopitof coprîndînd cele 3 bataliône din regimentul Penza și 2 bataliône din regimentul Koslof, avênd în rezervă 6 bataliône; iar pe partea stîngă generalul Veliaminof conduce la asalt a doua colónă compusă din batalionul al 3-ea din regimentul Koslof și din cele 3 bataliône ale regimentului Tambof, avênd în rezervă re-

gimentul Halitch. Belokopitof cu batalionul 1-iu din regimentul Penza respinge tiraliorii turci adăpostiți în șanțuri, dar voină să înainteze, este oprit de focul unei a doua linii de retranșamente care se afla înaintea redutei. Al 2-lea batalion al regimentului alérgă în ajutor, scóte pe inamic din acéstă pozițiune și ajunge la șanțul redutei. Dar aci tóte sforțările ce fac ambele batalióne, ajutate de batalionul 3-a, de a intra în redută, nu reușesc în fața focului omoritor al Turcilor. Regimentul perde în acest atac aprópe jumétate din efectivul său, și este silit a se retrage. Bataliónele regimentului Koslof atacă la rândul lor, intră în șanțul redutei și cercă a'l escalada, însă nu isbutesc a înfrânge crâncena apărare a musulmanilor.

La stânga redutei, generalul Veliaminof dă, și dênsul doué atacuri succesive tot așa de infructuóse. Cele 4 batalióne cu cari execută primul atac, sunt atât de încercate de focul inamic, încât nu póte ajunge la șanțuri. Atunci se întreprinde pe ambele laturi ale redutei un al treilea asalt cu reserva parțială, 6 batalióne conduse de generalul Schilder-Schuldner pe drépta, 3 batalióne pe stânga. Ele trec peste șanțuri, ajung la parapetul redutei, dar aci se opresce avêntul lor de rezistență neînvinșă ce

li se opune, și le este peste putință a intra în redută.

În mai puțin de 4 ore, 18 batalioane rusești fuseseră, pe acest punct, rupte și desfăcute în sângeroasă și înverșunată luptă pentru luarea acestei nefaste redute a Griviței care are să mai mistuiască atâtea vieți. La 6 ore seara generalul Krüdner trimite din rezerva generală un batalion al regimentului Serpukof, 1 escadron de dragoni și 2 tunuri spre a întări dreapta slăbită de lupta ce susținuse. Spre înserat se face o nouă încercare de atac asupra Griviței, în speranță că pierderile suferite și de inamic îl vor face să opună mai slabă împotrivire, și se mai trimit spre acesta lui Veliaminof din rezerva generală 3 companii ale regimentului Serpukof. Oficierii adună crâmpurile batalionelor ce mai erau în stare a lupta, le mai duc în trei rânduri la asalt, însă toate desnădăjduitele lor silințe sunt în zadar. Grivița nu se putu lua.

Generalul Krüdner vedând că noaptea și întinericul au sosit fără ca atacurile sale să fi reușit, dă ordin a se începe retragerea spre Trestenik și Caragaci-Bulgarski, lăsând pe generalul Veliaminof să acopere această retragere cu regimentul Halitch, mai puțin greu încercat ca celelalte, cu ultimul batalion, 1 esca-

dron de ulani și 2 tunuri care mai rămăseseră în rezervă, și cu regimentul Voroneji care sosise de la Sistov la finele zilei. Totă noaptea aceste trupe fură nevoite să lupte spre a apăra această retragere de harțurile cavaleriei turcesci, a Cerkezilor și bașibozucilor; spre a protege evacuarea ambulanțelor pline de răniți, a artileriei și trenurilor de munițiuni. Noroc că urmărirea Turcilor fu slab condusă, și a doua zi ea se suspendă cu totul.

În această a doua bătălie înaintea Plevnei, Rușii avură pierderi însemnate, aproape 8,000 oameni. Buletinele lor oficiale dederă cifra de 169 ofițeri și 7,136 soldați la o laltă, fără a distinge numărul răniților de acel al morților, de bună seamă spre a nu produce o impresiune apăsătoare asupra moralului armatei. Buletinul telegrafic trimis de Osman pașa la Constantinopole arată că în parte-i ar fi avut numai 100 morți și 300 răniți, și cu toate că această cifră pare evident prea mult scădută, însă nu este îndoială că pierderile Turcilor, cari se ținuseră în defensivă și erau acoperiți de întăriri, au trebuit să fie mult mai slabe de cât ale năvălitorului atacând descoperit, și care avea să înfrunte la mari distanțe focul încrușșat al artileriei și al puscilor cu bătăia lungă, trageră repede și cu repetițiune ale adversarului.

Victoria Turcilor fu pătată, ca la prima lor isbândă de la Plevna, ca în cele l-alte lupte ce se dederă în resbelul de față, de barbare casne și măceluri ale răniților rămași pe câmpul de bătăiă, prin mutilări a cadaverilor celor uciși săvârșite nu numai de către Cerkezii și bașibozucii, dar chiar și de trupele regulate otomane, precum s'a dovedit în mod netăgăduit și în deosebite rânduri prin imparțiale constatări și procese-verbale ale ofițierilor străini atașați pe lângă trupele în campaniă, ale reprezentanților presei europene și corespondenților diferitelor țiare trimiși în Bulgaria. Turcii credeaū prin acésta să insufle spaimă adversarilor, dar ei nu isbutiră de cât a-și atrage reprobățiunea lumii întregi. Asemenea cruzimi nu le fură de nici un folos, și slăbiră, din potrivă, simpatiile ce ar fi putut nasce natural pentru un popor care 'și face datoria apărând cu vigóre existența lui, dar întrebuinteză mijloce leale și admise de obiceiurile națiunilor civilizate. Căci nu se pôte contesta energia și bravura desfășurată de Turci, despre cari ei acum la Plevna dederă uă nouă dovadă, admirată pretutindenī. Lesne se pôte înțelege bucuria nespūsă ce scirea acestei isbānde turcesci causă la Constantino-

pole *), ca și efectul ce ea produse asupra diferitelor cercuri unde domnea simpatii, fie pentru Turcia, fie pentru Rusia. Iar generalul otoman care intrase atât de energic în acțiune prin marșul său grabnic și hotărât de la Vidin spre Răsăritul Bulgariei, care surprinsese și tulburase în manevrele ei strategice armata rusă și sciuse să-și elecristeze ast-fel trupele în cât să le facă a opri în două rânduri victoria în jurul stégurilor sale, acel general începe a dobândi un

*) Ca dovadă a entuziasmului produs în toate cercurile, de la cele mai de jos, până la cele mai înalte, în capitala Turciei de câștigarea bătăliei de la 8. 20 iulie, reproducem aci după diferite publicațiuni, scrisoarea ce adresa la acea epocă Sultanul lui Osman-pașa.

«Credinciosului meu mușir Osman.

«Prin vitejia ta și prin victoria ce ai câștigat, ai rēdicat iarăși onórea armelor noastre și gloria Otomanilor. Dumneđeșă să ajute și mai departe silințele noastre.

«Salut pe toți oficerii și soldații pe care 'i consider ca copii mei. Prin valórea și eroismul ce au dovedit, au umplut de mulțumire inima Padișahului lor. A Tot-puternicul să le dea fericirea eternă și să întărăscă armele lor pentru apărarea Islamului.

«Spre respălătirea serviciilor tale îți confer decorațiunea Osmanie, și îți ordon tot de o-dată să respălătesci pe oficerii mari și mici, căroro raporturile tale le fac laude.

«Când vitejii luptători ai Islamului se vor întórce aici, voiú împărți eú însumi medalia *Istihar* (de onóre) celor în drept. Spune tutulor comandanților, oficerilor, soldaților, că vor fi rēsplățiți toți fără întârđiere, ori când vor merita.

«Trimet pe lângă tine un funcționar special însărcinat să vă arate la toți mulțumirea mea».

Abdul-Hamid

renume pe care îl va îndreptăți și consacra din ce în ce mai mult eroica sa apărare de la Plevna

Am descris mai pe larg fazele celor două bătălii date și pierdute de Rușii la 8/20 și 18/30 iulie înaintea Plevnei pentru că pe același tărâm vor urma noi și crâncene lupte la cari se va împărtași oștirea noastră, și spre a se înțelege mai bine cursul acelor lupte ulterioare. Am făcut mai amănunțită descriere a succesorilor căștigate aci de Turci spre a se aprecia în însemnătatea ei sarcina pe atât de dificilă, pe cât de glorioasă ce avea să incumbe armatei române de a și arunca spada în cumpăna evenimentelor resbelului peste Dunăre, și de a face să se plece iarăși acea cumpănă în partea cauzei creștine, în partea progresului și libertății națiunilor.

Vom vedea mai departe urmările politice și militare ce au a doua bătălie înaintea Plevnei asupra mersului campaniei în Bulgaria.

CARTEA CINCEA

PREGĂTIRILE OFENSIVEI

Consecuentele politice și militare ale celei de a doua bătălii de la Plevna.— Situațiunea critică a armatelor rusești ale căror forțe se dovedesc insuficiente față cu oștirile ce Turcii adunaseră în Bulgaria.— Impăratul Alexandru chiamă noi ajutoare din Rusia, ele nu pot sosi, însă, de cât târziu.— Rușii se conving că, spre a putea întâmpina greutățile presente, au nevoie de ajutorul armatei române.— Generalul Krüdner cere comandantului divisiunii a 4-a române a ocupa Nicopole, generalul român ne având ordine de la comandantul său, nu dă curs cererei.— Cuartierul-general rus intervine către Domnul Românilor care menține refuzul de a da trupelor române această destinațiune.— În urma primului insucces al Rușilor la Plevna un detașament de trupe române trece la Nicopole.— Depeșa marelui-duce Nicolae după a doua bătălia de la Plevna.— Considerațiuni care hotărăsc pe Români a merge în ajutorul Rușilor.— Negociări în privința cooperării armatei române cu armata rusă.— Alianța Rusiei și României.— Modificarea planului primitiv pentru ofensiva românească în urma acestei alianțe și a schimbării obiectivului strategic al oștirei noastre.— Formarea armatei de operațiuni și a corpului de observațiune.— Divisia 4-a română ocupă Nicopole.—

Cele-lalte divisiuni ale armatei de operațiuni încep marșul de concentrare spre Corabia.— Alegerea punctului de trecere în Bulgaria — Aducerea materialului de pod la Corabia-Siliștióra.— Inceperea lucrărilor de construcțiune ale podului peste Dunăre.— Domnul Carol învitat la cuartierul-general al Impăratului Rusiei, plécă la Gorni-Studen.— Ingrijirile cari domnesc aci în privința greutății situațiunii armatelor rusești în Bulgaria.— Țarul oferă Domnului Românilor comandamentul asupra trupelor ruse cari vor opera împreună cu cele române în contra Plevnei.— Ochire retrospectivă asupra activității noastre militare în perióda defensivă ; considerațiuni generale asupra armatei române în ajunul de a păși peste Dunăre.

Faptele de răsboi care se petrecură în luna lui iulie în Bulgaria produsera o întipărire adâncă și depărtată asupra opiniunii din tóte țările, și exercitara o mare înrîurire asupra desvoltărei ulterioare a evenimentelor, precum și a hotăririlor luate de Români. Gravitatea luptelor d'inaintea Plevnei, sacrificiile ce ele costara pe Ruși, explică importanța ce dobândesce acéstă posițiune și silințele ce armata română va fi chiămată să pună pentru a contribui la căderea puternicului și amenințătorului zăgas care se rădicase neașteptat întru apărarea împărăției otomane.

Pe cât de neprevădute, pe atât de seriose erau consecuențele militare și politice ale bătăliei din $18/30$ iulie. Depresiunea morală, uimirea ce causă repețirea neisbândeii, fură viū simțite în armata rusă. Printr'o nenorocită

coincidență, a doua învingere suferită de Ruși la Plevna era urmată de aprópe de alte insuccese ale armelor rusesci. Colóna lui Gurko cari își reluase operațiunile, fusese silită a da înapoi la Eskizagra înaintea junctiunei forțelor lui Suliman, aduse din Montenegro, cu acele ale lui Reuf, și a începe, la $\frac{20 \text{ iulie}}{1 \text{ august}}$, retragerea dincóci de Balcani.

Aripa dréptă desorganisată și tare maltratată, centrul în retragere, pozițiunea stângei nesigură în fața puterilor covérșitoare din cuadrilater puse acum sub comandamentul noului serdar-ekrem Mehemet-Ali, trimis a repara greșálile lui Abdul-Kerim și a lua cât mai curând ofensiva, ast-fel sta, la acea epocă, îngrijitóra situațiune a armatei ruse pe eșichierul resbelului în Bulgaria. Nu numai prestigiul moral și superioritatea de direcțiune a oștirilor rusesci suferiseră scádere, dar forțele lor numerice se dovedeaú insuficiente pentru împlinirea planului de campaniá ce se concepușe, și pentru operațiunile condiționate de dânsul. Basați pe informațiunile ce avuseseră înainte de a începe rėsboiul, șeful statului-major general, bătrânul Nepokoitchiski, și ténérul seú adjunct, general Levitzki, care, până aci, se arétase mai mult strateg de catedră și de cabinet de cât de câmp de bătăia, erau în-

credințați că trupele Țarului vor face o simplă preumblare militară de la Dunăre la Constantinopole. Se întâmplă, însă, că Turcii desfășurată silințe și energiă ce nu se bănuise, și ei aveau acum întrunite în Bulgaria forțe superioare în număr celor rusesci, și cari la finele lui iulie s. v. se repărțeau ast-fel:

La Șumla și Varna, sub generalisimul Mehemet-Ali	50,000	omeni
Intre Rusciuc și Rasgrad, sub Achmet-Eyub, . . .	30,000	»
Garnisóne în Rusciuc, Silistra și cetățile mai mici.	25,000	»
La sudul Balcanilor sub Suliman	50,000	»
La Plevna sub Osman . . .	60,000	»
La Vidin, Belgradjik, Niș, Sofia etc.	20,000	»
Total		<u>235,000</u> omeni.

Aceste forțe se sprijiněu pe forterețe ca Rusciuc, Silistra, Șumla; pe pozițiuni favorabile pe cari se putea lesne improvisa apărarea ca la Plevna; ele erau în legătură, prin liniile ferate și Mare, cu Andrianopole și Constantinopole; avěu, în fine, înlesnirea și avantajul de a opera pe propriul lor teritoriū.

În contra acestor puteri, Rușii nu dispuneau la aceeași epocă de cât de $6\frac{1}{2}$ corpuri de ar-

mată cari trecuseră Dunărea. Socotindu-se la cifra de 25,000 combatanți corpul de armată și adăogându-se detașamentele speciale precum divisiunea de Cazaci de Caucaz, brigada de tiraliori, legiunea bulgară, etc., reese un total de 173,000 ómenî armată de operațiunii ruséscă, din care mai urméză a se scădea lipsurile produse de bóle, răniri și morți în lupte, ceia ce mai reduce încă acéstă cifră.

Comandamentul armatei ruse înțelese că mai ănteiú de tóte trebuia a 'și spori puterile și a aduce noui oștiri pe teatrul de reșbel. Nu ómenii lipseaú într'un imperiú cu o sută milioane populațiune. Ce nu fuseseră în destulătóre, eraú pregătirile în raport cu scopul imediat la care se țintea.

Un ukaz imperial ordonă, dar, chiámarea sub arme a unui contingent de 185,000 ómenî din milițiile imperiului pentru a prepara noui reserve armatelor în campaniă, și prescise mobilisarea tuturor trupelor rămase în Rusia. Ast-fel aveaú a fi mobilisate alte 6 corpuri de armată, între cari era corpul de granadierî, precum și acel al gardei imperiale care, de obiceiú, nu se punea complect în mișcare de cât în grave împrejurări, și nu mai trecuse

peste fruntariî de la răsboiele mari napoleoniene.

Dar tóte aceste trupe nu puteau, în vederea timpului necesar pregătirilor și a distanțelor de străbătut, ajunge pe teatrul de resbel înainte de cel puțin două luni. Ce era de făcut în acest lung interval, cu o situațiune atât de critică ca aceia a oștirilor rusesci peste Dunăre, înconjurate de patru armate inamice, cari aveau pentru ele superioritatea numerică, erau favorisate de pozițiuni ce le sporeau puterile, și cari, dintr'un minut într'altul, puteau să ia ofensiva ?

Statul-major rus luă mai întâi înțeleptă hotărîre de a înceta cu totul operațiunile riscate și nepotrivite cu mijlócele de cari se dispunea, precum întreprinderea peste Balcani și incursiunile în Rumelia. Se desființă, dar, corpul generalului Gurko, reîntorcându-se trupele în cadrurile lor respective, și se decise ca înaintea centrului, la Sud, armata rusescă să se țină strict în defensivă apărând pasul Șipca și priveghiând cele-lalte strâmptori, spre a împedica înaintarea lui Suliman. Iar Tîrnova devenind în urma acestei decisiuni o pozițiune prea înaintată și excentrică, cuartierul-general al armatei se strămutase în grabă, după a doua bătălie înaintea Plevnei, la Bulgăreni, și mai

târziu la Gorni-Studen unde se aşedă şi cuartierul Impăratului Alexandru.

Pe stânga se părăsi asemenea orî-ce idee de ofensivă, şi armata marelui-duce moştenitor care nu dispunea de un efectiv îndestulător spre a opera, pe de o parte, contra forţelor întărite din cuadrilater trecute sub comandamentul lui Mehemet-Ali, şi a investi, de altă parte, desăvîrşit Rusciucul, fu însărcinată a se mănţine în defensivă pe Lom până la sosirea ajutoarelor.

Dar unde situaţiunea presinta mai mult pericol, era pe dreapta. Aci statul-major rus nu mai avea forţe suficiente de opus, şi era tare de temut că oştirile turcesci, încoragiate de două victorii succesive, vor trece acum în ofensivă. Chiar în urma secundeî bătălii de la Plevna, pe falsa bănuială a înaintărei Turcilor, se răspândise o panică până la Sistov care dovedea cât de precariă era situaţiunea spre acest oraşiu, şi spre Nicopole. Din minunata sa poziţiune, Osman paşa, cu cei 60,000 ómenî ai armatei sale, putea saŭ să se întindă de pe Vid pe Osmu şi să intre ca un ichiu în armata rusescă, amerinţându'i basa şi linia de retragere, saŭ, operând de concert cu Mehemet-Ali despre Est, cu Suliman despre Sud, să învéluiie şi să strîngă ca într'un cleşte óstea Ţarului.

Și până în două luni, până la sosirea nouilor ajutoare din Rusia, nu era perspectivă pentru Ruși de a scăpa din această critică situațiune.

Atunci, în perplexitatea în care se afla, statul-major rus își aminti de acei 50,000 Români cari erau în apropiere, cari fuseseră de atâta folos Rușilor la desfășurarea armateilor dincolo de Dunăre, la apărarea acestui rîu, la trecerea lui, la luarea Nicopolei; la al căror concurs, în fine, făcuseră apel în atâtea rânduri, fără a'l admite însă în mod oficial sub forma unei alianțe declarate și recunoscute.

Trei divisiuni române se aflaū pe malul stîng al Dunărei și se pregăteau la ofensiva specială și independentă de operațiunile rusești, ce și propunea oștirea noastră; a patra divisiune concentrată la Turnu-Măgurele și împrejur, înaintase de pe acum un detașament în Nicopole.

Aci este cronologicesce locul să narăm împrejurările cari aduseră succesiv strămutarea divisiunei a 4-a română pe malul drept al Dunărei, cu atât mai mult că această mișcare intră și în cadrul părții scrierei de față care tratează despre pregătirea ofensivei generale a armatei noastre.

Am văzut că după luarea Nicopolei, generalul Krüdner pășise la operațiunile pe Vid și

asupra Plevnei. El ar fi voit să pótă evacua cu desăvîrşire Nicopole, remiţându-l în păstrarea trupelor române de la Turnu-Măgurele. Acéstă combinaţiă ar fi scutit pe comandantul corpului al IX-lea rus de a distrage o parte din efectivul său pentru paza cetăţei cucerite, în care se află 7000 prinşi turci cari trebuiaŭ trecuţi peste Dunăre şi internaţi în Rusia, şi pentru garnisóna în oraş, care coprindea o populaţiune musulmană destul de numerosă, cu dispoziţiuni învederat ostile. Inså comandantul divisiunei a 4-a română căruí Krüdner comunicase dorinţa sa, declară neted generalului rusesc că asemenea dispoziţiuni nu pot fi luate de trupele române de cât în urma ordinilor pornite de la autoritatea lor supremă.

Dar tocmai la acea epocă se simţea uă învederată tensiune în raporturile cercurilor dirigente ruse şi române. Comandamentul român care pusese cea mai mare bună-voinţă până aci spre a satisface dorinţele statului-major rus, care dedese în atâtea rânduri armatei imperiale un concurs a cărei importanţă s'a vedut, nu întîmpinase de loc aceeaşi reciprocitate din partea comandamentului rusesc, şi nici măcar dispoziţiuni prevenitoare de a se regula într'un chip clar şi precis situaţiunea respectivă a a ambelor armate în operaţiunile

lor ofensive. S'a spus modul puțin măgulitor cu care Rușii declinaseră concursul armatei române peste Dunăre; ei persistară și mai mult în refuzul lor după ce vădură cu ce înlesnire înaintaseră în Bulgaria, unde nu întâlniseră de cât succese până la luptele de la Plevna.

Cu toate acestea, după căderea Nicopolei, statul-major rusesc spre a degagia forțele lui Krüdner și a le putea întrebuința în întregul lor în contra Plevnei, se adresă iarăși la Români cu cerere ca dânșii să ocupe Nicopole și să ia în pază această cetate. Mai mult încă, statul-major al armatei imperiale pretinse ca trupele române să se însărcineze tot de-o-dată a convoia trecerea prinșilor turcesci de la Nicopole pe partea stângă a Dunărei, și a 'i conduce în România până acolo unde acei prinși de rebel aveau să fie remiși trupelor de etape rusesci însărcinate a 'i transporta în Rusia.

Acastă nouă cerere care se producea tocmai în momentul când comandamentul român nu era de loc îndreptățit a se lăuda de procedurile de pân'acum ale direcțiunei politice și militare rusesci în privința anevoiosei pozițiuni a țerei și armatei noastre, când comandamentul imperial se abținea chiar de a da acestei armate ori-ce concurs pentru pregătirea ofensivei ce dânsa avea să ia peste Dunăre, această

cerere puse vîrf nemulțumirei care se manifestase în partea română. Când, dar, marele-duce Nicolae îndreptă prin generalul Zefkar, atașat pe lângă marele-cuartier rusesc, căpeteniei armatei române dorința de a se ocupa Nicopole cu trupele noastre și a se însărcina dînesele cu convoiarea prizonierilor turcesci, Domnul ordonă generalului Zefkar să răspundă căpeteniei rusesci că armata română nu va trece Dunărea de cât spre a urma obiectivul special al operațiunilor sale ofensive, cu desăvîșire deosebit de acel al oștirea imperiale, fără a interveni în operațiunile acesteia și a i da de aci înainte un concurs pe care armata noastră nu'l întîmpină din partea comandamentului rusesc.

Statul-major imperial nu se opri înaintea acestui răspuns, căci trebuința de a degagia trupele sale din Nicopole se învedera din ce în ce mai mult. Se făcu, dar, un nou demers pe lângă comandantul suprem al armatei române, demers care se întreprinse, de astă dată, de-a dreptul de însuși Împăratul Alexandru. Suveranul Rusiei însărcină pe reprezentantul român pe lângă persoana sa, generalul principe Ion Ghica, a reînoi, în numele Țarului, Domnului Carol cererea pe care o făcuse comandamentul rusesc de a se ocupa Nicopole de trupe

române, și a se însărcina aceste trupe cu transportul prizonierilor. Domnul Românilor prescrise generalului Ghica a face aceleași declarațiuni notificate marelui-duce Nicolae în privința acțiunii trupelor noastre peste Dunăre, și reprezentantul român priimi instrucțiunii de a expune Împăratului că armata română nu va păzi și nu va convoia de cât pe acei prizonieri de război pe cari dânsa îi va face de-a dreptul în lupte onorabile.

Schimbul acestor comunicațiuni înăsprise oarecum relațiunile între ambele comandamente. Insuccesele și pericolele ce începe a întâmpina armata rusescă, amenințarea care poate decurge dintr'ânsele pentru chiar țera noastră, împrăștiară acești nuori d'asupra înțelegerei amicale între Români și Ruși.

La $8/20$ iulie trupele lui Schilder-Schuldner suferă prima învingere de la Plevna. Cererea de concurs adresată Românilor de către Ruși începe a investi forma unui apel în ajutor. Generalul Krüdner comunică generalului Manu un ordin priimit de la marele-duce Nicolae în coprindere că comandantul român să trecă cu divisiunea sa la Nicopole spre al ocupa, pentru ca șeful corpului al IX-ea rusesc să pôtă porni cu toate trupele sale asupra Plevnei. Generalul român răspunse cum urma să răspundă ori-ce

oficier cunoscător de datoriile sale, adică că trupele române nu se pun în marș de cât după ordinele căpeteniei lor supreme, Domnului Românilor. Statul-major general rus îndreptăză atunci celui român cererea de ajutor, motivată acum pe noua situațiune creată armatei imperiale prin evenimentul de la $8/20$ iulie la Plevna.

Comandamentul român, examinând această situațiune care putea să aibă o acțiune reflexă asupra viitoarelor operațiuni ofensive ale Românilor, cumpănind că, dacă pozițiunea Nicopolei ar fi rămas slab sau de loc ocupată și expusă unei întreprinderi a inamicului fie despre Rahova, fie despre Plevna chiar, stânga armatei noastre, care avea să opere în Bulgaria occidentală, ar fi avut flancul amenințat din acea parte, recunoscă că interesul militar român comanda acum a se primi cererea statului-major rusesc sprijinită de intervențiunea directă a marelui-duce Nicolae și a Impăratului. Căpetenia armatei române hotărî, dar, a da curs acestei cereri întru cât privea numai ocuparea pozițiunii Nicopolei; bine înțeles, însă, fără ca trupele românesce să primescă sarcina de a lua asupra-le paza și convoiarea prizonierilor turci, sarcină care rămânea lăsată întregă armatei rusesce.

Domnul Carol dete la $11/_{23}$ iulie ordin generalului Manu a ocupa cu un detaşament din divisiunea sa Nicopole, lăsând în oraş şi cetate trupele strict necesarii pentru a se ţine garnisóna, iar restul detaşamentului avea a priveghia împrejuririle acestei pieţe, împingând recunósceri peste Osmu şi Vid.

Detaşamentul destinat ocupărei Nicopolei fu compus din regimentele al 5-lea de liniă şi al 14-lea de dorobanţi, al 3-lea şi al 8-lea de călăraşi, sub comandamentul colonelului Rosnovanu, şeful cavaleriei divisionare. Regimentele numite fură gata a împlini ordinul încă de la $12/_{24}$ Iulie, dar din lipsă de material de trecere pe care comandamentul român nu 'l avusese în vedere şi nu 'l pregătise, prin urmare, pe acel punct al zonei de operaţiuni a armatei rusesci, din cauza deplinei insuficienţe a mijlócelor de comunicaţiune între ambe ţermuri în care se afla aci şi Ruşii, trecerea detaşamentului român la Nicopole nu se putu începe de cât la $17/_{29}$ iulie.

Un vapor remorcând un şlep, două bărci şi o portieră, începură a strămuta în acea di regimentele nóstre, pe care comandantul divisiunei le conduse însuşi peste Dunăre. Bataliónele şi escadrónele române fură priimite pe malul drept, la desbarcare în Nicopole, de gu-

vernorul rus al cetății, loc.-general Stolypin, încongiurat de statul său major, și de un detașament cu steag și musică din regimentul imperial al 19-lea (Kostroma) care fusese atât de tare încercat în lupta din 8/20 în cât pierduse peste jumătate din efectivul său, și fusese lăsat în Nicopole spre a se reorganiza. Trupele ambelor armate schimbă salutul ostășesc; drapelul român fu înălțat asupra cetății, apoi generalul Manu, după ce prezintă guvernorului rus pe comandantul și statul-major al detașamentului român, se întorse la grosul divisiunii sale la Turnu-Măgurele.

Colonelul Rosnovanu ocupă cu regimentele al 8-lea de dorobanți și al 8-lea de călărași orașul și cetatea Nicopolei, așezând într'ênsele garde, posturi, vedete și patrule. Regimentul al 5-lea de liniă dispuse un batalion în bivouac la 6 kilometre la Vest de orașiu spre gura Osmului, la podul peste această gîrlă din drumul d'între Nicopole și Rahova. Cel-l'alt batalion al acestui regiment luă pozițiune c'am la aceeași distanță de Nicopole spre Sud, pe drumul Nicopole-Plevna, observând podul pe Osmu, spre satul Muselimselo. Regimentul al 3-lea de călărași împărțea cu detașamentul de Cazaci serviciul de recunoscere cari se împingeau dincolo de Osmu, pe drumurile despre Rahova

și despre Plevna. Acestea fură măsurile de pază și de siguranță cari se prescriseră detașamentului român pentru ocuparea Nicopolei.

Pentru prima oră după uriașele lupte din vremile de vitejiă și de mândră viață națională ale Românilor, stégul lor se împlânta iarăși peste Dunăre și filfiia acolo unde victorios îl purtase brațul tare al lui Mihaiu, și tocmai pe locul unde cele trei ramure ale tulpinei românesci: Munteni, sub bătrânul Mircea, Moldovenii, sub Ștefan II, și Ardelenii, sub Voivodul lor Lascu, aliați cu flórea cavalerilor din Francia, Germania, Ungaria, înfruntaseră cu patru sute opt-deci și unu de anî înapoi pe Fulger-Bajazid.

A doua zi, chiar, de trecerea detașamentului român la Nicopole, la $1^{8/30}$ Iulie, se da de Ruși înaintea Plevnei al duoilea atac nefericit. În ananka în care se afla Krüdner în timpul luptei, și apoi la finele ei cu trupele sale bătute, strivite, cu rezervele sleite, generalul rus ceru generalului român ca, cu divisiunea sa, și în primul loc cu cele 4 regimente române cari se află dincóce de Dunăre, la uă etapă de câmpul de bătăiă, să'î alerge în ajutor, să'î susție și să'î acopere retragerea în casul, mult temut, când Osman pașa ar fi pășit la uă urmărare vîgurosă a trupelor rusesci învinse, cari în starea în care se află după enormele per-

deri și sguduirea morală ce primiseră, n'ar mai fi putut opri urmărirea din partea Turcilor, și acestor le ar fi stat deschisă calea spre Nicopole și spre Sistov. Instrucțiunile generalului Manu purtau că orî-ce reclamare de concurs și ajutor făcut trupelor noastre trebuia să fie direct adresată comandamentului român, și să primescă mai întăi prealabila sa autorizare. Generalul Manu răspunse, dar, generalului rus că fără asemenea autorizare, trupele române nu pot eși din misiunea circumscriasă ce li se dase de a ocupa și apăra Nicopole, și nu se pot pune în marș spre Plevna fără un ordin special dat de căpetenia lor.

În primele momente de durere și de amărăciune ale unei bătălii pierdute, Rușii simțiră multă nemulțumire de acest refus, și mai că ar fi pus asupra Românilor insuccesul de la Plevna dacă n'ar fi fost îndestul de învederat că acel insucces era datorit nu nevenirei în ajutor a trupelor române, al căror concurs oficial se refusase stăruiitor până atunci, ci greșitelor dispozițiuni ale statului-major general rusesc și insuficienței mijloacelor cu cari se atacase o pozițiune pe care Osman pașa o întărise așa de bine. Apoi cugetând mai drept și mai liniștit, Rușii recunoscură că spre a obține cooperațiunea română care le devenise

atât de necesară, ei trebuiau să se hotărască a o cere și obține pe căile formale și regulate.

Atunci marele-duce Nicolae adresa Domnului Românilor acea faimosă depeșă care oglindea strâmtorarea și îngrijirile cartierului-general rusesc, strămutat în grabă din Tirnova, și care mărturisea situațiunea compromisă a armatei imperiale. Coprinderea acelei depeșe *) redactată în limba franceză, era următoarea :

Alteței Sale Domnului Carol la Poiana :

« Vino în ajutorul nostru. Treci Dunărea
« unde vei voi, cum vei voi, sub ce condițiuni
« vei voi, dar vino grabnic în ajutorul nostru.
« Turcii ne prăpădesc. Causa creștină este
« percută. »

NICOLAE.

Iată dar Rușii cari la început făcuseră puțin cas de acțiunea armatei române, cari declinaseră cu rătăciunea oricărei propuneri de cooperare din parte-î și dovediseră atâta mândră

*) Textul acestei depeșe reprodușă aci a fost publicat în ziarul vienez *Neue Freie Presse*, sub rubrica unei corespondențe din Londra din 18 martie 1878.

Scrieri și broșuri diverse, precum *Rumänien und der Vertrag von San-Stefano*, Viena 1878, pag. 15, și ziare de pe timp, au produs asemenea această depeșă.

încredere în singurele lor forțe, solicitând acum cu stăruință ajutorul și sprijinul acestei armate. Ast-fel o voință mai pre sus de măririle și puterile lumesci scie a afla căi spre a înjosi superbia celor creduți tari și neînvinși, a rădica pe cei socotiți slabi și smeriți.

S'a ȃis, cu drept cuvânt, că este lesne a se face cine-va profet după evenimente. Nu este mai pucin adevărat, însă, că faptele și întâmplările săvârșite trebuesc, ca o faclă, să ne lumineze trecutul și să întindă raze asupra viitorului; că numai din studiul acelor întâmplări și fapte se pôte dobândi experiența, trage conclusiunile și stabili criteriile pe cari istoria, acea carte a neamurilor, are menire a le înscrie și păstra pentru învățământul și călăuzirea generațiunilor următoare. Fie-ne, dar, permis a examina un moment care ar fi putut fi rezultatul aprópe probabil ce s'ar fi întâmplat dacă Rușii, în loc de a declina și a pune condițiunile neadmisibile ce s'aũ vëndut cooperățiunei militare a României, ar fi admis'o de la început, și dacă armata română ar fi trecut în ofensivă de o dată cu armata rusă, aflându-se din primele ȃile ale lui iulie s. v. în Bulgaria.

Pășind peste Dunăre între Isker și Ogost, saũ între Rahova și Vidin, cei 40 până la 50,000

Români ar fi întâlnit, ei mai ântâi, trupele lui Osman paşa în marş spre Nicopole, trupe care la acea dată abia se urcau la cifra de 30,000 ómenî, nefiind încă sporite cu toate ajutóarele ce priimiră după stabilirea lor la Plevna. Invingători sau învinşi, Români ar fi întârziat, în tot cazul, înaintarea lui Osman asupra Plevnei îndestul ca îndată după căderea Nicopolei, Krüdner să pótă înainta pe Vid spre Plevna şi Lovcea, să ia în stăpânire aceste puncte neîntărite şi slab ocupate *) până la sosirea trupelor turcescî din Vidin, şi să acopere de aci aripa dréptă a armatei rusescî. Marele-duce Nicolae nu mai întâmpina atunci, din acea parte, obstacol spre a împinge înainte operaţiunile colónei generalului Gurko, nu era silit să rechiáme îndărăt acéstă colónă, şi, chiar în urma întrunirei forşelor lui Reuf cu acele ale lui Suliman la Sudul Balcanilor, statul-major rus putea să le opuiă, pe lângă trupele speciale ale lui Gurko şi corpul al VIII-ea, încă al XI-ea corp (din care n'ar mai

*) La trecerea Ruşilor peste Dunăre, Plevna, până la sosirea lui Osman paşa, nu conţinea de cât 3 batalióne turcescî şi câţiva neregulaţi, în tot ca la 2.500 ómenî.

În Lovcea nu erau tot pe atunci de cât 1,500 Turci pe cari Ruşi, porniţi de la Tirnova şi Selvi, 'i respinseră la ⁵/₁₇ iulie, ocupând acest oraş până la ¹⁵/₂₇, după prima bătălie de la Plevna, când se luă iarăşi în stăpânire de Osman paşa.

fi fost nevoiă a se distraze o divisiune spre a se trimite la Plevna), precum și porțiunea din al IV-ea corp care trecuse peste Dunăre. Comandantul armatei ruse ar fi dispus, ast-fel, pentru operațiunile centrului de o masă de trupe de aprópe 70,000 ómenî, masă îndestulătoare pentru a respinge pe cei 50,000 soldați ai lui Suliman împrăștiați la picioréle Balcanilor. Păzit pe stânga de cele 2 corpuri ale țareviciului ce erau în fața inactivului Abdul-Kerim, care avea în momentul trecerei Dunărei de către Ruși comandamentul general al forțelor otomane; acoperit pe drépta de vre-o alți 60,000 luptători, — Români și corpul al IX-ea — marele-duce putea, de la luarea Nicopolei și până la $18/30$ iulie, să profite de succesele strălucitului marș al lui Gurko peste Balcani, și să împingă colónele sale până în fața Andrianopolei, amenințând de acolo capitala imperiului otoman.

Este mai mult de cât probabil că în asemenea conjecturî Turcia, în ale cărei consilii bătrînul și prudentul Saafet, ministru al afacerilor străine, încă de la căderea Nicopolei propusese colegilor săi de a se cere mijlocirea puterilor pentru împăciuire, s'ar fi decis cu grabă la asemenea învoire când ar fi văđut armata ruséscă învingătoare la porțile Andria-

nopolei. Scopul statului-major și al diplomației rusești — o pace grabnică și glorioasă — ar fi fost atinsă; 50,000 ómenî mai puțin pereaú din rândurile armatei Țarului, și 1 miliard, dacá nu mai mult, din cele 3 cheltuite de Rusia pentru acest resbel (*), rămânea în te-saurul imperiului. Iată ce póte costa câte o dată pe națiunii mândriă nesocotită, politică greșită. Și acésta spre a ajunge în definitiv tot la rezultatul ce se căutase a se înlătura, adică la admiterea cooperațiunei militare române, însă după crude și sângeróse învingeri, după sacrificiî imense carî prelungiră cu mult încă resbelul și n'aduseră încheierea definitivă a păcei de cât peste un an, la congresul de Berlin din 13 iunie 1878.

Dacă pentru Rusia ar fi fost mai folositor

(*) Acésta cifră este luată după date oficiale, și în special după *Proiectul de budget de venituri și cheltuieli al imperiului Rusiei pe exercițiul anului 1885*, sancționat de Impératul la 30 decembre același an, și unde se vede figurând la datoria publică sub rubrica: *împrumuturi ale Orientului din 1877-1878-1879*, ruble 773,367,100, și: *împrumutul extern din 1877*, ruble 13,778,700, la care dacá se mai adaogă excedentul bugetar din 1876 de 40 milióne ruble, care se afectă tot pentru resbel imediat la declararea sa, urcă totalitatea sumei la 827,145,800 ruble saú 3 miliarde și 300 milióne lei cât costă pe Rusia acest răsboiú. Și în acésta sumă nu se coprinde emisiunea interioară de ruble-hârtie, diferite subscripțiunii speciale și diverse cheltuieli afectate tot la trebuințele armateilor în campaniă.

din punctul de vedere militar, ca din cel politic și financiar, d'a se admite de la început cooperațiunea română și d'a se afla armata noastră chiar din primele zile ale lui iulie în Bulgaria, aplecăm a crede că pentru țara noastră, însă, a fost mai favorabil cursul evenimentelor ast-fel precum a urmat. Mai înainte oștirea românească ar fi avut să supărte, fără ca Rușii, prea depărtați și neavând forțe îndestulătoare, să 'i pótă veni eventualmente în ajutor, tótă izbirea lui Osman pașa care, precum urma o dovedi, a fost generalul cel mai energic în acest răsboi d'între toți comandantii otomani, și a avut sub dânsul trupele musulmane cele mai solide și viteze. Apoi cooperațiunea trupelor române peste Dunăre venind în urma evenimentelor petrecute în cursul lunei lui iulie în Bulgaria, nu se mai putea tăgădui că această cooperațiune cerută acum cu insistență de marele-duce Nicolae și de însuși Țarul Rusiei, era indispensabilă pentru armata rusescă și devenise pentru dânsa o măsură de salvare a criticei sale pozițiuni.

Un Domn cavaleresc, o națiune consciintă de nobila'i origină, de trecutul ei glorios și de viitorul ce voia să 'și asigure, nu puteau priimi cu nepăsare căldurosul apel de a alergera în ajutorul causei creștine, în sprijinul intereselor

de libertate și de umanitate cari se desbăteau peste Dunăre. Afară de acea solidaritate individuală care făcea pe un vestit bărbat din vechime să țină : *om sum, nimic omenesc nu 'mi este străin*, mai se află încă o solidaritate generală între popoare de la care dânsese nu se pot sustrage fără a plăti într'o di urmările diferenței și egoismului lor. Intre poporul român și între popoarele balcanice, această solidaritate este și mai strânsă prin nevoi și restriște suferite în comun ; a uita acesta, este a uita însăși istoria și legăturile stabilite de veacuri între Români și vecini lor Bulgari, pentru a căror liberare de sub jug se întreprinsese lupta de față.

Fala trecutului nostru cu raze de slavă și de mărire, cu umbre de scădere și nenorociri, stă tocmai în menirea neamului românesc de a fi fost în timp de secolii străjă ageră și neadormită a creștinătății și civilizațiunii la Dunărea de jos.

În această providențială menire se află deslușirea interesului ca și a îndreptățitelor simpatii cu cari Europa apuseană a căutat să sprijine dezvoltarea și întărirea necesarie a naționalității noastre. Sunt tradițiuni, îndatoriri morale de la cari popoarele, ca și indi-

viđii, nu se pot abate fără micșorare. Asemenea tradițiunii și îndatoriri moștenite dau poporului român o firească aplecare a se alipi mai lesne de partea unde crede că se află dreptul, de a îmbrățișa cu căldură cauzele cari puteau să displacă ȧeilor păgâni fiind că nu erau învingătoare, dar pe cari Dumnezeu mort pe Cruce prescrie mai ales a le iubi când sunt prigonite și n'aũ pentru dênsele succesul. Și unde era aci dreptul, de nu cu poporele asuprite și subjugate ca Bulgariĩ, Herzegovineniĩ, Bosniaciĩ ; de nu cu națiunile stânjinite în mersul lor înainte, suferate în drepturile și demnitatea lor ca Sêrbii, Montenegreniĩ, Româniĩ?

Dar afară de asemenea considerațiuni, fie ele chiar tractate ca ideale și de pur sentiment, erau încă alte motive de ordină și mai realistă, dictate de interesul particular, de grija propriei sale conservațiuni cari impuneaũ națiunei române datoria de a uni silințele sale cu ale Rușilor pentru a nimici succesele armelor otomane, pentru a pune pedică înaintărei lor victoriose chiar acolo de unde putea mai mult porni primejdia : la Plevna. Cele două victorii ale lui Osman și situațiunea dificilă a armatei Ȧarului puteau s'o silească, în lipsă de grabnic ajutor, să părăsescă Bulgaria și să trecă înapoi

Dunărea. Turcii victorioși ar fi înaintat atunci, și ar fi transportat teatrul războiului în România. Fructele apărării de până acum a armatei române ar fi fost pierdute, țera expusă la noi și directe pericole, la nenorocirile unei invasiuni musulmane. Induoiala nu era, deci, posibilă; în propriul interes al României trebuia alergat grabnic în ajutorul armatei rusești.

Pentru a se da însă urmărire unei asemenea hotărâri, amănuntele privitoare la relațiunile și la lucrarea împreună a forțelor respective, la păstrarea individualității naționale a trupelor românești, la direcțiunea și comandamentul asupra lor distinct și separat de oricare amestec din partea Rușilor, trebuiau mai întâi stabilite și bine regulate acum că ambele armate aveau a veni în contact și mai de aproape și a opera asupra aceluiași obiectiv strategic. Neînțelegeri și conflicte de atribuțiuni ce se iviseră în mai multe rânduri de la trecerea detașamentului nostru la Nicopole între comandanții români și guvernorul rus al acestei cetăți, dovediră cât de necesară era regularea acestor amănunte și definirea clară și precisă a raporturilor celor două oștiri.

Acest punct făcu obiectul unor active negocieri între ambele cartiere-generale prin

mijlocirea atât a reprezentantului țerei pe lângă guvernul Rusiei, generalul principe Ión Ghica, a generalului Zefkar și oficerilor români atașați pe lângă comandamentul rusesc, cât și a șefilor statului-major respectiv al fiecăreii armate, generalul Nepokoitchiski de o parte, și colonelul Slăniceanu de alta; și acest din urmă însoți într'adins întru acésta pe președintele consiliului de miniștrii al României, D. Ión Brătianu, la cuartierul Impăratului Alexandru și al marelui-duce Nicolae. Aceste negocieri aveau a fi supuse apoi sancțiunei Domnului Românilor.

Rușii nu mai opuneau greutățile din trecut întru cât privea păstrarea bine definită și necontestată a individualității propriie a oștirea românesce, a independinței sale față cu organele autorității rusesce. Ei recunoscău acum acestei oștiri deplină paritate cu oștirea imperială, și situațiunea unei armate aliate care 'și conservă organizațiunea sa specială, comandamentul și direcțiunea sa particulară. Acțiunea ambelor armate avea numai a fi combinată în vederea scopului ce urmăreau în comun.

Pe lângă consecunțele militare ale bătăliilor din $8/20$ și $18/30$ iulie la Plevna, ele mai avură, dar, și alta din punctul de vedere po-

litic: alianța între Rusia și România. În cât privea armata română, această consecvență făcea, negreșit, pentru densa situațiunea mai netedă, dar schimba tot-de-odată proiectele și dispozițiunile de până acum. Am vedut că toate pregătirile pentru ofensiva noastră fuseseră stabilite în vederea unei acțiuni separate de cea rusescă, și planul general avea în vedere operațiuni pe cari oștirile românesce avea să le întreprindă în Bulgaria apusénă și asupra Vidinului. Participarea trupelor noastre la atacul Nicopolei și chiar ocuparea acestei cetăți de detașamentul din divisiunea 4-a, nu eșiau din cadrul combinărilor pe cari statul-major român le avusese în vedere pentru executarea operațiunilor trupelor noastre între Isker și Timok. Tot în vederea acestei acțiuni pe un teatru de operațiuni deosebit, forțele române fuseseră împărțite în trei părți distincte: 1) armata de operațiune în Bulgaria, 2) corpul de observațiune la Calafat, 3) trupele însărcinate cu apărarea teritoriului, formate din batalioanele de miliții cari se convocară și se puseră sub comandamentul generalului Nicolae Haralamb, și din garda națională destinată la ținerea garnisónelor și la paza orașelor.

Pentru constituirea armatei de operațiuni

și corpului de observațiune, Domnul Românilor prescrisese următoarele :

Inalt ordin de zi :

« Considerând trebuința de a împărți armata activă în armată de operațiuni și armată de observațiune, ordonăm :

1. Corpul II-lea de armată rămâne organizat ast-fel cum este.

2. Din corpul I-iu de armată se vor lua trupe spre a constitui o rezervă generală precum urmază :

Infanteria

Comandant, Colonel Cerchez.

Șef de stat-major, Loc.-Colonel Algiu.

1-a Brigadă

Comandant, Colonel Sachelarie Oton.

Batalionul al 4-lea de vânători.

Regimentul 1-iu de liniă.

Regimentul al 7-lea de dorobanți.

2-a Brigadă.

Comandant, Colonel Budișteanu C.

Regimentul al 4-lea de liniă.

Regimentul al 6-lea de dorobanți.

Regimentul al 8-lea de dorobanți.

3-a Brigadă

Comandant, Colonel Vlădescu.

Batalionul 1-iu de vânători.

Regimentul al 3-'ea de liniă
Regimentul al 5-lea de dorobanți.

Cavaleria

Comandant, Colonel Crețeanu.
Regimentul 1-iu de roșiori.
Regimentul al 2-lea de roșiori.
Regimentul al 4-lea de călărași.

Artileria

Comandant Colonel Arion E.
Bateriile 1-a, 2-a, 6-a din regimentul 1-iu de artilerie.
Bateriile 1-a, 2-a 6-a din regimentul al 2-lea de artilerie.

Geniu

Comandant, Major Gheorghiu.

Pontonieri

Comandant, Căpitan Vasiliu.

3. D. General Manu, comandantul divisiunii a 4-a, se numesce comandant al artileriei armatei de operațiuni.

4. Armata de observațiune va fi sub comandamentul D. General Lupu, și se va împărți după cum urmează :

1-a Divisiă

Comandant, Colonel Pencovică.
Șef de stat-major, Major Carcalețeanu.

Regimentul 1-iũ de dorobanþi.

Regimentul al 2-lea de dorobanþi.

Regimentul al 3-lea de dorobanþi.

Bateriile 3-a, 4-a, 5-a din regimentul 1-iũ de artileriã.

Regimentul 1-iũ de cãlãraþi.

2-a Divisiã

Comandant, Colonel Holban M.

Þef de stat-major, Major Borãnescu I.

Regimentul al 6-lea de liniã.

Regimentul al 4-lea de dorobanþi.

Bateriile 3-a, 4-a, 5-a, din regimentul al 2-lea de artileriã.

Regimentul al 2-lea de cãlãraþi.

Un detaþament de geniu la Calafat.

CAROL

Dat la marele cuartier-general din Poiana, la $\frac{23 \text{ iulie}}{4 \text{ august}}$ 1878.

Acum, în urma noilor evenimente, aveaũ a se modifica dispoziþiunile primitive pentru miþcarea ofensivã a trupelor nãstre. Nu spre Vestul Bulgariei, cum se hotãrìse la început, eraũ sã se dirige de aci 'nainte operaþiunile armatei române. Plevna, care a devenit îngrijitãrea cetate a islamismului, reclama acum tãte silinþele; dẽnsa trebuia mai ântãiu sã se dobãre pentru securitatea României nu mai puþin de cãt pentru aceia a oþtirilor Rusiei.

Schimbãndu-se obiectivul, se schimbaũ þi

liniile de operațiuni ale armatei noastre. Intre Vid și Isker trebuiaă acum să se ivescă colo-
nele române pentru a 'și lua calea spre noul
lor obiectiv. In acea parte, dar, trebuiaă să se
îndrepte pregătirile ofensivei, adică marșul
strategic al armatei de operațiuni spre Corabia
și Islaz, alegerea punctului de trecere a Dună-
rei, aședarea podului peste acest fluviu. Iar
divisiunea a 4-a urma să se strămute întrégă
pe malul drept, pentru a acoperi cu detașa-
mente speciale de cavaleriă ce erau a se as-
vîrli pe țermul inamic, pășirea în Bulgaria a
oștei românesci.

Comandantul armatei române prescrise la
^{20 iulie}
^{1 august} divisiunei a 4-a, concentrată la Turnu-
Măgurele, a trece și restul trupelor sale la Ni-
copole; și în vedere că Turcii, în urma isbân-
dei ce repurtaseră cu două zile mai 'nainte
la Plevna, puteau să se îndemne a lua ofen-
siva și a merge asupra Nicopolei, divisiunea
română avea ordin a apăra cu orî-ce preț
acéstă pozițiune în cas de atac. De și mijlô-
cele de transport și comunicațiuni între am-
bele țermuri erau răstrânse atât în partea
Rușilor, cât și în partea noastră, colonelul
Angelescu A. (care înlocuise în comandament
pe generalul Manu) era la ^{24 iulie}
^{5 august} peste Dunăre cu
 întréga sa divisiune, și stabilea în orașul și

în cetatea Nicopolei ca garnizonă, 1 batalion din regimentul al 13-lea de dorobanți, regimentul al 7-lea de călărași, și câte-va companii din regimentul rusesc al 19-lea de infanterie (Kostroma). Iar spre a se păzi de surprinderi și a putea apăra cu eficacitate Nicopole profitând de pozițiunile platoului pe care este așezat, comandantul divisiunii a 4-a împinse restul trupelor sale înainte pe drumurile cari veneau despre Rahova și despre Plevna, formând o ante-gardă, sub ordinile colonelului Cantili, din regimentele al 3-lea și al 8-lea de călărași, batalionul 1-iu de vânători, regimentul al 7-lea de liniă și bateria 1-a din regimentul al 3-lea de artilerie. Călărașii, sub colonelul Polizu, așezau ante-posturi cari observaui linia Vidului până la Riben și Brislán, unde stabileau legătura cu trupele rusesci ale generalului Krüdner, și împingeau patrulă și recunósceri cât se putea mai înaintate peste Vid, de-alungul Dunărei la Mocrișani, Măgura și până la Ghigen-Mahala și Slavița, pe malul drept al Iskerului. Batalionul 1-iu de vânători și bateria 1-a din regimentul al 3-lea de artilerie ocupară créstele de la Șeicovița. La drépta de Găurenă și de Grădești, regimentul al 7-lea de liniă ținea legătura cu trupele din Muselimselo. Aci, la podul de pe Osmu

în drumul Plevnei, se află al 2-lea batalion din regimentul al 13-lea de dorobanți și regimentul al 5-lea de liniă, cu 3 baterii de artilerie. În spatele acestor trupe, la porța cetății Nicopolei spre Plevna, erau regimentele al 14-lea și al 16-lea de dorobanți, alte 3 baterii și restul regimentului rus Kostroma.

Trupele noastre pe dată ce ocupă o pozițiune, o puneau în stare de apărare prin obstacole artificiale, șanțuri, tranșele de adăpost, gropi de tiraliori, și se întăreau prin lucrări de fortificația pasageră. Asemenea lucrări mai importante se făceau și în Nicopole, completându-se și acolo și repunându-se în stare întăririi cetății, mai ales despre Sud, de unde putea veni atacul în cazul înaintării inamicului din Plevna.

Aparițiunea primelor noastre detașamente pe malul drept al Dunărei fu salutată frățesce și cu bucuria de populațiunea bulgară și română, căci satele și cătunele din partea locului rămăseseră, în urma retragerii trupelor regulate turcesci și nesosirei până atunci a altor forțe nici ruse, nici române, într'o deplorabilă stare de anarhie și desordine, și erau continuu bătute de incursiuni din partea cetelor de neregulați, a bandelor de Cerkezi și bașibozuci, cari săvârșeau tot felul de opresiuni,

jafuri și prădări. Prezența detașamentelor române puse stavilă acelor incursiuni și restabili în acele localități securitatea și liniștea.

De o dată cu ordinele transmise divisiunii a 4-a pentru ocuparea Nicopolei la $\frac{20 \text{ iulie}}{1 \text{ august}}$, se prescrie grosului armatei noastre de operațiune a și începe marșul ei strategic de concentrare pe malul stâng al Dunărei, pentru a trece apoi în ofensivă. Trupele pornesc în mai multe colone, întâi divisiunea 3-a care purcedând la $\frac{21 \text{ iulie}}{2 \text{ august}}$ din Băilescă, Rast și Bistreț prin Goicea și Cârna, trece Jiul la Gândgiovă pe podul stabilit de serviciul de pontonieri al armatei și înainteză prin Sadova, Demian-Vodastra și Demian-Dăbuleni, la Corabia, ajungând aci la $\frac{25}{6}$.

Iar divisiunea de rezervă, concentrându-se din Calafat și din pozițiunile ocupate până atunci în jurul acestui punct, la Séca, se pune în marș la $\frac{25 \text{ iulie}}{6 \text{ august}}$ și trece prin Negoiu, Cătenele, Plosca, Măceșul-de-Jos, Gândgiovă, Coștenii, Lișteava, Ianca, Potelu, Hotaru, Orla și sosesc la $\frac{2}{14}$ august la Celei și Corabia. Acastă divisiă stabilește un detașament la Bechet spre a observa Rahova, și a susține trecerea înaintea acestei cetăți a șalupei *Bucur*, care avea să pogore pe Jiū în Dunăre și să

mérgă la Corabia spre a coopera la aședarea podului.

Oștirea română săvîrșea în bune condițiuni marșul ei de concentrare. De la $21\frac{1}{2}$ la $\frac{25 \text{ iulie}}{6 \text{ august}}$ divisia 3-a străbătea cu înlesnire distanța de aprópe 150 kilometre d'între Băilescî și Corabia Divisia de rezervă, pornită mai târziu și succesiv, spre a nu degarni de o dată de trupe pozițiunea din fața Vidinului și a nu deștepta atențiunea inamicului, fu contrariată de timp fórte nefavorabil, de ploí continue cari desfundară drumurile și făcură anevoiósă înaintarea artileriei, a colónelor de munițiuni, trenurilor, ambulanțelor, etc.

Cu tóte acestea șefi și soldați înaintău cu mulțumire, căci se apropia momentul mult dorit de a păși în fine la acțiunii energice, decisive, oferind un câmp mai larg inteligenței, valoréi și ambițiunei de a se distinge ale fie-căruí. Frumósă, și pentru cine a avut fericíții sortí a o vedea óre-când, neuitată este priveliștea ce înfățișéază o armată care merge la inamic. Corecta și îngrijita ținută a revistelor, gátela și podóbele uniformelor de paradă s'aú înlocuit acum cu o înfățișare nu mai puținú marțială, dar mai liberă și mai nesilită a trupelor din al căror traiú aú dispărut asemenea și ocupațiunile placide ale serviciului de garnisóne, li-

niștea și lipsa de emoțiuni serioase ale câmpului de exercițiu. Altă existență, alte simțiri mișcă acum colónele nesfîrșite, glótele adânci cari urcă dealurile și pogor câmpiile cadențând pasul cu cântece vesele și răsboinice. Chipurile bărbătesci ale soldaților; fețele lor arămii și pîrlite de arșița sórelui, de vîntul bivuacurilor, de pulberea marșurilor; ochii lor cătînd mîndru și hotărît, oglesc gîndurile cari le înalță sufletul pînă la cel mai sublim act de sacrificiu și de devotament ce se póte cere naturei omenești, acel de a 'și da voios și fără șovăire viața pe un ordin, pe un cuvînt, pe un semn chiar, de la mai marii lor. Nicî o dată ca în asemenea împrejurări decisive nu se póte mai bine cunósce și prețui o armată; în campania, cum dice ilustrul istoric al resbelului de Treîzeci de ani, poetul nemuritor al lui Wallenstein, acolo se cîntăresce inima oșteanului.

Și cine mai bine de cît iarăși poetul care 'și înveșmîntă cugetările și simțirile în haine de mătase și de aur, cine de cît iubitul nostru bard național, inspiratul Tyrteu al armatei române, Vasile Alexandri, a descris mai bine ca în *Peneșu Curcanul* minunatul avînt al ostașilor noștri cari porneau să înfrunte dușmanul velseli și cîntînd ca *la nuntă*, cînd ei mergeau să se cunune cu mórtea și cu victoria.

Pentru ca armata română să 'și pótă începe trecerea în Bulgaria, urma a se arunca podul peste Dunăre. S'a relatat în cartea precedentă măsurile luate pentru înființarea lui și dificultățile ce trebuiaū înlăturate. În același timp când comandantul armatei dedese ordinea pentru ocuparea Nicopolei de întręga divisiune a 4-a și pentru marșul de concentrare a celor l'alte divisiuni între Olt și Jiu, colonelul Arion E. și loc.-colonel Berendeiū fuseseră însărcinați a recunósce în acéstă zonă punctul cel mai nemerit pentru stabilirea podului. Acești oficeri superiori indicară punctul Siliștióra-Măgura, la 2 kilometre Est de Corabia, ca cel mai favorabil din priviri tehnice, tactice și strategice. Statul nostru major aprobă acéstă alegere.

Lucrarea podului întreprinsă la Craiova era acum terminată. Pontónele și materialul plutitor urma a se pogorî pe Jiū până la Găngiova, iar de aci în jos thalwegul rîului devenind din ce în ce mai larg, țermurile mai șețe și apele reslătîndu-se în mlăștine și smîrcuri, corentul devenea atât de slab în cât nu mai presinta iuțeaia și adâncime suficientă pentru ca pontónele și vasele să pótă pluti înainte, și trebuiaū a se transporta pe uscat până la Bechet, unde urmaū a se pune iar în Dunăre. De aci acel

material ar fi urmat să plutescă în josul fluviului până la Corabia-Siliștióra, expunându-se încă a trece sub focurile bastimentelor și tunurilor turcesci de la Rahova. Se calculă, dar, că transportul pe uscat de la Găngiova la Bechet, încărcarea la Găngiova, descărcarea la Bechet și percursul pe Dunăre de aci la Siliștióra, ar fi ocazionat mai multă muncă și pierdere de timp de cât dacă se transporta de-a dreptul pe uscat cu hachetele serviciului de pontonierii, materialul plutitor de la Găngiova la Corabia. Iar cele-l'alte aprovisionări ca otgóné, ancore, urși, căluși, capre, podinii, aveaú să viá direct la Corabia-Siliștióra, prin Caracal, cu care de recuisițiune.

Aducerea acestú întreg material la locul destinat în condițiunile descrise nu fu uá lucrare lesniciósá, mai ales că se întâmplá ca timpul în care se efectúá să fie cu deosebire nefavorabil din cauza ploilor ce cădurá atunci în abundență, a desfundárei drumurilor și șoselelor deteriorate de atâtea circulațiuni și transporturii militare. Inzá cât de mari furá aceste noú obstacole, ele furá învinse de activitatea și devotamentul serviciului de pontonierii și detașamentelor de geniú însărcinate cu acest transport. De multe orii când pontónele se înomoleaú în Jiu și nu mai puteaú ina-

inta din lipsă de apă, soldații înșiși se înhămau la dênsele și le tîrau pe fundul de nisip și de petriș distanțe de mai multe kilometre. Tot asemenea și pentru aducerea materialului pe uscat, țeraniî, cu a căror care și vite se transporta, puneau o laudabilă bună-voință și energie, căci, precum am avut ocașiune a mai spune în cursul acestei narațiunii, toți cetățeniî, fără deosebire, puneau tôte silințele, rês-pundeu la tôte apelurile, erau gata la cele mai grele servicii pentru a ușura și înlesni sarcina armatei nôstre.

În fine, în ultimele zile din iulie și primele din luna lui august st. v., tôte dispozițiunile pentru a se putea procedea la lucrările aședărei podului erau terminate. Aceste lucrări începura la ¹⁴/₂₆ august. Lărgimea totală a Dunărei între Siliștióra, pe malul stâng, și Măgura, pe malul drept, este de 1240 metri; rîul este însă despărțit în trei brațe printr'o insulă către țermul român, și un banc de nisip către cel bulgar. Adâncimea međiă a apelor era la acea epocă de 15 metri, descrescând spre maluri. De la țermul român la insulă, pe brațul mai strâmt, se construi un pod pe taraci. Din insulă la bancul de nisip, pe al duoilea braț mai larg al rîului, se puse un pod pe pontóne și se consolidă pe acest banc o cale întărită

cu fascine. În fine, de la bancul de nisip la capul podului despre malul drept, se aședă un al doilea pod de pontóne. Numărul total al pontónelor era de 120; spațiul acoperit de dênsele coprindea 800 metri; iar întinderea întregă a lucrărilor de poduri, podețe, drumuri în construcțiune, măsura peste 3000 metre.

Pe când cu o neobosită activitate pontonierii, ajutați de lucrătorii arsenalului din Bucuresci, încheiau podul, în același timp trupe de infanteriă lucrau la stabilirea șoselelor cari pogorau la pod și pe cari aveau să trecă trenurile și ecuipagele, la aședarea podețelor peste smîrcuri și revărsături de ape. La aceste lucrări participa geniu și artileria, și acesta construia în insulă 2 baterii pentru apărarea podului, armate cu 12 tunuri. Flotila dedea concursul ei cu șalupele *Bucur* și *Rândunica* (acésta sosită din josul Dunărei) pentru remorcarea și punerea în loc a pontónelor. Un baragiu de torpile stabilit în sus de Corabia protegia podul în contra monitórelor și navelor turcesci despre Rahova și Dunărea superióră. Este de observat că în tot timpul cât durară lucrările podului, ele nu fură împedecate de Turcii, precum ei nu împedecaseră nici construcțiunea podurilor rusesci de la Măcin și de la Sistov.

Capul armatei române care se transportase

la finele lui iulie la Șimnic, lângă Craiova, spre a activa în persoană înaintarea lucrărilor materialurilor de pod și expediarea lor, își strămutase acum cuartierul său general la Grădini, în apropiere de Corabia. După ce se încredință de aci prin dese și neobosite inspecțiuni de executarea ordinilor, de împlinirea pregătirilor și îndestularea multiplelor trebuințe reclamate de o oștire în ajunul de a păși în ofensivă, Domnul Carol hotărî a folosi timpul până la terminarea așezării podului pe Dunăre spre a da urmare invitațiunii Impăratului Alexandru, care manifestase dorința de a sigila printr'o întâlnire cu Suveranul Românilor alianța celor două State. La ¹⁵/₂₇ august porni, dar, prin Turnu-Măgurele și Sistov la Gorni-Studen, cuartierul Țarului și al armatei imperiale, unde ajunse a doua zi.

Impăratul Rusiei îi făcu o primire din cele mai cordiale și distinse. Voind a dovedi în mod manifest considerațiunea sa pentru înalta căpetenie a armatei românesce și stima pentru această armată care avea să lupte frățesce alături cu cea imperială, Țarul oferi Domnului Românilor comandamentul asupra tuturilor forțelor ruse cari, împreună cu cele române, aveau să opere înaintea Plevnei și să formeze, întrunite, *Armata de Vest*.

Prin îndeplinirea acestui mare comandament de către capul oștirea românească, situațiunea autonomă și independentă a acesteia reeșea într'un mod și mai evident, și operațiunile ambelor armate câștigaū ast-fel strînsă legătură de acțiune.

Credem că nu este fără interes a arăta aci însemnata înrîurire ce, de la început, avu manifestatiunea imperială atât de deferentă și onorătoare pentru Domnul și armata României, în cercurile militare rusesci unde, ca în toate clasele poporului Rusiei, orî ce act, orî ce demersal Țarului este înconjurat de un cult órecum mistic și religios. Cu viuciunea de impresiunii ce caracterisă gintea slavă, Rușii treceaū acum de la un extrem la cel-l'alt în privința cooperărei române de care, pînă în ajun, făceaū puțin cas. Favórea imperială, ca grația divină, părea talismanul care dă noroc nu numai celor asupra căror se întinde, dar și la cei ce se apropie de dênși, și mulți din oficerii ruși își mărturiseaū speranța că intrarea în acțiune a armatei române, atât de măgulitor tratată acum de Țar, va fi de ajuns spre a schimba sórta cea rea care începuse a prigoni armele rusesci, și că Româniū vor aduce cu sine farmecul unui descântec de deochiū.

Este adevărat că Rușii eraū atunci în mare

îngrijire de situațiunea critică în care se afla, și alergarea în ajutor în chip atât de cavalesc a trupelor române nu putea să le fie de cât bine venită. Acastă justificată îngrijire se simțea pretutindenî în cuartierul-general de la Gorni-Studen, unde la amărăciunea neisbânșilor întâlnite înaintea Plevnei și peste Balcani, la durerea perderilor simțitoare pricinuite de apărarea muntelui St. Nicolae în contra atacurilor furióse ale lui Suliman, care voia a 'și deschide trecere spre a tăia centrul armatei rusesci, se adăoga și neliniștitórea scire sosită tocmai atunci despre Lom. Aci Mehemet-Ali, care preludase la ofensivă în contra stângei rusesci prin luptele din ⁹/₂₁ și ¹⁰/₂₂ august la Iazlar și Kizilar, unde silise capetele de colóne ale țareviciului a retrograda, se prepara acum la o acțiune decisivă concentrând forțe superióre spre Karahasankioi, și se urmă în adevăr acolo la ¹⁸/₃₀ august o bătăliă al cărui rezultat fu iarăș nefavorabil Rușilor.

Îngrijirea pornea, dar, de la însuși Impăratul, a cărui față seriósă și înnorată oglindea îndestul întristările ce munceaș sufletul Soveranului care 'și făgădui-se, la suirea sa pe tron și tocmai în împrejurările unui crâncen răsboiș ce, sub predecesorul său, învéluse Ru-

sia, de a nu mai vărsa în bătălii sângele poporului său.

Puterea, însă, a împrejurărilor și a corentului național îl silise să întreprindă lupta de față în care atâtea existențe se jertfiseră până acum în zadar.

În preocuparea și nepregetata activitate a marelui-duce comandant cap al armatei ruse și a celor-l'alți generali și comandanți, în neastâmpărul cu care se trăgea cu urechia când spre Plevna, când spre Șipca și spre Lom, apărea totă gravitatea situațiunei și făcea și mai prețios concursul Românilor.

Încă un simptom interesant ce se putea observa în acele grele momente la cuartierul-general al Impăratului și al armatei Rusiei, era obida și întristarea acelor cari consiliaseră, cari împinseseră la acest resbel ce răspundea așa de puțin lesniciunei și rezultatelor repeși și strălucite ce garantaseră. În capul lor se afla cunoscutul general Ignatieff, reprezentantul Țarului la Constantinopole până la izbucnirea presentei lupte. Pe drept său pe nedrept, generalului ambasador se atribuiaă acum toate insuccesele, toate nenorocirile, căci el prin informațiunii neexacte, prin raporturi neîntemiate, ar fi întărit credința că Turcia nu era în stare a pune în liniă, spre a se apăra, de cât

cel mult o sută miș oameni oștire, și că sub primele lovirii ale Rusiei, sub scularea în picioare a tuturilor popórelor din Orient, imperiul otoman avea să fie doborât din ântéiele țile, armatele rusesci aveaũ să facă o triumfală preumblare până la Constantinopole.

Alt-fel se dovedeaũ acum lucrurile. Norocul schimbător va rěsbuna peste rěscóla mai târđiũ la San-Stefano pe Nicolae Ignatieff; însă acum disgrățiatul diplomat trist, descoragiat, bolnav de ochi, putea să mediteze îndelete sub cortul unde sta părăsit asupra mulților amici carí ı numără fericirea, și singurăței timpurilor neguróse.

De aceea și când Domnul Carol, în scurta sa ședere în Gorni-Studen, merse să vėđă pe întristatul ambasador— care prin generalul Ghica și colonelul Gaillard se scusase că starea ı suferindă de oftalmiă și de friguri nu ı permite a veni să se presinte — acéstă visită fu nu numai un adevěrat balsam pentru inima strivită a generalului Ignatieff, dar ea făcu încă multă impresiune în cuartierul rusesc. Ea provocă o glumėtă, dar topică exclamațiune din partea principelui Suvaroff-Rimniski-Italiski, decanul adjutanților imperiali care purta încă cifra lui Nicolae, și, din cauza vėrstei și îndelungelor serviciı, se bucura de multă considerațiune și

libertate de cuvîntare chiar înaintea Impăratului. Se află ast-fel pe lângă monarhiile auto-crafi câte un cărunțit servitor avînd privilegiul a spune adevărul, pe care nu în tot-d'auna toți cutéză a 'l rosti înaintea aceluia a cărui putere, în guvernele absolute, n'are de cât Dumneșeu drept margină pe pămînt.

«Hotărît» — țise generalul Suvaroff în limba franceză și cu glas destul de tare spre a fi auzit de toți la masa la care Impăratul obicinuia a 'și lua prînzul împreună cu oficerii cuartierului imperial, și unde era ospătat Suveranul Românilor cu suita sa, — «hotărît că Domnul «Carol este un principe cavaleresc, căci el dovedesce că nu 'i este tîmă de sîrta rea și de «superstițiunii nu numai ducîndu-se, în actualele împrejurări potrivnice, la Plevna, dar el «mai dede și aci, astă-đi, o dovadă mergînd să «vedă pe disgrațiatul Ignatieff. Veți vedea că «o să aducă noroc acestuia, ca și noă, principele Carol».

Malițioasa observațiune a bătrînului său adjutant aduse un șerbăd și trecător senin pe chipul întristat al Țarului, care uită în acel moment nemulțumirea sa asupra lui Ignatieff în fața auguriei profeții pentru armele rusesci.

După mai multe conferințe cu Impăratul, cu marele-duce Nicolae și cu generalul Nepokoit-

chiski, șeful statului-major general al armatei rusești, conferențe în cari se regulară cestiunile privitoare la combinarea acțiunii trupelor aliate înaintea Plevnei, Domnul Carol porni la ¹⁷/₂₉ august din cuartierul general rus de la Gorni-Studen la Corabia, spre a dirige în persoană trecerea trupelor române peste Dunăre.

Prima parte a misiunii oștirei românești — defensiva pe malul stâng al Dunărei — era, deci, terminată. Acum avea a începe pentru dânsa sarcina mai mare, dar și mai grea, a ofensivei pe teritoriul inamic. Înainte de a trece la această a doua parte a operațiunilor, fie-ne permis a arunca o repede privire înapoi și a resuma silințele și activitatea armatei române în această primă perioadă de la începerea ostilităților, până în memorabilul și solemnul moment când ea păși peste Dunăre și înaintă în Bulgaria. Din experiențele dobândite și din rezultatele obținute se vor trage concluziuni pentru dreapta apreciațiune a chipului cu care această armată își împlinise îndatoririle, se vor vedea titlurile ce de pe acum își câștigase la mulțumirea națiunii.

Răsboiul actual fu o adevărată menghine, o încercare serioasă și decisivă a organizațiunii militare a României. Considerațiunii financiare și economice, unite cu grija cruțării forțelor

muncitoare și productive ale țerei pe cât poate îngădui apărarea și securitatea ei, aș silit pe legiuitori români să adopte în întocmirile lor din 1864, 1868, 1872 și 1874 pentru constituirea puterii noastre armate un sistem cu totul particular, dar care avea rădăcinii vechi și adânci în trecutul ostășesc al națiunii. Acesta era sistemul unei armate permanente mai restrânsă în număr, spre a nu apăsa prea mult asupra finanelor statului, menită a servi de scoală pentru cele-lalte elemente militare, și al unei armate teritoriale, sau mai deslușit și al unor trupe servind cu schimburi periodice. Astă a doua armată nu este în tocmai nici instituțiunea landwehrului prusian, nici a armatei teritoriale franceze — formate amândouă din ómenii cari aș împlinit termenul de serviciu în armata activă și în rezerva acesteia, și cari nu fac ca dorobanții și călărașii noștri, un serviciu permanent. Armata noastră teritorială este o armată permanentă și paralelă celei-lalte, dar care n'are în timpurii normale de cât oficerii, cadrele și a patra parte a efectivului present. Acest efectiv alternă în serviciu astfel că fie-care om petrece o săptămână sub arme, trei la căminul său unde se îndeletnicesce cu industria sau meseria sa, cu sănătoșele și întăritóarele ocupațiunii agricole.

Mecanismul acestei organizațiuni care pune România în stare de a spori puternic forțele sale defensive cu soldați exercitați și ținuți în deprinderea vieții ostășesci, era, cu excepțiune de specialiști, imperfect cunoscut în afară, mai ales înaintea războiului din 1877. Chiar acei cari aveau noțiuni despre dânsa, n'o stimau la adevărata ei valoare; mulți credeau că armata noastră teritorială era o adunătură improvizată de țărani lipsiți de orice prealabilă educațiune militară. Acastă opiniune reeșea și din corespondențele diariștilor străini veniți pe teatrul războiului, cari nu ascundeau mirarea lor vedând armata română, și mai ales trupele teritoriale, cu totul alt-fel de cum și le închipuiseră. Acastă opiniune, precum și modificarea ei în urma celor ce vedeau, o mărturiseauă franc în cuvinte și în scrieri persóne ca căpitanul engles Forbes, cunoscutul corespondent militar al diarului *Daily-News*, d. Lukes oficier austriac și corespondent special de la *Neues Wiener Abendblatt*, și alții.

Instituțiunile noastre militare cu elementele lor permanente și teritoriale, cu rezervele respective, funcționaseră în timp normal și pacifici; ele nu fuseseră până aci supuse încercăreii supreme a războiului. Mobilisările făcute, însă, în vederea unei lupte iminente sunt acele cari

daŭ rezultate pozitive pentru a se putea constata bunul și rēul, părțile tari și părțile slabe în întocmirile ostășesci; numai din asemenea mobilisări se pōte cunoște celeritatea în pregătiri a unei armate, iuțeala de care dēnsa este aptă spre a eși la luptă. Înainte de ultimele lor rēsbōie din 1864, 1866 și 1870, Prusianii aŭ avut trei asemenea mobilisări în perspectiva unei acțiuni ce o credeaŭ neînălaturabilă. La 1850, cu ocasiunea evenimentelor din 1848-49 cari tulburară confederațiunea germană ast-fel că Prusia și Austria eraŭ aprōpe să ajungă în conflict armat; la 1856 cu afacerile de la Neufchatel; și la 1859, în timpul resbelului Italiei. Multe experiențe a dobândit armata prusiană din acele mobilisări, multe lacune, multe lipsuri le a putut împlini trăgēnd învેțeminte cari ũ aŭ servit minunat mai târziu.

Acum era și pentru armata noastră momentul de a se proba nu numai ce valora organizațiunea ei în sineși, dar și îndemânarea de a se folosi de dēnsa, iscusința de a o face să producă rezultate reale și tangibile în întimpinarea unei agresiuni exteriōre, și mai ales în conducerea unei acțiuni ofensive.

Mobilisarea oștirea românească, prevēdută și pregătită chiar din iarna lui 1876, se decretă, în mod general și decisiv la 6/18 aprilie 1877

și își ajunse complecta ei evoluțiune la 25 ale aceleiași luni. In acest interval de 19 zile reservele fuseseră întrunite, ecuipate și încadrate în corpurile respective; efectivele acestora purtate de pe piciorul de pace la cel de rebel, și nu numai unitățile în ființă priimi-seră toate complementele necesarii prin mobilizare, dar noii regimente : 8 de infanteria (dorobanți), 2 de artileria, 1 de cavaleria (călărași), fuseseră formate peste cele existente. In fine toate serviciile auxiliare unei armate în campania, administrațiune, intendență, trenuri, ambulante, se constituiseră pe deplin.

Negreșit că nu lipsiră obstacole și dificultăți în toate aceste operațiuni ale mobilizării unei armate cu organizațiune complexă, având pentru trupele teritoriale sistemul recrutării regionale și al garnisónelor stabile, sistem avantajos repedei treceri de la starea de pace la cea de rebel, dar care, din considerațiuni diverse, nu este întins la noi și la armata permanentă. Negreșit că se arătară imperfecțiuni, se iviră lacune, însă obstacole și dificultăți fură învinse de silințele desfășurate; imperfecțiuni și lipsuri se înlăturară pe cât fu cu putință și serviră de experiență la îmbunătățirile ce urmau a se aduce în organismul nostru militar. Ast-fel mobilizarea română rea-

lisă problema de a purta o oștire al cărui efectiv de pace, prin budgetul anului 1876, era stabilit la cifra de 28,469 ómení (17,169 armată permanentă, 11,300 armată teritorială a patra parte sub arme) cu 6,440 cai și 120 tunuri, la cifra de 52,340 ómení cu 11,916 cai și 180 guri de foc ; adică, cu o mică diferență, de a înduoi armata de prima liniă a țerei. Și puterile României nu se mărgineaű numai aci. Milițiile mobilisate puteaű da încă un contingent de 30,000 ómení, la care adăogindu-se, la cas extrem, 20,000 ómení din garda orașenescă, se constituia un total de 100,000 apărătorí. In acéstă numărátore nu se coprinde al patrulea element al instituțiunilor nóstre militare prevěđut de legi, dar neavěnd organizațiune înființată, rědicarea glótelor.

Ast-fel, dar, România putuse să pună în picióre forțe nu tocmai neînsemnate în raport cu întinderea, populațiunea și mijlócele sale. Ea fu gata a intra în campaniă în același timp cu cei duoí puternici aí ei vecini carí începeaű lupta, Ruși și Turcií.

Dar în afară de aceste rezultate atinse în mobilisarea trupelor nóstre prin inteligența, activitatea și neobositul zel al organelor competente, maí sunt alte cerințe ce nu este desul a se înscrie în legile și regulamentele unei

armate, dar cari trebuiesc să fie adînc săpate în inima fie-cărui din membrii ei, spre a se dice că acea armată este însuflețită de un adevărat spirit militar. Cerințele acestea sunt : simțul de datoriă, de devotament și de sacrificiū ; și ele fură împlinite fără margini de ostașii români.

Ca și soldații, cetățenii fură la înălțimea împrejurărilor. Membrii claselor culte și avute, acésta am avut ocasiune a o spune într'un capitol precedent, se puseră la serviciul țerei, unii lucrând pentru armată, alții alergând sub stéguri spre a lupta alături cu meseriașul din orașu și cu muncitorul de la țără. Armata română presenta ast-fel imaginea corpului social; orî-ce deosebiri de opinii, orî-ce inegalități de stare și pozițiune dispăruseră în fața unui singur și înalt sentiment : apărarea Patriei. Dacă în cercurile de sus asemenea simțiri sunt nobile și frumoșe, cât nu sunt ele de meritorii și de orî-ce laude vrednice când se întîlnesc pînă în pozițiunile cele mai modeste și în masa mare a poporului? Țăranul român se arată demnul, și la fire neschimbatul urmașu al gloriosului legionar, al cărui braț puternic era tot atît de ager spre a brăzda cu plugul ș'a definde cu spada pămîntul strămoșesc. Recrut, soldat, rezervist, milițian, nici

unul nu lipsi la apel, nici unul nu rămase îndărăt de la datoriile sale, și toți ca *Peneșiu*, le-gendarul dorobanț, puteau țice cu drept și cu mândrie :

Din câmp, de a casă, de la plug

Plecat-am astă-vară

Ca să scăpăm de Turci, de jug.

Sărmana. scumpa țără.

Intrată în acțiune, armata română nu des-minte nici sentimentele patriotice, nici spiritul și însușirile militare ce le arătase de la înce-put. Cu cât campania înaintéază, cu atât aceste aptitudinî resboinice se desvóltă și dau mă-sura nescăduței valori a oșténului român. Viața taberilor și a bivuacurilor se potrivea de mi-nune cu deprinderile acestor ómenî trăiți la câmp și în aer liber, îi ținea sănătoși, sprin-tenî și veseli. Alaramele și ostilitățile ce se în-trețineau ținic de pe un țerm al Dunărei pe cel-lalt îi făceau agerî, isteți și gata pe luptă. Acéstă primă periodă a campaniei fu pentru armata română o bună preparațiune la rolul ce avea să îi incumbe mai târđiú. De patru luni ea se afla în mișcare continuă cu mobi-lisarea și adunarea la Focșani, Galați, Bucu-

rescî și Craiova; apoi cu îndreptarea ei spre Dunăre la Oltenița, Giurgiu, Calafat, și în urmă cu concentrarea la Corabia. Cu totă primă-văra ploioasă care îngreunase comunicațiunile, desfundase drumurile, trupele noastre săvîrșiseră cu înlesnire marșurile ce aveau a percurge.

Pedestrima română, făcînd etape pînă la 60 kilometre pe zi, dovedi vîrtoșia la ămblet a țeranilor noștri deprinși a străbate pe jos distanțele mari cari despart adesea satele unele de altele. Ajuns la conac, ciobanul său bouarul sub haină de liniar, de dorobanț or călărași, depunea arma, lua fluerul, și regimentul se prindea vesel în horă fără ca nimeni să se gîndească la osteneală. Dar nu numai aptitudine la marș, rezistență la oboseli, ușurință în mișcări făceau o bună trupă din infanteria noastră. Armamentul ei, constînd din puscî Peabody pentru vînători și liniă, era excelent; dorobanții, de și n'aveau o armă tot atît de perfectă ca pușca Peabody, înlocuiseră puscile Dreyse prin puscî de sistem Krnka. În luptele de ante-posturi și de tiraliori avute cu Turcii, soldații români putuseră să 'și încerce armele și să dobîndescă încredere într'insele.

Cavaleria fusese și ea pînă aici în necurmată mișcare prin marșuri de concentrare, prin

serviciul de ante-posturi, și arătase inteligență și mobilitate. Ca un exemplu al acestei din urmă calități se poate cita, între altele, marșul escadronului de călărași de Ialomița care străbătuse la începutul mobilisării 120 kilometre de la Călărași la București în 36 ore, și pornise de aci imediat prin cale ferată pe Olt. Călărașii noștri, întrebuițați în timp de pace ca geandarmeria județeană, deprinși cu lungi călătorii de urmărire și iscodiri în interesul securității publice, dedați, în fine, cu servicii cari cer deșteptăciune și inițiativă din partea oamenilor, destoinicie și ducere la ostenelă din partea cailor sobrii și neobicinuiți cu îngrijiri luxoase, erau foarte apți pentru misiunea de privighere și siguranță care incumbă cavaleriei unei armate în campanie, și în această privință, călărașii români puteau susține comparațiunea cu Cășacii ruși.

Din toate armele aceea care fusese mai des și serios angajată până aci, era artileria. De la primele acțiuni de la Calafat și Oltenița, unde tunurile noastre de câmp priimira lupta cu artileria inamică covârșitoare și în numărul, și în calibrul gurilor de foc din cetățile Vidinului și Turtucaiei, și până la bombardarea și căderea Nicopolei, artileria română dovedi în toate împrejurările reale și incontestabile cali-

tăți. Armamentul, constând din tunuri de oțel Krupp, nu lăsa nimic de dorit; munițiunile erau excelente, și pe când artileria turcăscă (cea de campaniă, și în mare parte și cea de piată) armată și dânsa cu tunuri Krupp, avea egalitate cu artileria noastră în privința armamentului, sub raportul munițiunilor, însă, se arată de multe ori în evidentă inferioritate, fie că aceste munițiuni îi se predaseră de la început de proustă calitate, fie că se deterioraseră din neîngrijire. Fôrte des, și mai ales la începutul ostilităților, obuzele turcești nu se spârgeau și rămâneau fără efect, pe când proiectilele artileriei noastre aveau în tot-d'a-una urmări apreciable. Servanții deștepți și viguroși, caii țepeni și dresați, hamutul îngrijit, cu un cuvânt întreaga ținută a artileriei noastre făcea fôrte bună întipărire și dovedea o trupă alésă.

Ceia ce contribuia însă și mai mult a-i creșea valoarea, era corpul ei oficieresc inteligent, instruit, consciinte de datoria și de meseria sa. Acest corp coprindea în toate gradele oficieri cu studii serioase, elevi din cei mai buni ai școalei noastre militare perfecționați apoi în străinătate în școli speciale din Metz, Fontainebleau și politehnică din Francia, sau în școli de artilerie și geniū din Prusia, Austria, Belgia.

Nu mai pucina valoare se întâlnea în corpul

nostru de geniū, în ceia ce privea instrucțiunea ofițierilor, cum și aptitudinea trupeī pentru rēdicări de întăriri, săpături și lucrări de pământ. Fortificările cari se improvisaseră la Bărboși și fuseseră împinse și mai mult la Calafat, serviseră de folositoare pregătire activității ce trebuiră se desvólte mai târziu ofițierii și trupele noastre de geniū la Plevna în construirea atâtor retranșamente, forturi și redute. La aceste lucrări de întăriri, trupele de infanteriă putură să dea un însemnat concurs inginerilor militari prin nemerita măsură ce se luase în armata noastră de a se da soldaților de toate armele sapa portativă Leemann, care le fu de mare utilitate.

Incheiăm aceste considerațiuni generale asupra armatei române și a principalelor elemente cari o alcătuiău atunci când era chiămată a întreprinde lupta ofensivă, menționând aci că aceleași silințe ce se desfășuraseră spre a i da cât se putea mai multă soliditate, se puseseră asemenea și în constituirea serviciilor însărcinate cu direcțiunea, comandamentul și administrațiunea trupelor. Statul-major general, ca și diferitele state-majore ale corpurilor și divisiunilor, posedău organe speciale, ofițieri competenți cari și lărgiseră cercul studiilor făcute în țeră prin cunoștințe culese în

școli superioare de resbel și de stat-major din afară, precum și prin experiența dobândită în armate străine pe lângă cari mulți din oficierii noștri fuseseră atașați spre a urma mari manevre și chiar campanii făcute de acele armate.

Un personal de administrațiune și de inten-dență se afla înființat în armata română încă din timp de pace.

În momentul mobilisărei el își putu începe imediat acțiunea sa atât de importantă, concentrând pentru îndestularea trupelor nu numai aprovizionările normale prevădute de alocațiunile budgetare, dar și sporurile și adaosele extraordinare dobândite prin mijlocirea legii de recuisițiune pentru trebuințele armatei în timp de resbel, precum și prin ofrandele generose și patriotice în cai, vite, produse, furagii, articole de alimentațiune și de trebuințe de tot felul, în bani și în natură, făcute cu nesecată dărniciă de particulari, de la cei mai avuți până la cei cu mijlocele cele mai modeste. Aprovizionările se făceaă ast-fel fie direct de corpori sub controlul organelor competente, fie, când împrejurările și resur-gerile locale nu permiteaă acēsta, prin mijlo-cirea administrațiunei militare centrale. Depo-site se stabiliră pe punctele cele mai priinciōse pentru regulata alimentare a trupelor; manu-

tențiuni și brutării de campaniă fură înființate ; carnea se procura saū prin vite în picioare, saū prin conserve predate corpurilor.

Una din cerințele cele mai seriose pentru armatele în campaniă fiind aceia a transporturilor de tot felul, mai ales pe teatre de operațiuni unde rețelele de căi ferate sunt restrînse saū lipsesc cu totul, acéstă cerință nu se pôte satisface numai cu mijlócele normale ale timpurilor de pace, orī cāt de complete și bine organizate ar fi acele mijlóce. Trebuia, dar, pentru acésta ca administrațiunea nóstră militară să ia mēsuri extraordinare, și ministerul de resbel prescrise ca fie-care județ să dea pe cale de recuișițiune 150 trāsuri înhămate cu 3 cai, ceia ce făcea pentru tótă țara cifra de 4,800 de trāsuri și de 14,400 cai. Cu cel mai mare și patriotic devotament purtă populațiunea tóte aceste grele sarcini în interesul țerei și al armatei, sarcini la cari se adăogiaū în același timp și cerințele de transporturi pentru armata rusă, indemnitate, este adevērat, dar cari absorbeaū cu atāt mai mult resurgerile de acest fel, și nu puteaū să nu aducă perturbațiune în liniștitele obicinuite și necesități ale fie-căruī. Mulțumită, însă, spiritului public plin de abnegare și preocupat numai de dorința de a face tot pentru a

înlesni misiunea oștirei naționale intrată în luptă, administrațiunea și intendența militare ajutate de concursul tuturilor autorităților și de admirabilul avânt al cetățenilor, putură să împlinescă și să îndestuleze cu zel și activitate trebuințele de aprovizionare, subsistență și transporturi ale armatei.

Serviciul sanitar putu corespunde, și dânsul, umanității sale misiunii. În prima perioadă a operațiunilor defensive ale armatei noastre, când numărul bolnavilor și răniților nu atinsese cifra mai însemnată la care avea s'o urce luptele ofensive și rigórea ano-timpului înaintat, personalul medical militar, instruit și devotat, putu împlini trebuințele cari se iviră sprijinit fiind întru acésta de toate organele medicale din țără, de eforturile spitalelor civile din București și din Iași, de societatea *Crucei Roșie* română și alte asociațiuni filantropice; de publicul întreg, în fine, care punea o deosebită rîvnă pentru a procura toate alinările putincióse oștenilor ce aveau să întâmpine răni și suferințe în lupte pentru patriă. Reorganizat și dires de pe la anul 1851 de un medic frances, doctorul C. Davila, care prin nepregetată colaborare la înființare de instituțiuni utile și umanitare a sciut să răsplătéscă priimirea cu care l'a îmbrățișat acésta țără, serviciul me-

dical militar român 'și a atras prin zelosă și inteligentă activitate în acest resbel, gratitudinea armatei și laude din partea străinilor cari 'l au văduț funcționând.

Acest serviciu instituisse încă din timp de pace, afară de spitalele militare din București, Iași, Galați, Craiova și secțiunile de spitale în garnisónele cele mai importante, câte 3 medici, 1 farmacist și uă despărțire de 24 infirmieri pentru fie-care regiment de infanteriă ; pentru regimentele de cavaleriă și artileriă 2 medici, 1 farmacist și 12 infirmieri ; pentru bataliónele de vênători și geniú 1 medic, 1 farmacist și asemenea 12 infirmieri. Fie-care regiment și batalion formând corp în parte poseda 1 trăsură specială cu farmaciă de campaniă, instrumente hirurgicale, aparate de pansament, furnituri de spital, etc. și 1 cort mare pentru bolnavi. La acéstă organizațiune se adăogă, în momentul mobilisărei, pe lângă cele 4 divisiuni active ale armatei câte o ambulanță sub ordinile unui medic superior cu 2 medici secundari, 1 farmacist, 1 secțiune de 100 infirmieri și brancardieri, avënd ca material fie-care ambulanță 6 trăsuri cu câte 4 paturi suspendate pentru răniți greú ; alte 10 căruțe pentru răniți mai ușor și bolnavi, 6 furgóne pentru aparate, medicamente, furnituri diverse

și cuhniă de campaniă. Apoi fie-care ambulanță mai dispunea de 12 corturi mari putând să conțină câte 15 ómeni, de 6 corturi mai mici pentru căutarea oficerilor, de 1 colónă de cafîri servind la transportul buriilor cu vin, apă și la încercarea lemnelor de foc. Afară de cele 4 ambulante divisionare se mai afla la cuartierul-general o a 5-a ambulanță de rezervă.

Tóte aceste întocmiri ale serviciului nostru sanitar al armatei fură, precum am đis, îndestulátore pe cât timp trupele române operară pe malul stîng al Dunărei. Când ele trecură în Bulgaria, trebuințe mult mai mari se iviră, și vom arăta la locul sėu nuoile încordări cari se făcură atunci pentru a îndestula acele trebuințe, precum și concursul mai presus de oră ce laudă ce se dete de medicii civili și de doctorii noștri cei mai diștinși, de către tóte spitalele țerei, de către toți cetățenii în genere și mai ales de către femeile române sub înaltul patronagiú al Doamnei Elisaveta. România fiind fost aderat cu câți-va ani înainte de evenimentele actuale la întocmirile convențiunei internaționale de la Geneva pentru îngrijirea răniților în timp de resbel, societatea *Crucei Roșie* română și președintele ei, principele Dimitrie Ghica, care se afla tot de odată și în capul eforiei

spitalelor civile din Bucuresci, își câștigară nemărginita recunoștință a țerei și a armatei prin impulsivitatea ce dete strângerei de tot felul de ajutoare medicale pentru trupele române, prin activitatea desfășurată în organizarea și trimiterea de ambulanțe pe câmpul de resbel, în instituirea de numeroase spitale suplimentare în Bucuresci și în alte orașe unde se îngrijau soldații noștri bolnavi și răniți.

Ast-fel dar, prin prevedetore pregătiri în timpii liniștiți ai păcei, prin supreme silințe făcute în momentul mobilisărei, se presinta armata română în pređioa trecerei sale peste Dunăre. Așa cum era, acéstă armată își trăgea tóte resurgerile din organizațiunea ei propriă, din elementele autonome și naționale din cari se compunea, și contrariu de ceia ce s'a înaintat de unii scriitori nesciitori de întocmirile nóstre și cari au confundat lucruri din resbelul actual al Românilor cu fapte și împrejurări petrecute aiurea, oștirea românescă n'a avut și nu putea să aibă în rândurile sale corpuri de auxiliară și de voluntari de alte naționalități, oficeri străini veniți din afară spre a o comanda și a i da direcțiunea. Este sciut că legile țerei nu primesc de cât Români de nascere sau naturalizați în serviciul militar. La începerea reshoiului se propusese a se face

o excepțiune printr'o lege specială pentru admiterea oficierilor de origină română cari au servit în armate străine, spre a se înlesni înrolarea cător-va oficieri congeneri, mai ales din Austria, cari făcuseră campanii în acele armate. Inșă se întâmplă, din diferite împrejurări, că nici unul din cei cari s'ar fi putut avea în vedere nu intrară în rândurile oștirea noastră.

Luptele urmate până aci pe Dunăre contribuieră a oțeli trupele române, a da mai mult avânt spiritului lor ostășesc, a le cresce încrederea în sine și în capi lor. In contactul ce avură cu trupele rusesci, care de aci înainte avea să devină și mai apropiat, oștenii noștri vădură că fără a se depărta de la modestia, fără prea mare închipuire de sine-și, nu puteau negreșit să aibă pretențiunea de a întrecer tinerile noastre trupe o armată cu tradițiuni vechi, cu îndelungată practică a răsbóelor a unei mari împărății ca Rusia, dar de a emula cu dânsa, de a studia și compara întocmirile reciproce, de a trage, în fine, folóse din învățămintele ce acest contact punea în lumină. Din acel studiu și din acele comparațiuni, oștirea noastră putu să-și facă convingerea că corpul ei oficieresc nu era nici mai pucin devotat, nici în genere, mai pucin instruit în

meseria sa de cât acel al armatei aliate ; că soldatul român nu este nici mai necumpetat, nici mai neducător la ostenele și greutatea, mai slab împărțit cu inteligență firăscă și cu iubire de țară de cât soldatul rus. Ea observase că în unele privințe avea chiar avantajii, bună-
oară în armamentul artileriei, cel român fiind, după părerea tuturilor persoanelor competente și după cum dovediră experiențele făcute pe câmpul de război, mai bun de cât cel rusesc. Asemenea și pentru armamentul infanteriei, puscile Peabody din mâna soldaților români erau evident superioare puscilor Krnka ale infanteriei rusești, și cel puțin egale puscilor Berdan cu cari erau armate unele corpuri și garda imperială.

În fine încă o observațiune pe care o puteam face nu numai noi, dar care o împărțisem și confirmam militarii străini, ofițerii franceși, austriaci, germani, engleși, etc. atașati pe lângă ambele armate, era că oștirea românească cu elemente ale ei caracteristice și naționale, avea însă de prototip, de model, armatele occidentale, căutând a-și apropria pe cât cu putință nu numai organizațiunea, dar și înfățișarea, și spiritul care le însuflețesc.

În armata rusă era evidentă, din contră, altă direcțiune tinzând a înlătura imitațiunii

din afară. Acésta făcea că bătrînii noştri cari 'şi aminteaŭ trupele rusesă din 1828—1834, că acei din generaŭiunea năstră cari priviseră soldaŭii străşniciŭi sub disciplină de fer ai Imperatului Nicolae de la 1848 şi 1853, recunoşceaŭ cu greŭ armata ce veduseră altă dată. Imbrăcămintea şi echipamentul ei cari pe atunci semănaŭ —cel pucin în corpurile regulate— cu ŭinuta şi echipamentul celor-l'alte armate apusene, se depărtaŭ acum mai mult de dănesele şi căutaŭ a se apropria manifest de portul naŭional şi popular rusesă.

Privirea exterioră de rigiditate neînduplecată în ŭinută şi în mişcări care era distinctivă în trecut armatei ruse, dispăruse spre a face loc unei mănŭineri mai libere, mai nesilite. Oficierii, cari odiniăra puneau mult preŭ pe haine strălucite, pe echipamente bogate, pe cai arătoşi şi de pur sânge, îşi făceaŭ acum fală din aspect mai pucin îngrijit, din uniforme fără podăbe, din cai, şelării şi căpisterii căsăcesă; şi ei priveau cu mirare şi ca lucru de prisos ŭinuta corectă şi elegantă în strictea ei regulamentară a oficierilor noştri. In regimentele luxăse ale gardei imperiale nu se mai îmbuldea atât de mult ca altă dată, tinerimea claselor înalte ale societăŭei rusesă; ea se angagia acum de preferenŭă în Casaciă de Don, de Kuban, de

Terek, de Caucas, cu moravuri originale, cu porturi pitoresci mai mult asiatică, de cât europeană.

Precum în înfățișarea exterioară, așa și în spiritul armatei rusești se puteau observa aceleași tendințe. În instrucțiune, ca și în deprinderile ei militare, ea căuta a păstra originalitatea temperamentului slav și a depărta ce îi părea luat de aiurea. Reglementele tactice și chiar modul de a combate erau puse în acord cu natura soldatului rus care, cu minunată abnegațiune, nu ține seamă de jertfe cât de mari și tinde a ajunge la rezultat mai mult prin impetuositate, prin atacuri directe și descoperite, prin putere materială, în fine, de cât prin acele combinațiuni precugetate, acele operațiuni preliminare ale luptei căror se dă astăzi atâta importanță în celelalte armate spre a pipăi mai întâiu pe adversar, a-i recunoște forțele, a-l ghici intențiunile și încrușișă planurile; operațiuni având de scop a atinge ținta cu pierderi și sacrificii pe cât se poate mai restrânse, și făcând din ce în ce mai mult din arta resbelului o știință în care, fără reflexiune și calcule bine nemerite din partea șefilor, bravura trupelor nu mai este de ajuns.

Caracteristic iarăși în armata română, alăturată de cea rusă, era practicarea limbilor

străine. Rușii, renumiți pentru perfecțiunea cu care își însușesc aceste limbi, nu păreau a le acorda acum în armată aceeași favoare; și p'între ofițierii cei tineri, mai ales, nu se aflau așa mulți cari să se exprime ca altă dată în limba francesă sau germană cu înlesnirea graiului matern. Mirați erau ofițierii ruși vedând marele număr al ofițierilor români vorbind aceste limbi.

Făcând aceste apropieri între ambele armate chiămate a lucra împreună, n'avem cugetul, care ar fi presumptuos din parte-ne, de a lua sarcina să emitem aprecieri critice asupra armatei ruse, precum n'avem nici nesăbuirea d'a voi să înălțăm peste acéstă armată cu organizațiune mai vechiă, cu mijloce mai mari și mai puternice, oștirea românescă. Asemenea nu ne a putut trece prin minte a contesta sau micșora ceia ce este îndelung și prea bine stabilit, adică înaltele calități, neîntrecuta vitejiă, nemărginitul devotament al trupelor rousiene. Ce am voit a arăta este caracteristica acestor două oștiri în momentul când evenimentele ce se desfășurară în anul 1877 le impuse alianța și confraternitatea de arme în contra unui inamic comun. Armata rusescă intra în arenă escortată de prestigiul unei din cele mai mari puteri europene, și de corte-

giul bogat al unui șir de lupte gloriose începând, în timpul modernii, mai sus de Pultava, și ajungând la eroica apărare de la Sevastopole. Cea română reprezenta forțele unui Stat modest care de mult nu mai apăruse pe câmpiile de bătăi unde figurase odinioară cu onor. Acastă armată trebuia să-și renouiască acum titlurile de nobleță militară, să justifice și să resplătescă jertfele ce 'și impusesese țera pentru dânsa. Căci instituțiunile ostășesci sunt ca ghinda aruncată în pământ, anî îndelungați trebuie să trecă până să se înalțe stejăroasa și puternica pădure care pune stavilă vânturilor, sparge furtunile, și la a cărei umbră să adăpostesce o țeră întregă.

Fără înșelată așteptare, cu îndreptățită mândria privea dar națiunea română la fiii săi sub arme, la juna sa armată. Cu devotament, cu îndemănare, cu rezoluțiune se purtase dânsa de la prima zi în care Patria o chiămasă să 'i apere onórea și existența ei. Greutăți, ostelii, nevoi ce putuse să întîmpine, ea le purta de patru luni cu mulțumire, le primea cu plăcere ca lucruri de mult așteptate. Lupte, sacrificii, gloriă pentru țeră, ce inimă de oștean, ce suflet de Român nu fusese frământat de acest vis care înturna vécurile trecute și ființa iarăși măririle unde atinsese neamul ro-

mânesc? La Plevna se arăta Românilor că are să începă împlinirea aceluï vis, la Plevna, pe dealuri și pe văi sângerate, acolo chiăma pe oștenii români dorul tainic și ferbinte al vitejilor!

Partea a doua a acestei scrieri va povesti trecerea armatei române peste Dunăre și faptele ei de la Plevna și din Bulgaria.

FINELE PĂRȚEI ÎNTĂII

TABLA DE MATERII

A VOLUMULUI ĂNTĚIU.

TABLA DE MATERII A VOLUMULUI ANTËIÛ.

INTRODUCERE

Preludiul Resbelului

	<u>Pag.</u>
Insurecțiunile din Bosnia, Herzegovina, Bulgaria în 1876.— Serbia și Montenegrul declară resbel Turciei.— Ati- tudinea României.— Conferința de la Constantinopo- le.— Neisbutirea ei.— România negociază în zadar recunoscerea neutralității sale.— Rusia și Turcia ar- mază.— Protocolul de la Londra.— Respingerea lui de către Pórta Otomană.— Resbelul între Rusia și Turcia declarat.— Situațiunea dificilă a României.— Convențiunea din 4/16 Aprilie	1—32

PARTEA ANTËIA. APĂRAREA TERITORIULUI.

CARTEA ANTËIA

Calafat-Oltenița

Inaintarea armatei ruse în România.— Relele procedări
ale Porței.— Ofensa făcută reprezentantului diplo-
matic al României la Constantinopole — Agresiunile

turcesci în contra teritoriului român. — Mobilizarea armatei române. — Ordinea ei de bătaia. — Pozițiile ocupate de trupele române. — Tunul românesc răspunde agresiunilor turcesci la Calafat și la Oltenița 33—68

CARTEA DOUA

Independența României

Declararea stărei de rebel între România și Turcia. — Proclamarea independenței Statului Român. — Entuziasmul națiunii. — Ofrande și daruri pentru armată. — Devotamentul femeilor Române. — Ordin de zi al Domnului. — Armatele română și rusă ocupă zone deosebite de operațiuni. — Canonade și fapte de rebel între trupele române și turcesci la Bechet, Corabia Florentin, Gomotarnița. — Bombardarea Vidinului la ¹⁵/₂₇ mai. — Importanța pozițiunii Calafatului. — Intărirea ei cu noi fortificațiuni și cu trupele divisiunii a 3-a. — Lupte de la gura Oltului la gura Jiului. — Ovațiuni făcute Domnitorului la întorcerea sa de la Calafat. — Intârzierea ofensivei rusesci. — Sosirea Țarului Rusiei la Ploesci. — Visita Impăratului Alexandru Domnului Românilor în București . . . 69—100

CARTEA TREIA

Apărarea Dunărei

Nuoi lupte la Calafat, Rast, Bistreț, Bechet și Islaz. — Pozițiunea trupelor divisiunii a 4-a română la finele lui mai. — Bombardarea unor colone turcesci de artileria

noastră de la Ciuperceni.— Bombardarea Vidinului din
 noile întăriri de la Calafat.— Turcii ocupă ostrovul
 Dunărei în fața de Désa, și cercă a desbarca pe terito-
 riul român. Sunt respinși și luați în gónă de călărașii
 noștri.— Defensiva română pe drépta Jiului întărită
 de divisiunea 3-a. Posițiunile ocupate de această divi-
 siune.— Recunósceri întreprinse de trupele române
 pe teritoriul otoman.— Rușii trec Dunărea la Măcin
 și mai pe urmă la Sistov.— Concursul dat acestor o-
 peratiuni de către armata română — Acțiunea acestei
 armate continuă cu vigóre.— Infanteria română ocupă
 ostróvele Dunărei în fața Vidinului.— Bombardarea și
 incedierea Lom-Palancei de către artileria română.—
 Trupele divisiunei a 4-a trec pe malul stâng al Oltului.
 — Situațiunea politică și militară a României în urma
 trecerei Rușilor peste Dunăre.— Considerațiuni cari
 dispun spiritele pentru o acțiune energică a Românilor.
 — Ofensiva armatei noastre hotărâtă în principiu.—
 Până la pregătirea tuturilor mijlócelor pentru această o-
 fensivă, trupele române păstréđă defensivă.— Distri-
 buirea drapelurilor regimentelor din nou formate . 101—150

CARTEA PATRA

Apărarea Dunărei

(Urmare)

Repede ochire asupra evenimentelor petrecute peste Dună-
 re de la a doua jumătate a lui iunie până în primile zile
 ale lui iulie.— Actualul plan de campaniă al Rușilor,
 și depărtarea de la planurile urmate în rěsbóiele an-
 terióre între Rusia și Turcia.— Armata rusă în Bulga-

ria se împarte în trei fracțiuni.— Centrul înainteză spre Balcani, stânga spre râul Lom, dreapta spre râul Vid.— Expedițiunea generalului Gurko peste Balcani.— Cererea Rușilor ca armata română să-i ajute în atacul asupra Nicopolei.— Motivele care determină comandamentul român a ordona ca trupele noastre să participe la această operațiune.— Concursul dat de trupele române de la Turnu-Măgurele și Islaz la acest fapt de arme.— Prima luptă a Rușilor înaintea Plevnei și învingerea lor de către trupele lui Osman pașa.— Siliințele desfășurate de Turci pentru energica continuare a resbelului.— Concentrarea forțelor rusești pentru a răsbuna insuccesul din $\frac{8}{20}$ iunie.— A doua bătălie înaintea Plevnei.— Victoria Turcilor.— Perderile simțitoare ale Rușilor 151—192

CARTEA CINCEA

Pregătirile Ofensivei

Consecvențele politice și militare ale celei de a doua bătălii de la Plevna.— Situațiunea critică a armatelor rusești ale căror forțe se dovedesc insuficiente față cu oștirile ce Turcii adunaseră în Bulgaria.— Impăratul Alexandru chiamă noi ajutóre din Rusia, ele nu pot sosi, însă, de cât târziu.— Rușii se conving că, spre a putea întâmpina greutățile presente, au nevoie de ajutorul armatei române.— Generalul Krüdner cere comandantului divisiunii a 4-a române a ocupa Nicopole, generalul român ne având ordine de la comandantul său, nu dă curs cererei.— Cuartierul general rus intervine către Domnul Românilor care

menține refuzul de a da trupelor române această destinațiune.— În urma primului insucces al Rușilor la Plevna un detașament de trupe române trece la Nicopole.— Depeșa marelui-duce Nicolae după a doua bătălia de la Plevna.— Considerațiuni care hotărăsc pe Români a merge în ajutorul Rușilor.— Negociări în privința cooperării armatei române cu armata rusă.— Alianța Rusiei și României.— Modificarea planului primitiv pentru ofensiva românească în urma acestei alianțe și a schimbării obiectivului strategic al oștirii noastre.— Formarea armatei de operațiuni și a corpului de observațiune.— Divisia 4-a română ocupă Nicopole.— Cele-l'alte divisiuni ale armatei de operațiuni încep marșul de concentrare spre Corabia.— Alegerea punctului de trecere în Bulgaria.— Aducerea materialului de pod la Corabia-Siliștióra.— Inceperea lucrărilor de construcțiune ale podului peste Dunăre.— Domnul Carol învitat la cuartierul-general al Imperatului Rusiei, plécă la Gorni-Studen.— Ingrijirile cari domnesc aci în privința greutății situațiunii armatelor rusesci în Bulgaria.— Țarul oferă Domnului Românilor comandamentul asupra trupelor ruse cari vor opera împreună cu cele române în contra Plevnei.— Ochire retrospectivă asupra activității noastre militare în perióda defensivă; considerațiuni generale asupra armatei române în ajunul de a păși peste Dunăre. 193—262

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

INDREPTĂRI

La pag.	3	linia 7	în loc de	demersiunile a se citi	demersurile
»	7	» 8	»	lasă	» lăsa
»	25	» 21	»	mandatori	» mandatarî
»	25	» 23	»	față de	» față cu
»	27	» 12	»	garantate	» garante
»	30	» 13	»	față de	» față cu
»	38	» 4	»	slăvită	» slăvita
»	40	» 15	»	precauține	» precauțiune
»	57	» 22	»	ridică	» rēdică
»	58	» 16	»	baterile	» bateriile
»	65	» 17	»	acea	» aceia
»	70	» 28	»	glasulî	» glasul
»	76	» 14	»	decorațiunei	» decorațiunea
»	97	» 4	»	și aŭ plăcut	» 'și aŭ făcut plăcere
»	113	» 20	»	împlinéscă	» suplinéscă
»	145	» 15	»	care	» cari
»	145	» 27	»	practice	» tactice
»	147	» 6	»	amērunte	» amenunte
»	153	» 4	»	Andianopole	» Andrianopole
»	189	» 13	»	⁸ / ₂₀ julie	» ¹⁸ / ₃₀ julie
»	202	» 19	»	suferă	» sufer

